

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΑΔΙΣΠΟ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ Επιθεώρηση

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Διοικητής ΑΔΙΣΠΟ
Υππτος Δημοσθένης Βιτετζάκης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ταξχος (Ι) Ιωάννης Ποδιώτης
Σμχος (Ι) Γεώργιος Γερμιτσιώτης
Σμχος (ΙΕ) Νικόλαος Χατζηνικολάου
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Ανθστής (ΠΖ) Ελένη Κισκίνη

ΕΠΙΛΟΓΗ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ

ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Σμχος (Ι) Γεώργιος Γερμιτσιώτης

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ιωάννης Παπαφλωράτος
Νομικός - Διεθνολόγος
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών,
Ηλίας Κουσκουβέλης
Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων
Διευθυντής του ΙΔΕΑΑ,
Ανχης (ΑΣ) Παππάς Κων/νος
Σπουδαστής 14ης ΕΣ της ΑΔΙΣΠΟ,
Ανχης (Ο) Νταβουλτζόπουλος Κων/νος
Σπουδαστής 14ης ΕΣ της ΑΔΙΣΠΟ,
Ηλίας Κοτρίδης
Συγγραφέας,
Δρ. Αγαθονίκη Τσιλιπάκου
Προϊσταμένη Μουσείου
Βυζαντινού Πολιτισμού

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των Σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, Καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά Πνευματικών Προσωπικοτήτων, για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.

β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες, που διοργανώνει η Σχολή.

γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.

Οι εργασίες πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση - βιβλιογραφία, να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα και να μην υπερβαίνουν τις 4000 λέξεις.

Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμιζόμενες πληροφορίες, εργασίες που δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συγγραφέα της από την ΑΔΙΣΠΟ.

Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα.

Η οποιαδήποτε εργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

Το περιοδικό "Διακλαδική Επιθεώρηση"
δημοσιεύεται και στο διαδίκτυο
www.adispo.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού (ΤΥΕΣ)

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Πρεσβείες, Προξενεία, Μουσεία, Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές ΑΔΙΣΠΟ,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55535 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710

e-mail: info@adispo.gr

Πρόλογος

του Υποστράτηγου Δημοσθένη Βιτετζάκη
Διοικητού Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου

Το παρόν τεύχος είναι αφιερωμένο στους τέσσερις ηρωικούς μας Αξιωματικούς που απωλέσθηκαν κατά την πτώση του μοιραίου ελικοπτέρου τ. UH-1H του Στρατού Ξηράς, το οποίο τις πρωινές ώρες της Τετάρτης 19 Απριλίου 2017 και ενώ εκτελούσε προγραμματισμένη πτήση **επιτήρησης κατά μήκος των βορείων συνόρων μας για την εμπέδωση αισθήματος ασφαλείας στους κατοίκους των ακριτικών μας περιοχών**, κατέπεσε στην περιοχή Σαρανταπόρου Ελασσόνας.

Οι ηρωικοί μας Αξιωματικοί είναι ο Υποστράτηγος Ιωάννης Τζανιδάκης, ο Συνταγματάρχης (ΤΘ) Θωμάς Αδάμος, ο Ταγματάρχης (ΑΣ) Δημοσθένης Γούλας και ο Υπολοχαγός (ΑΣ) Κωνσταντίνος Χατζής.

«Η μεγαλοσύνη των λαών δεν μετρίεται με το στρέμμα. Με της καρδιάς το πύρωμα μετρίεται και με το αίμα», έγραψε ο μεγάλος μας ποιητής Κωστής Παλαμάς.

Η χώρα οφείλει πολλά στο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων. Με αυταπάρηση και υπερηφάνεια, συχνά υπό αντίξοες συνθήκες, διασφαλίζει την αποτροπή και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας μας. Με το υψηλό αίσθημα ευθύνης και τον επαγγελματισμό που το διακρίνει, καταβάλλει άοκνες προσπάθειες ώστε να εκτελεί με επιτυχία το καθήκον του. Ένα καθήκον που συχνά είναι συνυφασμένο με τον κίνδυνο. «Δεν υπάρχει στιγμή χωρίς κάποιο καθήκον» υποστήριζε ο Κικέρων, κάτι που γνωρίζουν καλά τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό το Όπλο της Αεροπορίας Στρατού με την εκμετάλλευση της τρίτης διάστασης ενεργεί και επηρεάζει το σύνολο του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, αποτελώντας σημαντικό πολλαπλασιαστή ισχύος για τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις.

Κατά την περίοδο της ειρήνης, παράλληλα με την επιχειρησιακή τους εκπαίδευση, το προσωπικό και τα μέσα της Αεροπορίας Στρατού επιτελούν πολύτιμο κοινωνικό έργο τόσο εντός της Ελληνικής επικράτειας όσο και στις όμορες χώρες, προβάλλοντας τις δυνατότητες της πατρίδας μας. Τα ελικόπτερα του Στρατού Ξηράς εκτελούν σημαντικό αριθμό πτήσεων για μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας σε πληγείσες από φυσικές καταστροφές περιοχές, για συμμετοχή σε επιχειρήσεις αεροπυρόσβεσης καθώς και για διακομιδή ασθενών και μισχευμάτων αναδεικνύοντας την κοινωνική τους προσφορά.

Κύριος πρωταγωνιστής στην προσπάθεια της Αεροπορίας Στρατού, για την εκπλήρωση της αποστολής της και την κοινωνική προσφορά, αποτελεί το ιπτάμενο προσωπικό της, το οποίο με τις προσπάθειές του, το υψηλό αίσθημα ευθύνης και τον επαγγελματισμό που το διακρίνει, εκτελεί το καθήκον του κάτω από δύσκολες συνθήκες. Αποτελεί συνεπώς ιερό χρέος μας να κρατήσουμε ζωντανή στη μνήμη μας όλους τους συναδέλφους που έχασαν τη ζωή τους στο βωμό εκτέλεσης του καθήκοντος κατά τη διάρκεια αεροπορικών ατυχημάτων, αναλογιζόμενοι ότι η απώλειά τους συνιστά πράξη υψηλού ηρωισμού και αυταπάρησης. Σκεπτόμενοι τα λόγια του Λόρδου Βύρωνα ότι «Ποτέ δεν αποτυχαίνουν αυτοί που πεθαίνουν για έναν μεγάλο σκοπό», οφείλουμε να καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια προκειμένου να φανούμε άξιοι συνεχιστές του έργου τους.

Καλή σας ανάγνωση!

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Υποστράτηγος Δημοσθένης Βιτετζάκης γεννήθηκε το 1963 στα Χανιά Κρήτης, εισήλθε στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων το 1981 και αποφοίτησε το 1985, οπότε και ονομάσθηκε Ανθυπολοχαγός Πυροβολικού.

Έχει υπηρετήσει σε Μονάδες Πυροβολικού, ΔΠΒ Σχηματισμών, ΣΣΕ, ΣΠΒ, 79 ΑΔΤΕ, σε γενικές θέσεις στο ΓΕΣ, την 1η ΣΤΡΑΤΙΑ και την ΑΣΔΕΝ.

Επιπλέον έχει διατελέσει Διοικητής στο 95 ΤΕ, στη 196 Α/Κ ΜΒΠ, στη ΔΠΒ/1ης ΣΤΡΑΤΙΑΣ, στην 79 ΑΔΤΕ, Υποδιοικητής στη Σχολή Πυροβολικού, Υποδιευθυντής και Διευθυντής στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης ΓΕΣ.

Είναι απόφοιτος όλων των σχολείων του Όπλου του Πυροβολικού που προβλέπονται κατά βαθμό, της Ανωτάτης Σχολής Πολέμου (ΑΣΠ) και της Σχολής Εθνικής Άμυνας (ΣΕΘΑ).

Είναι απόφοιτος του Κέντρου Διπλωματικών και Στρατηγικών Μελετών (CEDS) Αθηνών και του Τμήματος Στρατηγικών Πληροφοριών της Διακλαδικής Σχολής Πληροφοριών.

Του έχουν απονεμηθεί όλα τα μετάλλια και οι διαμνημονεύσεις που προβλέπονται και αντιστοιχούν στο βαθμό του. Είναι έγγαμος και έχει μία κόρη.

Περιεχόμενα

Παράδοση - Παραλαβή Διοικήσεως ΑΔΙΣΠΟ

Ημερήσια διαταγή παραδίδοντος Διοικητού (ΑΔΙΣΠΟ)
Αντιστρατήγου ε.α. Νικόλαου Ράμμου 1

Ημερήσια διαταγή παραλαμβάνοντος Διοικητού
(ΑΔΙΣΠΟ) Υποστρατήγου Δημοσθένη Βιτετζάκη 6

Άρθρα εξωτερικών συνεργατών & σπουδαστών της Σχολής

"Η Συμμετοχή των Ελλήνων στον Κριμαϊκό Πόλεμο
(1853-1856)"
του Ιωάννη Παπαφλωράτου 9

"Τα Βαλκάνια δεν βρίσκονται στα πρόθυρα του
πολέμου!"
του Ηλία Κουσκουβέλη 22

"Η Ένταση στις Σχέσεις Δύσης - Ρωσίας
με Επίκεντρο την Ουκρανία"
του Ανχη (ΑΣ) Παππά Κωνσταντίνου 25

"Επιπτώσεις από την Τήξη των Παγετώνων
της Αρκτικής"
του Ανχη (ΑΣ) Παππά Κωνσταντίνου 31

"Εμφύλιοι πόλεμοι. Θουκυδίδη Κερκυραϊκά. Διαπιστώ-
σεις - συμπεράσματα και αποτυπώσεις στη σύγχρονη
εποχή"
του Ανχη (Ο) Νταβουλτζόπουλου Κωνσταντίνου 35

"ΡΟΥΠΕΛ - Αναμνήσεις των Πρωταγωνιστών"
Αποσπάσματα από το ομόνυμο βιβλίο του συγγραφέα Ηλία Κοτρίδη 46

Πολιτιστικά Μονοπάτια

"Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού"
της Δρ. Αγαθονίκης Τσιλιπάκου 64

Δραστηριότητες της ΑΔΙΣΠΟ

65 Επίσκεψη Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ

66 Επισκέψεις Αρχηγών Γενικών Επιτελείων

72 Επισκέψεις Διοικητών Σχηματισμών

76 Τελετή Αποφοίτησης ΔΙΣΕΣ

78 Διήμερο Διεθνές Συνέδριο

82 Επισκέψεις Σχολών Εξωτερικού

84 Ασκήσεις ΙΑΣΩΝ 17 & ΔΙΓΕΝΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

86 Επισκέψεις Σπουδαστών 14ης ΕΣ

90 Κοινωνικό Έργο της ΑΔΙΣΠΟ

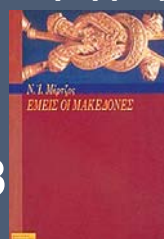

Η Βιβλιοθήκη μας

92

93

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΔΙΣΠΟ

Ίδρυση της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ)

Με απόφαση του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας (Φ.022/27/158782/Σ.4405/25 Ιουλ 2003/ΥΕΘΑ/ΓΕΕΘΑ/ΔΙΔΥΠ&ΟΡΓ.) συγκροτήθηκε η Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου (Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ). Την 1 Οκτ 2003 εκδόθηκε ο Νόμος υπ' αριθ. 3186 (ΦΕΚ230/Τεύχος Πρώτο) για την ίδρυση της Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.

Ως ημερομηνία έναρξης λειτουργίας της Σχολής καθορίστηκε η 9η Σεπ 2003, ημερομηνία κατά την οποία εκλήθη να φοιτήσει η 1η Εκπαιδευτική Σειρά (Ε.Σ)

Στις 27 Οκτ 2003 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της Σχολής με την παρουσία της Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας του ΥΕΘΑ.

Έδρα της Σχολής

Η Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου έχει την έδρα της στο στρατόπεδο "Ταξιάρχου Λασκαρίδη Κωνσταντίνου" στη Θεσσαλονίκη, όπου μέχρι το έτος 2003 λειτουργούσε η Ανωτέρα Σχολή Πολέμου του Στρατού Ήλης (ΑΣΠ).

Έμβλημα της Σχολής

Το έμβλημα της Σχολής αποτελείται από το έμβλημα του ΓΕΕΘΑ με τα σύμβολα των 3 Κλάδων, με την προσθήκη ενός βιβλίου και ενός ξίφους που κόβει το "Γόρδιο Δεσμό", που συμβολίζουν τη δύναμη και την αποφασιστικότητα που δίδει η γνώση για την επίλυση παντός προβλήματος. Στο επάνω μέρος του εμβλήματος φέρεται η επιγραφή "ΕΝ ΤΗ ΕΝΩΣΕΙ Η ΙΣΧΥΣ" για να τονίσει το διακλαδικό χαρακτήρα της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου.

Ημερήσια διαταγή παραδίδοντας Διοικητού Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) Αντιστρατήγου ε.α. Νικόλαου Ράμμου

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, στρατεύσιμοι και πολιτικό προσωπικό της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου.

Παραδίδω σήμερα τα καθήκοντα του Διοικητού της Σχολής, στον Υποστράτηγο Δημοσθένη Βιτετζάκη και απέρχομαι του στρατεύματος μετά από 37 ½ χρόνια υπηρεσίας.

Νοιώθω υπερήφανος που υπηρέτησα στις τάξεις του ενδόξου Ελληνικού Στρατού. Όλα αυτά τα χρόνια με πίστη και αφοσίωση, πιστός στον όρκο που έδωσα, προσπάθησα με όλες μου τις δυνάμεις για το καλύτερο δυνατό, ώστε να φανώ αντάξιος στις επιταγές της πατρίδος αλλά και να ανταποδώσω σε όσα αυτή απλόχερα μου έδωσε.

Τα δύο τελευταία χρόνια είχα την υψίστη τιμή να διοικήσω την Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου. Προερχόμενος από το Ανώτατο Κλαδικό Σχολείο του Στρατού Ξηράς την Σχολή Διοικήσεως και Επιτελών, την οποία είχα την τιμή επίσης να διοικήσω επί 4ετία, γνώριζα ότι έρχομαι σε μια σχολή με απαιτήσεις.

Η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου δεν είναι τυχαία σχολή. Είναι μια σχολή με φήμη και κύρος. Έχει καταξιωθεί στην συνείδηση όλων των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων σαν μια σχολή πάρα πολύ υψηλού επιπέδου. Και βέβαια όλο αυτό ήταν έργο των άξιων προκατόχων που και εγώ με την σειρά μου κλήθηκα να συνεχίσω.

Τον Μάιο του 2015 συντάξαμε με τους συνεργάτες μου το επιχειρησιακό μας πρότυπο, καθορίσαμε την επιθυμητή τελική κατάσταση, τους αντικειμενικούς σκοπούς και κινηθήκαμε σε τέσσερις, ας τους πούμε, άξονες δράσεως, ώστε να υλοποιήσουμε τους στόχους μας.

Το κέντρο βάρους δόθηκε στην επιχειρησιακή εκπαίδευση. Παράλληλα αναβαθμίσθηκε και η ακαδημαϊκή εκπαίδευση χάρις στη συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Η εμβάθυνση της διακλαδικότητας, ήταν ο 3ος άξονας που κινηθήκαμε και με διάφορες δράσεις την πετύχαμε. Κατ' εμέ η διακλαδικότητα είναι πολλαπλασιαστής ισχύος, επιδιώκοντας, μέσω της συνέργειας των Κλάδων, στη βέλτιστη αξιοποίηση των καταλλήλων διατιθεμένων μέσων. Αρκεί να το αποδεχθούμε όλοι μας αυτό, με πράξεις και όχι με λόγια, με αλλαγή της παραδοσιακής κλαδικής κουλτούρας και αντίληψης, και απαλλαγμένοι από τα στενά κλαδικά συμφέροντα, να συνεισφέρουμε με προθυμία ώστε να γίνει κοινή συνείδηση σε όλους πως η διακλαδικότητα είναι αυτή που θα φέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα, όταν χρειασθεί, που δεν είναι άλλο από την νίκη.

Τέλος η επιμόρφωση των αυριανών ηγητόρων στα θέματα διοικήσεως και ηγεσίας με έμφαση στη διοίκηση με βάση την αποστολή, δηλαδή στην ανάληψη πρωτοβουλίας ήταν ένα από τα βασικά μελήματά μας, ώστε να αποδώσουμε στις Ένοπλες Δυνάμεις, πέραν των Διακλαδικών Επιτελών, και ηγέτες καταρτισμένους και οπλισμένους με εκείνα τα εφόδια για να αντιμετωπίσουν επιτυχώς όλες τις πιθανές μελλοντικές προσκλήσεις.

Η σύγκλιση των παραπάνω αξόνων οδήγησαν στην πραγματοποίηση του οράματος που ήταν, να εδραιωθεί η ΑΔΙΣΠΟ ως σχολή υψηλού κύρους, ξεπερνώντας τα όρια της χώρας, αλλά και ως δεξαμενή σκέψεως προσφέροντας το βήμα της για ανάπτυξη ιδεών και προτάσεων.

Μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι όλα όσα είχαμε οραματισθεί, εγώ και οι εξαίρετοι συνεργάτες μου υλοποιήθηκαν στο ακέραιο.

Οφείλω εδώ να τονίσω ότι ορισμένα γεγονότα έδωσαν περαιτέρω ώθηση στην Σχολή και αξίζει να τα μνημονεύσω:

1ον. Η λειτουργία του μεταπτυχιακού προγράμματος στις Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τις πρυτανικές αρχές του Πανεπιστημίου, και κυρίως τον Κοσμήτορα Καθηγητή κύριο Κουσκουβέλη Ηλία και τον Πρόεδρο του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Καθηγητή κύριο Χάρρυ Παπαπανάγο. Ήδη 125 Αξιωματικοί όλων των κλάδων έχουν λάβει δίπλωμα τα δύο τελευταία χρόνια, ενώ άλλοι 61 φοιτούν στο τρέχον 3ο πρόγραμμα.

2ον. Η συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Ασφάλειας και Άμυνας. Ήδη η σχολή έγινε συνδεδεμένο μέλος του Κολλεγίου. Διοργάνωσε πέρυσι το πρώτο Orientation Course στην Αγγλική γλώσσα, κάτι που έγινε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ενώ το επόμενο διοργανώνεται τον ερχόμενο Οκτώβριο. Η επιτυχία ήταν εντυπωσιακή με την συμμετοχή Αξιωματικών και Διπλωματών από διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και είμαι σίγουρος ότι η συνεργασία αυτή θα αποβεί πολλαπλώς ωφέλιμη τόσο για τη Σχολή, όσο και για τις Ένοπλες Δυνάμεις και την πατρίδα μας.

3ον. Η λειτουργία του Διεθνούς Σχολείου Επιχειρησιακής Σχεδιάσεως, διάρκειας 3 εβδομάδων, που διεξάγεται στην έδρα της Σχολής επίσης στην Αγγλική γλώσσα. Η επιτυχία των 2 προηγούμενων ετών ήδη έκανε γνωστή την αξία του Σχολείου, με αποτέλεσμα στο 3ο Σχολείο που ξεκινάει τη Δευτέρα 20 Μαρτίου, το ενδιαφέρον να είναι ιδιαίτερα αυξημένο και με πολύ αξιόλογες συμμετοχές.

Παράλληλα έγιναν προσπάθειες και στον τομέα του εξωραϊσμού των εγκαταστάσεων και παρόλο τις δύσκολες οικονομικές συγκυρίες η βελτίωση είναι αισθητή.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να πω ορισμένα λόγια για την εκπαίδευση και το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων. Αναφέρθηκα προηγούμενως στην διακλαδικότητα και τόνισα πως αποτελεί έναν πολλαπλασιαστική ισχύος. Ένας άλλος πολλαπλασιαστικής ισχύος όμως και αναμφισβήτητο ο σημαντικότερος, είναι το προσωπικό μας. Οι Ένοπλες Δυνάμεις διαθέτουν εξαίρετο προσωπικό και πρέπει να είμαστε περήφανοι για αυτό. Παρακολουθώντας από κοντά τα τελευταία χρόνια την εκπαίδευση των Αξιωματικών μπορώ να σας διαβεβαιώσω πως το επίπεδό τους είναι πάρα πολύ υψηλό. Οι σπουδαστές μας, όπως και οι Σχολές μας, δεν έχουν να ζηλέψουν τίποτε και από κανέναν.

Όπως προείπα η διοίκηση τόσο της ΣΔΙΕΠ όσο και της ΑΔΙΣΠΟ ήταν για μένα υψίστη τιμή. Η εκπαίδευση είναι ένα μαγικό ταξίδι. Η χαρά της δημιουργίας και της προσφοράς προς τους συναδέλφους είναι κάτι που δεν ανταλλάσσεται με τίποτα. Η ψυχική ικανοποίηση να εκπαιδεύεις Αξιωματικούς και να δημιουργείς τους αυριανούς επιτελείς-ηγέτες του στρατεύματος, δεν περιγράφεται. Αρκεί να το κάνεις με πάθος, αφοσίωση και αγάπη.

Πιστεύω ακράδαντα πως η μεγαλύτερη επένδυση που μπορεί και πρέπει να κάνει ένα κράτος είναι στον τομέα της εκπαίδευσης. Κατ' επέκταση και οι Ένοπλες Δυνάμεις επενδύουν διαρκώς, και πολύ σωστά, παρόλη την οικονομική κρίση, στην εκπαίδευση των στελεχών. Το γνωστό "διά βίου μάθηση" ισχύει εδώ και πάρα πολλά χρόνια στην πράξη. Η καθαρά οικονομιστική άποψη, που λέει πως η εκπαίδευση είναι χρονοβόρα και καταλαμβάνει πολύ μεγάλο μέρος του συνολικού χρόνου υπηρεσίας είναι υπεραπλουστευτική και δεν λαμβάνει υπόψη τη φύση, τις απαιτήσεις και τις ιδιαιτερότητες του στρατιωτικού επαγγέλματος. Τα στελέχη των Ε.Δ. πρέπει συνεχώς να εκπαιδεύονται, να παρακολουθούν και να είναι ενήμερα για τις εξελίξεις όχι μόνο στα επαγγελματικά τους θέματα αλλά και σε ένα ευρύτερο φάσμα ενδιαφερόντων. Ουδενίς έκπτωσης επιτρέπεται να γίνεται στον τομέα αυτόν. Πειραματισμοί και μη μελετημένες κινήσεις με το πρόσχημα ενός κάποιου απροσδιόριστου και πρόσκαιρου οικονομικού οφέλους δεν ενδείκνυνται. Εάν χαθεί η συνέχεια στην εκπαίδευση, χάνεται η γνώση, η εμπειρία και οι κόποι τόσων ετών πάνε χαμένα με ολέθρια αποτελέσματα.

Θέλω στο σημείο αυτό να ευχαριστήσω τους άξιους συνεργάτες μου, που μου συμπαραστάθηκαν στο έργο μου και με βοήθησαν στην υλοποίηση των στόχων μας.

Ευχαριστώ τους Υποδιοικητές της Σχολής, τους Διευθυντές Σπουδών, το Τμήμα Εκπαιδεύσεως που αποτελεί τον κινητήριο τροχό της όλης προσπάθειας, τους Διευθυντές Εδρών και τους Εκπαιδευτές για την υπευθυνότητά τους, τον επαγγελματισμό τους, το ήθος και τον χαρακτήρα τους που ενστερνιζόμενοι το όραμα της Διοικήσεως εργάσθηκαν με πάθος για να γίνει αυτό πράξη. Ευχαριστώ επίσης όλους τους Διευθυντές Υποστηρίξεως, τους Τμηματάρχες, τον Διοικητή του Τμήματος Υποστηρίξεως, όλο το προσωπικό, στρατιωτικό και πολιτικό για την αμέριστη βοήθειά τους στο έργο μου.

Στους σπουδαστές της Σχολής εύχομαι να συνεχίσουν να μελετούν, να ερευνούν, να αποκτήσουν γνώσεις, να αναπτύσσουν την κρίση, να διευρύνουν τους ορίζοντές τους και να καταρτισθούν καταλλήλως, ώστε όταν και εάν χρειασθεί να φανούν αντάξιοι της πατρίδος.

Ευχαριστώ την ηγεσία τόσο του ΓΕΣ, όσο και του ΓΕΕΘΑ, που μου έκαναν την τιμή και μου εμπιστεύθηκαν την εκπαίδευση των στελεχών.

Ευχαριστώ επίσης την σύζυγό μου και τις κόρες μου που με στήριξαν όλα αυτά τα χρόνια και ήταν πάντα δίπλα μου στις καλές και στις άσχημες στιγμές.

Τελειώνοντας, ευχαριστώ τον Πανάγαθο Θεό και την Υπέρμαχο Στρατηγό, την Παναγία μας που με αξίωσαν να φτάσω εδώ που έφτασα και μου έδιναν δύναμη στις δύσκολες στιγμές.

Στον παραλαμβάνοντα Διοικητή, εξαίρετο συνάδελφο και γνώστη της εκπαιδεύσεως, Υποστράτηγο Δημοσθένη Βιτετζάκη, εύχομαι ολόψυχα, υγεία, δύναμη και καλή επιτυχία στα νέα του καθήκοντα για το καλό των ελληνικών όπλων αλλά και της Πατρίδας μας.

Σας αποχαιρετώ με τις καλύτερες αναμνήσεις και εύχομαι σε όλους σας, υγεία, χαρά, δημιουργία και προκοπή.

Κλίνω ευλαβικά το γόναυ στις πολεμικές σημαίες και στους αθανάτους νεκρούς των αγώνων του Έθνους και σας καλώ να αναφωνήσουμε.

Ζήτω το Έθνος
Ζήτω οι Ένοπλες Δυνάμεις
Ζήτω η ΑΔΙΣΠΟ

Ημερήσια διαταγή παραλαμβάνοντος Διοικητού Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) Υποστρατήγου Δημοσθένη Βιτετζάκη

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, Στρατευμένοι και Πολιτικό Προσωπικό της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου.

Με απόφαση της Ιεραρχίας, αναλαμβάνω σήμερα τη διοίκηση της Σχολής, αντικαθιστώντας έναν εξαίρετο και καταξιωμένο συνάδελφο τον αντιστράτηγο ε.α. Ράμμο Νικόλαο, τον οποίο ευχαριστώ εκ μέρους όλου του προσωπικού για την πολύτιμη προσφορά του. Ταυτόχρονα του εύχομαι ολόψυχα υγεία, οικογενειακή και ατομική ευτυχία στον πολιτικό βίο στον οποίο επανέρχεται.

Έχοντας επίγνωση της εξαιρετικής τιμής που μου έγινε, αλλά και των ευθυνών-υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή, ευχαριστώ τη στρατιωτική ηγεσία που με εμπιστεύτηκε.

Παράλληλα θέλω να διαβεβαιώσω όλους σας, ότι θα καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να ανταποκριθώ στις απαιτήσεις των καθηκόντων μου.

Σέβομαι το εξαιρετικό έργο που μέχρι σήμερα επιτελέστηκε και σας καλώ να συνεχίσετε τις προσπάθειές σας, για τη βελτιστοποίηση της εκπαίδευσης.

Το μελλοντικό περιβάλλον ασφάλειας θα είναι πολύπλοκο και πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία, στη μεταβίβαση του επιπέδου λήψεως αποφάσεων σε χαμηλότερο επίπεδο, στην εκπαίδευση για αντιμετώπιση του βέβαιου και στην επιμόρφωση για την αντιμετώπιση του αβέβαιου.

Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση είναι ζωτικά εργαλεία για την υποστήριξη της μετεξέλιξης στις Ένοπλες Δυνάμεις και μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα και οικονομικότερα με τη διακλαδική συνεργασία. Επιπρόσθετα οι σύγχρονες τεχνολογικές δυνατότητες, καθώς και η αξιοποίηση του διαδικτύου δύνανται να παράξουν νέες μεθόδους εκπαίδευσης, λιγότερο δαπανηρές.

Αγαπητοί σπουδαστές,

Έχω πλήρη εμπιστοσύνη στις δυνατότητές σας, το ενδιαφέρον, το φιλότιμο και τον υψηλό επαγγελματισμό σας, τα οποία απορρέουν εκτός των άλλων και από την εθελοντική συμμετοχή σας για φοίτηση στη Σχολή, κατόπιν επίπονων εξετάσεων.

Η φοίτηση στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στη σταδιοδρομία κάθε Αξιωματικού. Γι' αυτό πρέπει να εκμεταλλευθείτε στο έπακρο την παραμονή σας στη Σχολή προκειμένου να βελτιώσετε τις επιτελικές και διοικητικές σας δεξιότητες, ώστε να ανταποκριθείτε με επιτυχία στο δύσκολο έργο που σας περιμένει μετά την αποφοίτησή σας.

Στην προσπάθειά σας αυτή θα έχετε την αμέριστη συμπαράσταση της Σχολής. Με τη καθοδήγηση του εξαιρέτου εκπαιδευτικού προσωπικού και την υποστήριξη όλων μας, είμαι σίγουρος ότι οι στόχοι θα επιτευχθούν.

Στηριχθείτε στις δυνάμεις σας, αναδείξτε τις ικανότητές σας, συναγωνισθείτε με αξιοκρατία και επιζητήστε την ευγενή άμιλλα.

Υποβάλετε προτάσεις ελεύθερα και από μηδενική βάση, για τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και των συνθηκών διαβίωσής σας.

Αναπτύξτε σχέσεις φιλίας, ανεξαρτήτως βαθμού και κλάδου προέλευσης, που να τις συνδέουν κοινές επιδιώξεις και κοινές προσπάθειες.

Στο πλαίσιο που προανέφερα, οι πρωταρχικοί μου στόχοι επιγραμματικά είναι οι παρακάτω:

- Ενάσκηση χρηστής διοίκησης, με εξαιρετικές ανθρώπινες σχέσεις, αισιοδοξία, χαμόγελο, υψηλή αισθητική και στρατιωτική αγωγή.
- Διεξαγωγή ρεαλιστικής και ποιοτικής εκπαίδευσης και συνέχιση των προσπαθειών για την αναβάθμισή της.
- Εμπέδωση περαιτέρω της Διακλαδικότητας.
- Συνέχιση της συνεργασίας με τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της πόλης.
- Αναβάθμιση των σχολείων με διεθνή συμμετοχή, με σκοπό την ανάδειξη του υψηλού επιπέδου της Σχολής και την προβολή της χώρας γενικότερα.

Κύριος στόχος μου θα είναι οι σπουδαστές της Σχολής να λάβουν μια πολύπλευρη εκπαίδευση και να αποκτήσουν τα εφόδια εκείνα που θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του μέλλοντος.

Με τη βεβαιότητα ότι όλοι θα ανταποκριθείτε κατ' άριστο τρόπο στις

απαιτήσεις της εκπαίδευσης, σας εύχομαι υγεία, δύναμη, επιτυχία στο έργο σας και εκπλήρωση των προσδοκιών σας.

Με την ακλόνητη πίστη ότι ο Θεός θα κατευθύνει τις προσπάθειές μας, σας προτρέπω να συνεχίσουμε να επιτελούμε το καθήκον μας με επιμονή και πάθος και σας καλώ να αναφωνήσουμε

Ζήτω το Έθνος
Ζήτω οι Ένοπλες Δυνάμεις
Ζήτω η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου

"Η Συμμετοχή των Ελλήνων στον Κριμαϊκό Πόλεμο (1853-1856)"

του Ιωάννη Παπαφλωράτου, Νομικού - Διεθνολόγου
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών

Στις αρχές του 1853, ανέκυψε μία διαφορά μεταξύ Ορθοδόξων και Καθολικών ιερέων στους Αγίους Τόπους. Την εποχή εκείνη, η συγκεκριμένη περιοχή ανήκε στην οθωμανική επικράτεια και ο Σουλτάνος (Αμπντούλ Μετζίτ Α΄) απέφυγε να αναμειχθεί στη διαφορά μεταξύ των «αλλοπίστων», παραχωρώντας προνόμια στους ιερείς και των δύο δογμάτων. Εντούτοις, ο θάνατος αρκετών Ορθοδόξων παρεκίνησε τον Τσάρο Νικόλαο Α΄ να παρέμβει στα τεκταινόμενα στο εσωτερικά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μεταβάλλοντας πολιτική για πρώτη φορά μετά από 20 και πλέον έτη. Διέταξε την παράταξη της 4ης και της 5ης Στρατιάς στις όχθες του Δούναβη. Κατόπιν, έστειλε τον υπουργό Ναυτικών πρίγκιπα Αλεξάντρ Μενσικώφ (Aleksandr Sergeyevich Menshikov) προς συνάντηση του Αμπντούλ Μετζίτ. Οι Ρώσοι έδωσαν μεγάλη δημοσιότητα στο ταξίδι αυτό και ο Μενσικώφ έφθασε πομπωδώς στην Κωνσταντινούπολη, επιβαίνοντας του πλοίου *Gromonnik*, την 16η / 28η Φεβρουαρίου του 1853. Κατά τη συνάντηση των δύο ανδρών, ο Ρώσος απεσταλμένος παρεβίασε το πρωτόκολλο, αφ' ενός καταδικάζοντας απερίφραστα τις πρόσφατες παραχωρήσεις των Τούρκων προς τους Καθολικούς και αφ' ετέρου υποβάλλοντας τις αξιώσεις του Τσάρου, χρησιμοποιώντας αυστηρή γλώσσα.

Εικ. 1. Ο Σουλτάνος Αμπντούλ Μετζίτ Α΄ (1823-1861)

Εικ. 2. Ο Τσάρος Νικόλαος Α΄ (1796-1855)

Ο Αμπντούλ Μετζίτ, θιγείς από το ύψος του Ρώσου απεσταλμένου, απέφυγε να απαντήσει, αν και έδειξε ότι συμφωνούσε με τα αιτήματα του Τσάρου. Σε κάθε περίπτωση, δεν επιθυμούσε να δείξει ότι δρούσε υπό πίεση και φρόντισε να διαρρεύσουν οι ρωσικές αξιώσεις στους Αγγλογάλλους. Ο Βρετανός επιτετραμμένος Χιού Ρόουζ (Hugh Henry Rose, 1st Baron Strathnairn) διέταξε τον άμεσο κατάπλου ενός πολεμικού στην Κωνσταντινούπολη προς ηθική ενίσχυση του Σουλτάνου. Το βρετανικό Ναυαρχείο, όμως, ακύρωσε την διαταγή του. Αντιθέτως, η γαλλική μοίρα της Μεσογείου διατάχθη να πλεύσει προς το Αιγαίο Πέλαγος. Ταυτόχρονα, ξεκίνησαν απευθείας διαπραγματεύσεις μεταξύ του Μενσικώφ και Γάλλων αξιωματούχων, οι οποίες οδήγησαν στην υπογραφή μίας διμερούς συμφωνίας. Αυτή προέβλεπε τον επανακαθορισμό των προνομίων των Καθολικών και των Ορθοδόξων στους Αγίους Τόπους και έγινε αποδεκτή από τους τοπικούς επικεφαλής των δύο δογμάτων. Λίγο μετά, ο Αμπντούλ Μετζίτ απεδέχθη τη συμφωνία και όλοι πίστεψαν ότι το θέμα είχε διευθετηθεί.

Εικ. 3. Ο Γάλλος Αυτοκράτορας Ναπολέων Γ' (1808-1873).

μόνωση, στην οποία είχε περιέλθει μετά την ανάρρησή του στην εξουσία. Η συγκεκριμένη κρίση του έδινε την ευκαιρία που αναζητούσε. Τη 13η Ιουνίου, τα πλοία των Αγγλογάλλων αγκυροβόλησαν στην είσοδο των Δαρδανελλίων, δηλώνοντας εμπράκτως τη συμπαράσταση των κυβερνήσεών τους στον Σουλτάνο.

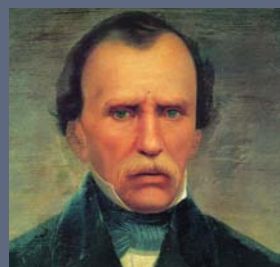
Εικ. 4. Ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας κόμης Κάρολος Ροβέρτος Νέσσελροντ (1780-1862)

Ο Τσάρος δεν επέδειξε συμβιβαστική διάθεση, καθιστώντας τη διπλωματική αποκλιμάκωση της έντασης όλο και πιο δύσκολη. Επίσης, διέταξε τα στρατεύματά του να διαβούν τον Προύθο (παρapotαμο του Δούναβη) και να εισέλθουν στα εδάφη της Μολδοβλαχίας. Πράγματι, την 3η Ιουλίου, οι ρωσικές δυνάμεις εισέβαλαν στις επαρχίες της Βλαχίας και της Μολδαβίας, τις οποίες και κατέλαβαν αμαχητί. Ταυτόχρονα, ο υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας κόμης Καρλ Νέσσελροντ (Count Karl Nesselrode) διεμήνυσε στον Βρεταννό πρεσβευτή ότι η ενέργεια αυτή δεν συνιστούσε πολεμική πράξη αλλά ήταν μόνον ένα μέσον πίεσεως για να ενδώσει ο Σουλτάνος. Ο Αμπντούλ Μετζίτ, όμως, ενθαρρυμένος από την αγγλογαλλική υποστήριξη, όχι μόνον δεν ενέδωσε αλλά αξίωσε από τους Ρώσους να εκκενώσουν τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Η κατάσταση εκτραχυνόταν και οι κυβερνήσεις των υπολοίπων τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων (Αυστρίας, Γαλλίας, Μεγ. Βρεταννίας και Πρωσίας) απεφάσισαν να παρέμβουν. Στη Βιέννη, συνεκλήθη μία διάσκεψη με τη συμμετοχή εκπροσώπων των τεσσάρων προαναφερθέντων κρατών. Αυτοί κατέληξαν σε συμφωνία και συνετάχθη μία διακοίνωση, η οποία έγινε αποδεκτή από τον Τσάρο. Ο Αμπντούλ Μετζίτ, όμως, την απέρριψε διότι την εθεώρησε ασαφή. Οι κυβερνήσεις της Αυστρίας, της Γαλλίας και της Μεγ. Βρεταννίας συνεργάστηκαν για τη σύνταξη ενός νέου κειμένου, ενώ η πρωσσική κυβέρνηση διεχώρισε τη θέση της, τασσόμενη στο πλευρό του Νικολάου. Ο τελευταίος απέρριψε το νέο κείμενο και οι Αγγλογάλλοι εδήλωσαν ότι δεν υπήρχε περιθώριο για τη διπλωματική διευθέτηση του ζητήματος. Αντιθέτως, η Βιέννη και το Βερολίνο πρότειναν τη σύγκληση μίας νέας διασκέψεως. Αυτή ουδέποτε πραγματοποιήθηκε καθώς η Υψηλή Πύλη εκήρυξε επισήμως τον πόλεμο στην Αγία Πετρούπολη, την 8η / 23η Οκτωβρίου 1853.

Λίγους μήνες αργότερα (την 27η Μαρτίου / 8η Απριλίου 1854), το Λονδίνο και το Παρίσι συμπαράταχθηκαν επισήμως με την Υψηλή Πύλη. Ο πόλεμος έμεινε γνωστός στη ρωσική ιστοριογραφία ως «Ανατολικός Πόλεμος», ενώ στη Μεγ. Βρετανία αναφερόταν επί μακρόν ως «Ρωσικός Πόλεμος». Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις και οι διπλωματικές εξελίξεις δεν αποτελούν αντικείμενο του παρόντος άρθρου, το οποίο θα επικεντρωθεί στην ανάμειξη των Ελλήνων στην συγκεκριμένη σύρραξη. Αυτή αναγόταν σε δύο επίπεδα: πρώτον στο (επίσημο) κυβερνητικό και δεύτερον στο (ανεπίσημο) ιδιωτικό. Η επιδείνωση των ρωσοτουρκικών σχέσεων το 1853 προκάλεσε συγκίνηση σε όλο τον υπόδουλο ελληνισμό. Άλλωστε, το έτος εκείνο συμπληρώνονταν 400 χρόνια από την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και κυκλοφορούσαν διάφορες «προφητείες» για την απελευθέρωσή της. Το κλίμα αυτό έσπυσε να ενισχύσει η Ρωσσία, η οποία συγκέντρωνε ούτως ή άλλως τη συμπάθεια μεγάλου τμήματος των Ελλήνων με την προβολή του θρησκευτικού χαρακτήρα της πολιτικής της. Ο Τσάρος ισχυριζόταν ότι προήσπιζε τα μακραίωνα συμφέροντα των Ορθοδόξων στους Αγίους Τόπους και ότι επεδίωκε τη βελτίωση της θέσεως των Χριστιανών υπηκόων του Σουλτάνου. Φυσικά, δεν έκανε λόγο για την (φιλοτουρκική) ρωσική πολιτική των προηγούμενων δύο δεκαετιών.

Την 6η Δεκεμβρίου (ανήμερα της ονομαστικής εορτής του Τσάρου), το όνομά του μνημονεύθηκε σε πολλούς ιερούς ναούς ανά την ελληνική επικράτεια, ενώ δαφνοστεφανωμένα πορτραίτα του είχαν κατακλύσει την Αθήνα. Η είδηση της συντριπτικής ήττας μίας τουρκικής ναυτικής μοίρας από μία αντίστοιχη ρωσική στη Σινώπη προκάλεσε πανελλήνια χαρά και πολλοί εύχονταν «και του χρόνου στην Κωνσταντινούπολη». Στο πλαίσιο αυτό, ο ευεργέτης Γρηγ. Μαρασλής έδωσε στον Τσάρο 500.000 ρούβλια για την αποκατάσταση του ιερού ναού της Αγ. Σοφίας, μετά τη βέβαιη (όπως θεωρούσε) κατάληψη της Κωνσταντινουπόλεως από τα ρωσικά στρατεύματα. Ο απεσταλμένος του Νικολάου Α΄ στη Βασιλεύουσα πρίγκιπας Μενσικώφ συναντήθηκε με τον Έλληνα πρεσβευτή Ανδρέα Μεταξά (πρώην αρχηγό του φιλορωσικού κόμματος στην Ελλάδα) προκειμένου να συζητήσουν τις προοπτικές για την ανάληψη κοινής ελληνορωσικής δράσεως εναντίον των Τούρκων. Το περιεχόμενο των συνομιλιών δεν γνωστοποιήθηκε μόνον στην ελληνική κυβέρνηση αλλά και στην ελληνική κοινή γνώμη, η οποία ετάχθη αναφανδόν υπέρ της ευοδώσεως του σχεδίου.

Τα αισθήματα αυτά συμμεριζόταν και το βασιλικό ζεύγος της Ελλάδος, το οποίο δεν έχανε την ευκαιρία να διατρανώνει την επιθυμία του για την απελευθέρωση των υπόδουλων Ελλήνων. Μάλιστα, ο Όθων ανέλαβε προσωπικά την εποπτεία για τη

Εικ. 5. Ο Ανδρέας Μεταξάς, ηγέτης του ρωσικού κόμματος

Εικ. 6. Ο Βασιλεύς Όθων, φορώντας την παραδοσιακή ελληνική φορεσιά

Εικ. 7. Ο αδερφός του Βας. Όθωνα Μαξιμιλιανός Β΄ της Βαυαρίας (1811-1864)

Εικ. 8. Ο Αυτοκράτορας της Αυστρίας Φραγκίσκος-Ιωσήφ Β΄ (1830-1916), σε πίνακα του 1853

συγκέντρωση χρημάτων. Απέστειλε στον αδελφό του Μαξιμιλιανό (Βασιλέα της Βαυαρίας) μία επιστολή, ζητώντας του χρήματα για την αγορά όπλων. Ο Μαξιμιλιανός ήθελε να συνδράμει τον αδελφό του αλλά οι Γάλλοι (που διατηρούσαν στενούς δεσμούς με τους Βαυαρούς) άσκησαν φορτικές πιέσεις προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ο Μαξιμιλιανός προσπάθησε να κερδίσει χρόνο, καθώς οι γαλλικές πιέσεις έφθασαν τα όρια του ανοικτού εκβιασμού. Ο Όθων του απήλυνε νέα έκκληση, επικαλούμενος το χριστιανικό χρέος για την αντιμετώπιση των αλλοπίστων. Ταυτόχρονα, ο Έλληνας Βασιλεύς εστράφη προς τον εξάδελφό του, Αυτοκράτορα της Αυστρίας Φραγκίσκο-Ιωσήφ Β΄, ο οποίος, όμως, προσπαθούσε να διατηρήσει τις ισορροπίες μεταξύ των δύο στρατοπέδων.

Προς τούτο, ο Αυστριακός ηγεμόνας απέφυγε να ενθαρρύνει τον Όθωνα. Αντιθέτως, η μητέρα του Αρχιδούκισσα Σοφία τον διαβεβαίωσε ότι η Αυστρία αντιμετώπιζε θετικά την προσάρτηση της Θεσσαλίας στο ελληνικό βασίλειο.

Την ίδια ώρα, οι Ρώσοι προσέφεραν χρήματα για τον εκσυγχρονισμό του Ελληνικού Στρατού (ο οποίος αριθμούσε μόλις 10.000 άνδρες), αποβλέποντας σε δραστηριοποίησή του στα νώτα των Τούρκων. Επίσης, ο Όθων απέστειλε τον Τυπάλδο στην Ευρώπη προς συγκέντρωση χρημάτων και τον αξιωματικό Νικολαΐδη στη Θεσσαλία, την Ήπειρο και τη Μακεδονία για τη χαρτογράφηση των συγκεκριμένων περιοχών.¹ Ο ηγεμόνας της Ελλάδος επεδίωκε να ηγηθεί ο ίδιος των επαναστατών και να συνεγείρει όλο το Έθνος αλλά προσέκρουσε στην κατηγορηματική άρνηση τεσσάρων υπουργών, οι οποίοι απείλησαν ανοικτά με παραίτηση. Έσπευσε, όμως, να αποχαιρετήσει αυτοπροσώπως όσους αξιωματικούς της φρουράς του έφευγαν για να συνδράμουν τους εξεγερμένους.

Σύντομα, πολλοί Έλληνες αξιωματικοί υπέβαλαν εικονικά τις παραιτήσεις τους και έσπευσαν προς την Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία για να οργανώσουν επαναστατικά κινήματα. Στην Αθήνα και σε πολλές άλλες πόλεις, συνεστήθησαν μυστικές οργανώσεις, ενώ άρχισε και η συγκέντρωση χρημάτων. Ο (φιλωρωσικός) Τύπος καλούσε τους Έλληνες να συνδράμουν ενεργά την ομόδοξη Ρωσσία προκειμένου να λάβει «σάρκα και οστά» η Μεγάλη Ιδέα. Σταδιακά, όλο και περισσότεροι έσπευδαν να καταταγούν στα ανταρτικά σώματα, ενώ οι Έλληνες του εξωτερικού κινητοποιήθηκαν προς ενημέρωση της διεθνούς κοινής γνώμης. Οι ενέργειες αυτές προκάλεσαν τη δυσφορία των κυβερνήσεων της Γαλλίας και της Μεγ. Βρεταννίας, οι οποίες τις απέδιδαν σε παρέμβαση της Ρωσσίας. Τον Ιανουάριο του 1854, ξέσπασε το πρώτο επαναστατικό κίνημα στην Ήπειρο υπό τον Θεόδωρο Γρίβα, ενώ σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι Σπυρίδων Καραϊσκάκης και Κίτσος Τζαβέλας, υιοί των ηρώων της Επανάστασης του 1821. Η επαναστατική φλόγα μεταλαμπαδεύτηκε στην ευρύτερη περιοχή από το Κομπότι έως τα Ιωάννινα. Οι εξεγερμένοι, όμως, αν και ενθουσιώδεις, ήταν ανοργάνωτοι. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε αποτυχία την επίθεσή τους προς κατάληψη της πόλεως της Άρτης, στα τέλη του ίδιου μηνός. Τη 13η Απριλίου,

1. Διον. Κόκκινος, *Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος*, τ. Α΄. Αθήνα: Μέλισσα, 1970, σελ. 520.

ισχυρές τουρκικές δυνάμεις κατάφεραν ένα καίριο πλήγμα στους εξεγερμένους κατά τη μάχη στο Πέτα. Έκτοτε, ο αγώνας τους εκφυλίστηκε.

Το Φεβρουάριο, ξεσηκώθηκε η δυτική Μακεδονία και η Θεσσαλία, όπου οι Έλληνες εσημείωσαν την πρώτη τους μεγάλη στρατιωτική επιτυχία. Στα περίχωρα της Καλαμπάκας, οι εξεγερμένοι (υπό την ηγεσία του υπασπιστού του Βασιλέως Χριστοδούλου Χατζηπέτρου) κατόρθωσαν να νικήσουν 6.000 περίπου Τούρκους, την 9η Μαΐου. Τον Ιούνιο, συνήφθη η διήμερη φονική μάχη στην περιοχή Πηνειού-Καλαμπάκας. Έκτοτε, ο εχθρός συγκέντρωσε ισχυρές δυνάμεις στην περιοχή και η εξέγερση σταδιακά κατεστάλη. Στη δυτ. Μακεδονία συνεκροτήθη ανταρτικό σώμα, αποτελούμενο από 300 πατριώτες με επικεφαλής το Θεόδωρο Ζιάκα. Οι άνδρες αυτοί εισήλθαν στη Θεσσαλία, όπου συνήψαν φονικές μάχες με τους Τούρκους, το Μάρτιο του έτους εκείνου. Αργότερα, επανέκαμψαν στη Μακεδονία και πιο συγκεκριμένα στην περιοχή των Γρεβενών και της Κοζάνης. Τη 10η Μαΐου, οι αντάρτες ενίκησαν τους Τούρκους στη Δημηνίτσα. Οι τελευταίοι, όμως, έλαβαν σκληρά μέτρα κατά του τοπικού πληθυσμού και συγκέντρωσαν πολυάριθμα στρατεύματα στην περιοχή. Ο Ζιάκας υπεχώρησε μαζί με τους άνδρες του στο χωριό Σπήλαιο, όπου οι Τούρκοι τους πολιορκήσαν. Στην περιοχή, κατέφθασαν αντιπρόσωποι ορισμένων ξένων δυνάμεων, οι οποίοι του πρότειναν να παραδοθεί. Ο Ζιάκας αρνήθηκε κατηγορηματικά και κατόρθωσε να διαφύγει στη Λαμία.

Εικ. 9. Προτομή του ήρωα της Επανάστασης του 1854 Χριστόδουλου Χατζηπέτρου (1799-1869)

Κατά το α' εξάμηνο του 1854, ξεσηκώθηκαν και πολλοί κάτοικοι του Ολύμπου και της Χαλκιδικής. Στη Σιθωνία, είχαν αποβιβαστεί 1.100 άνδρες με επικεφαλής τον παλαιάμο αγωνιστή Τσάμη Καρατάσο,² ο οποίος κατείχε πλέον το αξίωμα του υπασπιστή της Βασιλίσσης Αμαλίας. Αρχικώς, οι Τούρκοι αιφνιδιάστηκαν και οι Έλληνες εσημείωσαν κάποιες, τοπικού χαρακτήρος, νίκες. Σύντομα, όμως, η πρωτοβουλία των κινήσεων περιήλθε στα χέρια των Τούρκων, οι οποίοι (με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη) ενίσχυσαν τις απομονωμένες φρουρές. Ακολούθως, ισχυρές τουρκικές δυνάμεις εξαπολύθηκαν εναντίον του σώματος του Καρατάσου. Περισσότεροι από 6.500 Τούρκοι περικύκλωσαν το προαναφερθέν τμήμα κοντά στην Ιερισσό. Περί τα τέλη Μαΐου, ο Καρατάσος διέταξε το διασκορπισμό των ανδρών του για να γλιτώσουν τη ζωή τους. Οι προαναφερθείσες εξεγέρσεις προκάλεσαν την αντίδραση των Αγγλογάλλων, οι κυβερνήσεις των οποίων διεμήνυσαν στην Αθήνα

Εικ. 10. Η Βασίλισσα της Ελλάδος Αμαλία (1818-1875). Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο της Εταιρείας των Φίλων του Λαού

2. Ο Δημήτριος (Τσάμης) Καρατάσος έλαβε ενεργό μέρος στην Επανάσταση του 1821, στο πλευρό του πατέρα του. Έδρασε στη Μακεδονία καθ' όλη την περίοδο της Επανάστασης. Κατόπιν, ήρθε στην απελευθερωμένη Ελλάδα και ο Ιωάννης. Καποδίστριας του ανέθεσε τη διοίκηση της 7ης χιλιαρχίας. Αργότερα, ανέλαβε διοικητής του ΙΔ' Τάγματος. Συνετάχθη με την

ότι ουδεμία αναταραχή θα ανέχονταν στα νώτα της συμμάχου τους Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι εξεγέρσεις των Ελλήνων υπεχρέωσαν τον Σουλτάνο να διατηρεί ισχυρές δυνάμεις στον νότο της Βαλκανικής, μακριά από το θέατρο του πολέμου. Μάλιστα, ο Ναπολέων Γ' απέστειλε και μία επιστολή στον Όθωνα, στην οποία ανέφερε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Μεγαλειότατε Αδελφέ μου,³

Η ειλικρινής φιλία, την οποίαν τρέφω δια την Μεγαλειότητά Σας και το καλοκάγαθον ενδιαφέρον, το οποίον η Γαλλία πάντοτε επέδειξε δια το ελληνικόν έθνος, μου δίδουν το δικαίωμα ν' αποκαλύψω εις Υμάς τας ειλικρινείς μου σκέψεις...

Θα ελυπούμην... εάν η Ελλάς ερριψοκινδύνευε τας τύχας της, προκαλούσα ταραχάς εις την Εγγύς Ανατολήν· αλλά η Μεγαλειότης Σας θα κατανοήση ότι σήμερον θα ήμην υποχρεωμένος να θεωρήσω οϊανδήποτε προσβολήν και επίθεσιν στρεφομένην κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ως στρεφομένην εναντίον αυτής ταύτης της Γαλλίας. Η πολιτική, την οποίαν έχω ακολουθήσει, εκ συμφώνου με την κυβέρνησιν της αγαπητής μου αδελφής Βασιλείσσης Βικτωρίας, Σας είναι αρκετά γνωστή, ώστε να μην χωρή ουδεμία ως προς αυτήν παρανόησις... Κολακεύομαι να πιστεύω ότι η Μεγαλειότης Σας θα σταθμίση αυτές τας σκέψεις και δίδουσα εις την Γαλλίαν και την Μεγ. Βρεταννίαν όλας τας εγγυήσεις, τας οποίας κατ' αυτές τας σοβαράς περιστάσεις αύται έχουν το δικαίωμα να αξιώσουν, θα τοποθετήσετε τας σχέσεις Σας με τας δυτικές Δυνάμεις επί μίας βάσεως, η οποία θα επιτρέψη εις αυτές να μην αμφιβάλλουν πλέον δια την νομιμοφροσύνην των προθέσεών της κυβερνήσεώς Σας και θα απαλλάξη αυτές από του να αναγκασθούν να προσφύγουν εις μέτρα, τα οποία ο ρόλος των ως εμπολέμων θα τας εξαναγκάση να λάβουν εναντίον ενός ανεγνωρισμένου συμμάχου ή καλοκάγαθου βοηθού της Ρωσσίας εις την Μεσόγειον...

Ο Όθων δεν «συγκινήθηκε» και απήντησε ότι, ως χριστιανός, θεωρούσε καθήκον του να υποστηρίξει τους ομοθρήσκους του, οι οποίοι επιθυμούσαν την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό. Προσέθετε δε ότι απέβλεπε στην βοήθεια του Θεού και δεν θα εγκατέλειπε τον αγώνα του Σταυρού. Η απάντησή του εξόργισε τον Ναπολέοντα, ο οποίος διέκοψε κάθε σχέση με τον Έλληνα Βασιλέα, παρέχοντας πλήρη ελευθερία κινήσεων στην κυβέρνησή του για να πράξει ότι επιθυμούσε εις βάρος της Ελλάδος. Αρχικώς, υπήρξε η σκέψη αντικαταστάσεως του Όθωνος. Αργότερα, επελέγη η πολιτική του εκφοβισμού. Οι Έλληνες πρεσβευτές στην Κωνσταντινούπολη, το Λονδίνο και το Παρίσι έγιναν αποδέκτες αυστηροτάτων παρατηρήσεων και προειδοποιήθηκαν για τις ενδεχόμενες συνέπειες της πολιτικής των Αθηνών. Αντιστοίχως, οι πρεσβευτές της Γαλλίας και της Μεγ. Βρεταννίας στην Αθήνα προέβησαν σε έντονα διαβήματα,

αντιπολίτευση και εξεγέρθηκε εναντίον του κυβερνήτη, τον Μάϊο του 1831. Το κίνημά του, όμως, απέτυχε και ο ίδιος διέφυγε στην οθωμανική επικράτεια. Επέστρεψε στη χώρα μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια. Φυλακίστηκε ως συμμέτοχος στην αντιοθωνική κίνηση μαζί με τον Θεοδ. Κολοκοτρώνη, τον Δημ. Πλαπούτα και άλλα στελέχη του φιλορωσικού κόμματος. Το 1841 (κατά τη διάρκεια του β' τουρκοαιγυπτιακού πολέμου), προσπάθησε να ενισχύσει την εξέγερση που είχε ξεσπάσει στη Μακεδονία.

3. Περισσότερα στοιχεία παρατίθενται στον α' τόμο του έργου υπό τον τίτλο «Η ιστορία του Ελληνικού Στρατού, 1833 - 1949», Θεσσαλονίκη: εκδόσεις Σάκουλα, 2014.

ζητώντας την ανάκληση των Ελλήνων στρατιωτικών και την έμπρακτη αποδοκιμασία των εξεγέρσεων που είχαν ξεσπάσει στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία από την επίσημη κυβέρνηση. Ο Βασιλεύς απήντησε ότι η ελληνική κυβέρνηση ουδεμία ανάμειξη είχε αλλά ο ίδιος δεν μπορούσε να μείνει ασυγκίνητος προ του εθνικού αισθήματος.

Λίγο μετά, όμως, ένα σώμα Ελλήνων ανταρτών καταδιώχθηκε από μονάδα του τουρκικού στρατού στη Θεσσαλία. Έφθασε στα σύνορα και συνενώθηκε με τους άνδρες του ελληνικού μεθοριακού φυλακίου προκειμένου να αντιμετωπίσουν από κοινού τον εχθρό. Πράγματι, τα ημέτερα τμήματα κατίσχυσαν και διέλυσαν το τουρκικό σώμα, εισερχόμενα όμως στην οθωμανική επικράτεια. Το γεγονός ήταν πολύ σοβαρό και ορισμένοι υπουργοί έσπευσαν να συναντήσουν τον Όθωνα. Τους εδέχθη η Αμαλία, η οποία τους επετίμησε για τη δειλία τους, λέγοντας: «Η Ευρώπη έδωκεν εις τον Όθωνα τον θρόνον της Ελλάδος ίνα τον έχη εδω απλούν όργανον των ιδίων αυτής συμφερόντων αλλ' ηπατήθη· ο Όθων συνεταύτισε την τύχην του με την τύχην του Έθνους, το δε Έθνος έχει μεγάλην αποστολήν εις την Ανατολήν, και την αποστολήν ταύτην ανεδέχθη ολόκληρον ο Όθων, έστω και με κίνδυνόν του. Ο κ. Ρουέν (σ.σ. Γάλλος πρεσβευτής) δεν ησχύνθη να μας είπη ότι ο Βασιλεύς, έχων άλλην θρησκείαν παρά την Ορθόδοξον, δεν ώφειλε ν' αναμινγνύηται εις την πάλην και ότι εάν φοβήται το εθνικόν αίσθημα η κυβέρνησις του Ναπολέοντος είναι πρόθυμος να τον βοηθήση αποστέλλουσα στρατόν προς εξασφάλισιν!... Έχομεν δύναμιν εις την Ανατολήν... (σ.σ. οι Αγγλογάλλοι) φοβούνται μη ο Βασιλεύς τεθή επί κεφαλής του κινήματος και εξέλθη έξω. Το μόνον σωτήριον δια το Ελληνικόν Έθνος είναι να προοδεύση η επανάστασις. Φωτιά, λοιπόν, φωτιά πανταχού!».⁴

Την 7η Μαρτίου 1854, η Υψηλή Πύλη απέστειλε στην ελληνική κυβέρνηση ένα τελεσίγραφο, με το οποίο αξίωνε την τιμωρία όσων Ελλήνων αξιωματικών είχαν συμμετάσχει στις εξεγέρσεις. Επιπλέον, απαιτείτο η παύση της αποστολής εφοδίων προς τους εξεγερμένους και ο «συνετισμός» του ελληνικού Τύπου. Η ελληνική κυβέρνηση απήντησε, απορρίπτοντας κατ' ουσίαν την τουρκική διακοίνωση. Ο Σουλτάνος, καθοδηγούμενος από τους Αγγλογάλλους, ανέκασε τον πρεσβευτή του από την Αθήνα. Η πρόκληση δεν έμεινε αναπάντητη και ο Μεταξάς διετάχθη να επιστρέψει από την Κωνσταντινούπολη.

Ο Βρεταννός πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη Sir Henry Bulwer είπε κυνικά στον Έλληνα ομόλογό του: «Εάν έχης είσοδον παρά τω Όθωνι, πείσον αυτόν να ησυχάση, διότι, ζητών να υποσκάψη τον θρόνον του Σουλτάνου, ανασκάπτει τα θεμέλια του οικείου θρόνου».⁵ Στο ίδιο μήκος κύματος φαίνεται πως εκινήθησαν και πολλά μέλη του υπουργικού συμβουλίου. Η Βασίλισσα Αμαλία, η οποία παρευρίσκετο, απήντησε ως εξής: «Θα καταλάβουν τας Αθήνας αι δυτικά Δυνάμεις, αλλά τούτο δεν θα εμποδίση να προχωρήσωμεν εις την Θεσσαλίαν. Θα εμποδίσουν τα υπό ελληνικήν σημαίαν πλοία να ταξιδεύουν, αλλά τούτο δεν έχει σημασίαν. Θα καύσουν ίσως πόλεις τινάς της Ελλάδος, αλλά τούτο εγένετο και κατά το 1821 και όμως η Ελλάς δεν κατεστράφη. Το κύριον

4. Διον. Κόκκινος, τ. Α', σ.σ. 522 - 523.

5. Νικ. Δραγούμης, *Ιστορικά αναμνήσεις*, τ. Β'. Αθήναι : τυπ. Χ. Ν. Φιλαδελφέως, 1879, σελ. 276.

ζήτημα είναι να επιτύχωμεν. Διότι η έξοδος του Βασιλέως θα είναι το σύνθημα γενικής εξεγέρσεως και του ελευθέρου και του υποδούλου έθνους».⁶

Τον Απρίλιο, οι Αγγλογάλλοι ηύξησαν την πίεση προς τους Έλληνες αλλά ο Όθων δεν μετάβαλε πολιτική. Μάλιστα, ο Βασιλεύς διέκοψε τις εργασίες της Βουλής και της Γερουσίας, καθώς ο πρωθυπουργός Αντώνιος Κριεζής διεφώνησε ανοικτά με την πρόθεση του ηγεμόνος όπως τεθεί επικεφαλής των ελληνικών στρατευμάτων. Τα τελευταία είχαν συγκεντρωθεί στην ελληνοτουρκική μεθόριο και ήταν έτοιμα να εισβάλουν στη Θεσσαλία. Οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι των Αγγλογάλλων στην Αθήνα επέδωσαν στην ελληνική κυβέρνηση μία διακοίνωση, με την οποία αυτή κατηγορείτο ως υπαίτια για τη δράση των εξεγερμένων στις νότιες βαλκανικές επαρχίες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Επιπλέον, οι Αγγλογάλλοι συνιστούσαν τη συγκρότηση μίας νέας, περισσότερο «μετριοπαθούς» κυβερνήσεως. Η κατάσταση οξύνθηκε επικίνδυνα και, μετά τη λήξη της προθεσμίας που όριζε η διακοίνωση προς συμμόρφωση των Αθηνών, οι Γάλλοι απεβίβασαν ναυτικά αγγήματα στον Πειραιά, εφαρμόζοντας την πολιτική της κανονιοφόρου (την 12η / 24η Μαΐου). Αργότερα, τους ακολούθησαν και ναυτικά αγγήματα των Βρετανών.

Την ίδια περίοδο, οι Βρετανοί κατέσχεσαν ένα φορτίο 9.000 όπλων που προορίζονταν για την επανάσταση, στη Μάλτα. Λίγο μετά, έστειλαν ανθρώπους τους στη Θεσσαλία για να επιτύχουν τον τερματισμό της εξεγέρσεως. Οι ενέργειες αυτές προκάλεσαν την αντίδραση του Βερολίνου και του Πρώσσου Βασιλέως, ο οποίος εξέφρασε την αγανάκτησή του, δίχως να καταφέρει να συγκινήσει τους Αγγλογάλλους. Οι πρεσβευτές των τελευταίων επεσκέφθησαν τον Όθωνα, ο οποίος υπεχρέωθη να δηλώσει ότι θα ακολουθούσε πολιτική αυστηρής ουδετερότητας έναντι των εμπολέμων. Οι ξένοι δεν επέστρεψαν τον Έλληνα Βασιλέα και ο τελευταίος υπεσχέθη ότι θα προχωρούσε στον διορισμό μίας νέας κυβερνήσεως, η οποία θα εφήρμοζε την πολιτική αυτή.

Εικ. 11. Ο φαναριώτης πολιτικός Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος (1791-1865)

Πράγματι, τη 16η Μαΐου, εσχηματίσθη μία νέα κυβέρνηση υπό τον αρχηγό του φιλοαγγλικού κόμματος Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Το Υπουργείο Στρατιωτικών ανελήφθη από τον Δημήτριο Καλλέργη, κατόπιν προσωπικής «υποδείξεως» του Γάλλου Αυτοκράτορος.⁷ Σημειωτέον ότι ο Καλλέργης ήταν μεταξύ των πρωταγωνιστών του κινήματος της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 και ως εκ τούτου απολύτως αντιπαθής στον Όθωνα. Οι ξένοι, όμως, επιθυμούσαν την ταπείνωση του «ατίθασου βασιλέως». Προς τούτο, τα ναυτικά αγγήματα υπό τη διοίκηση του Ναυάρχου Αντελμπέρ λε Μπαρμπιέ ντε Τινάν (Adelbert Le Barbier de Tinan) παρήλαυναν επιδεικτικά μπροστά από τα ελληνικά ανάκτορα επί καθημερινής βάσεως.

6. Διον. Κόκκινος, τ. Α', σελ. 526.

7. Η κυβέρνηση αυτή παρέμεινε στην αρχή έως τον Σεπτέμβριο του 1855. Τότε, αντικαταστάθηκε από νέα υπό τον Δημήτριο Βούλγαρη.

Αλλά και η συμπεριφορά του Καλλέργη ήταν ερειστική με αποτέλεσμα να προκαλέσει πολλές αντιδράσεις. Προχώρησε στην παράθεση δεξιώσεων προς τιμήν των πρεσβευτών της Γαλλίας και της Μεγ. Βρεταννίας, καθώς και των αξιωματικών των δυνάμεων κατοχής. Έφθασε δε μέχρι του σημείου να διατάξει τη φωταγώγηση της Ακροπόλεως προς τιμήν τους! Επιπλέον, δεν σταμάτησε να διακηρύσσει τις καλές του σχέσεις με τον Ναπολέοντα και να υμνεί τη Γαλλία και τον πολιτισμό της, την ίδια ώρα κατά την οποία τα στρατεύματά της επεδείκνυαν προκλητική συμπεριφορά έναντι των Ελλήνων. Μάλιστα, ότι άνδρες τους ήταν υπεύθυνοι (έστω και εξ αμελείας) για τη μετάδοση της χολέρας στους Αθηναίους. Τέλος, αυτός διέδιδε ότι σύντομα θα ανελάμβανε την πρωθυπουργία. «Περί τα τέλη Φεβρουαρίου, ο Καλλέργης ήρθε από το Παρίσι, διακηρύσσοντας ότι ο Συμμαχικός στρατός θα κατελάμβανε την Ελλάδα και διαβεβαίων ότι ούτος θα ανομαζέτο ανώτατος αρχηγός, επιτετραμμένος το δεσμείν και λύειν».⁸

Εικ. 12. Ο γαλλόφιλος στρατιωτικός και πολιτικός Δημ. Καλλέργης (1803-1867)

Η νέα κυβέρνηση έμεινε στην ιστορία ως «υπουργείον κατοχής». Αμέσως, έσπευσε να διαλύσει τα ανταρτικά σώματα και να διατάξει την επάνοδο όλων των αξιωματικών εντός της ελληνικής επικρατείας. Στον διεθνή στίβο, ακολούθησε πολιτική συνδιαλλαγής με τους Τούρκους. Οι ενέργειές της αυτές απεκατέστησαν την εμπιστοσύνη των Αγγλογάλλων και μετρίασαν τις αυθαιρεσίες των ξένων στρατευμάτων, οι άνδρες των οποίων είχαν καταλύσει κάθε έννοια νόμου και τάξεως στην Αττική.⁹ Λίγο μετά, τα αγγλογαλλικά αγήματα διετάχθησαν να εγκαταλείψουν την Αθήνα για τον Πειραιά. Εντούτοις, η ενέργεια αυτή δε μετρίασε την αγανάκτηση των Ελλήνων για τους ξένους, πολλώ δε μάλλον όταν άρχισε να αυξάνεται ο αριθμός των θυμάτων από τη χολέρα. Η ασθένεια αυτή μετεδόθη στους Αθηναίους από τα γαλλικά στρατεύματα και προκάλεσε τον θάνατο του 10% του πληθυσμού της ελληνικής πρωτευούσης.

Τον επόμενο χρόνο, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις απεκατεστάθησαν, γεγονός που επιβεβαιώθηκε από την υπογραφή της διμερούς Συνθήκης της Κάνλιτζας στο ομώνυμο προάστιο της Κωνσταντινουπόλεως, την 27η Μαΐου του έτους εκείνου. Σύμφωνα με τη συνθήκη εκείνη, ρυθμίστηκε για πρώτη φορά η διεξαγωγή του εμπορίου και της ναυτιλίας από τους υπηκόους εκάστου συμβεβλημένου μέρους στο έδαφος του άλλου κράτους. Επιπλέον, ρυθμίστηκαν οι διμερείς διπλωματικές και προξενικές σχέσεις. Τον Φεβρουάριο του 1857 (σχεδόν έναν χρόνο μετά τη λήξη του Κριμαϊκού Πολέμου), τα στρατεύματα των Αγγλογάλλων εγκατέλειψαν την ελληνική επικράτεια, μετά από έντονα διαβήματα του Τσάρου προς το Λονδίνο και το Παρίσι. Η καθυστέρηση συνέβη επειδή

8. Νικ. Δραγούμης, τ. Β', σελ. 235.

9. Ενδεικτικά αναφέρεται η βάνουση και προσβλητική συμπεριφορά προς τους Έλληνες πολίτες, η ευθεία ανάμειξή τους στις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις, η καταστροφή των πειστηρίων της φιλορωσικής εφημερίδος Αιών, η αυθαίρετη σύλληψη του αρχισυντάκτη της ίδιας εφημερίδος Ιωάννου Φιλήμονος καθώς και του συναδέλφου του της εφημερίδος Ελπίς Κωνσταντίνου Λεβίδη κ.α..

οι Αγγλογάλλοι ήθελαν να συνεχίσουν όπως ασκούν τον έλεγχο του εμπορίου στο Αιγαίο Πέλαγος και την ανατ. Μεσόγειο. Επίσης, συνεστήθη μία οικονομική εξεταστική επιτροπή προκειμένου να γνωμοδοτήσει για τα μέτρα που θα μπορούσε να λάβει η τότε ελληνική κυβέρνηση, για την αποπληρωμή του δανείου του 1833. Το 1859, τα μέλη της προαναφερθείσας επιτροπής υπέβαλαν την αναφορά τους, την οποία απεδέχθη η ελληνική κυβέρνηση. Αυτή προέβλεπε ότι η Αθήνα θα αποπλήρωνε 900.000 γαλλικά φράγκα ετησίως, ποσόν που θα αυξανόταν όταν η χώρα θα είχε τη δυνατότητα πληρωμής του. Η ελληνική κυβέρνηση πλήρωσε το δάνειο για το έτος 1860, αλλά δεν έπραξε το ίδιο την επόμενη τριετία. Το 1864, προχώρησε στη σύναψη νέας συμφωνίας αποπληρωμής.

Σύμφωνα με τον γνωστό ιστορικό Παул. Καρολίδη, η Ρωσσία ξεκίνησε τον Κριμαϊκό πόλεμο «χωρίς ούτε ένα σύμμαχο, εκτός από τη μικρή Ελλάδα, όχι το Ελληνικό βασίλειο, αλλά τους Έλληνες ανά τον κόσμο και ειδικά στο Ελληνικό Βασίλειο».¹⁰ Εκτός, όμως, από την επίσημη (ή ημιεπίσημη) ανάμειξη της ελληνικής κυβερνήσεως, υπήρξε και το περιστατικό οικιοθελούς συνεισφοράς στον αγώνα των Ρώσων από τον Υδραίό καπετάνιο Σαράντη Φωτιά. Πιο συγκεκριμένα, κατά τους πρώτους μήνες του πολέμου, οι Ρώσοι διέταξαν τη μεταφορά όλων των ανδρών των απομονωμένων φρουριών στους μεγάλους λιμένες, όπου θα ήταν ασφαλείς διότι οι Αγγλογάλλοι διέθεταν ισχυρή ναυτική παρουσία στη Μαύρη Θάλασσα. Το όλο σχέδιο ετέθη υπό την επίβλεψη του Ναυάρχου Σεμπριακώφ, ο οποίος έδρευε στο Κερτς. Πράγματι, οι περισσότερες ολιγάριθμες φρουρές πρόλαβαν να μεταφερθούν. Εξαίρεση απετέλεσε η φρουρά της Γάγρας, ενός μικρού λιμανιού του Καυκάσου, το οποίο ήταν σχετικά απομονωμένο στα βόρεια του Σοχούμι. Αυτή απαρτιζόταν από 1 στρατηγό, 1 ιερέα, 50 αξιωματικούς και 1.200 στρατιώτες περίπου. Η μεταφορά της δεν κατέστη εφικτή λόγω της θέσεως της Γάγρας αλλά και του σχετικά μεγάλου αριθμού των ανδρών της. Εντούτοις, αυτοί θα ήταν αδύνατον να προβάλουν αποτελεσματική άμυνα σε περίπτωση επιθέσεως της ναυτικής μοίρας των Αγγλογάλλων.

Τον Απρίλιο του 1854, ο Σεμπριακώφ απευθύνθηκε σε καπετάνιους διαφόρων ουδετέρων κρατών, προκειμένου να σώσει τη φρουρά. Αν και η προσφερόμενη αμοιβή ήταν πολύ υψηλή, ουδείς απεδέχθη. Ο Ρώσος Ναύαρχος διημήνυσε στην Αγία Πετρούπολη ότι η μεταφορά της φρουράς ήταν ανέφικτη, αν και είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια. Κατά τις ημέρες εκείνες, εισέπλευσε στο Κερτς το μπρίκι «Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος» του καπετάνιου Σαράντη Φωτιά (ή καπετάν-Φωτιά) με 12μελές πλήρωμα. Ο Φωτιάς εσκόπευε να φορτώσει σιτάρι και να το μεταφέρει στη Μαριανούπολη. Στο άκουσμα του κινδύνου που αντιμετώπιζαν οι ομόδοξοι Ρώσοι (και αφού συμβουλευθηκε το πλήρωμά του) προσεφέρθη να εκτελέσει την επιχείρηση διασώσεως και μάλιστα άνευ αμοιβής! Ο Σεμπριακώφ, έκπληκτος, απεδέχθη την προσφορά του και τον εφοδίασε με τις απαραίτητες οδηγίες. Το Μεγάλο Σάββατο, 11 Απριλίου 1854, ο παράτολμος Υδραίος απέπλευσε από το Κερτς για το εγχείρημά του. Η απόσταση μέχρι τη Γάγρα είναι 259 ν.μ.. Φυσικά, οι Αγγλογάλλοι τον αντελήφθησαν και τον κατεδίωξαν. Εκείνος, όμως, κατάφερε και τους ξέφυγε, έφθασε στη Γάγρα και επεβίβασε τους άνδρες της ρωσικής φρουράς. Ακολούθως, απέπλευσε για

10. Παул. Καρολίδης, *Σύγχρονος Ιστορία των Ελλήνων και των λοιπών λαών της Ανατολής από 1821 μέχρι 1921*, τομ. Δ'. Αθήναι: τυπ. Α. Βιτσικουνάκη, 1922-1929, σελ. 452.

το ταξίδι της επιστροφής, το οποίο ήταν εξίσου επικίνδυνο. Εκείνος κατάφερε και πάλι να ξεφύγει από τους διώκτες του και να μεταφέρει σώους τους επιβάτες του στο Κερτς. Δυστυχώς, δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο για το περιπετειώδες ταξίδι του ούτε και ο ίδιος παραθέτει λεπτομέρειες στο ιστορικό σημειώμά του, στο οποίο αναφέρει το περιστατικό. Αποδίδει την επιτυχία του ταξιδιού μόνον στη «Θεία χάρη».

Στο Κερτς, έγινε δεκτός με τιμές και η άφιξή του προκάλεσε κύμα ενθουσιασμού μεταξύ των Ρώσων. Οι τοπικοί αξιωματούχοι τον ανέμεναν στην προκυμαία, ενώ πλήθος λαού τον αποθέωσε. Ο Τσάρος έσπευσε να του απονείμει το χρυσό παράσημο του Αγίου Βλαδίμηρου. Επίσης, πολλοί επιφανείς Ρώσοι της Αγίας Πετρούπολεως έκαναν έρανο και συγκέντρωσαν ένα αξιοσέβαστο ποσόν, με το οποίο αγόρασαν μία χρυσή εικόνα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Η εικόνα εστολίσθη με πολύτιμους λίθους και έφερε την εξής επιγραφή: «Τω Έλληνι πλοιάρχω Σαράντη Φωτιά, οι ευγνώμονες συμπατριώτες της παρ' αυτού σωθείσης φρουράς της Γάγρας». Η εικόνα αυτή προσεφέρθη στον καπετάν-Φωτιά. Ο ναύκληρος του πλοίου έλαβε το χρυσό μετάλλιο ανδρείας και 3.000 ρούβλια, ενώ κάθε ναύτης έλαβε από 1.000 ρούβλια. Ο Υδραίος καπετάνιος ευχαρίστησε τους Ρώσους δια μίας μακροσκελούς επιστολής, της οποίας ευτυχώς εσώθη το αντίγραφο. Σε αυτήν, μεταξύ άλλων, ανέφερε τα εξής: «...Πως λυπούμαι ότι έχω μίαν μόνον ζωήν. Αν ήθελον είχαν χιλιάς με ενθουσιασμόν θα τας εθυσίαζα όλας δια τον Αυτοκράτορα της Ρωσσίας Νικόλαον, δια τας αθανάτους λέξεις, τας οποίας μεγαλοφώνως εξεφράσθη προς όλα τα έθνη, εν καιρώ όπου τα κραταιότερα εξ αυτών απειλούν την Ρωσσίαν: “Ο Βασιλεύς Αυτοκράτωρ δεν θα υποφέρει να υποκύψουν οι επαναστατήσαντες Ορθόδοξοι Χριστιανοί εκ νέου υπό τον ζυγόν των Οθωμανών”. Πως ημπορώ ύστερον από αυτό να δώσω την παραμικράν σημασίαν εις την εκδούλευσίν μου; Είμαι βέβαιος πως κάθε Υδραίος, κάθε αληθής Έλλην, ήθελε προσφερθή να μεταφέρει δέκα φρουράς της Γάγρας και θα στεναχωρήται, αν ακολούθως δεν επιτύχη ή δεν αποθάνη εν ναυμαχία υπέρ του Αυτοκράτορος Νικολάου...».

Τέλος, σημαντική υπήρξε η συνεισφορά Ελλήνων εθελοντών υπό τον Παν. Κορωναίο, μέσω της «Ελληνικής Λεγεώνας». Η συγκεκριμένη μονάδα άρχισε να συγκροτείται με πρωτοβουλία του αξιωματικού Αριστ. Χρυσοβέργη. Αυτός είχε προτείνει τη δημιουργία της στον διοικητή ρωσικών δυνάμεων στην περιοχή του Δουνάβεως Στρατηγό Μ. Γκορτσάκωφ, στις αρχές του 1854. Πράγματι, πολλοί Έλληνες από τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και από το ελληνικό βασίλειο έσπευσαν να καταταγούν σε αυτήν. Όσοι προήρχοντο από την ελεύθερη Ελλάδα συγκεντρώθηκαν στη Σύρο και από κει μετέβησαν ατμοπλοϊκώς προς το μέτωπο. Ο συνολικός αριθμός τους προσήγγιζε τους 1.000 άνδρες. Αρχικώς, αγωνίστηκαν στη Βαλκανική χερσόνησο και αργότερα στην Κριμαία. Φορούσαν ελληνικές φουστανέλες και πολέμησαν σε αρκετές μάχες από τον Μάρτιο του 1854 έως τον Ιούνιο του 1856.

Εικ. 13. Ο Παν. Κορωναίος και άνδρες της «Ελληνικής Λεγεώνας» στην Σεβαστούπολη.

Αξιοσημείωτη ήταν αυτή που έλαβε χώρα μεταξύ 25 Ελλήνων εθελοντών (με επικεφαλής τον Χρυσοβέργη) και 700 Βρεταννών, το θέρος του 1854. Στην μάχη αυτή, οι Βρεταννοί θρήνησαν την απώλεια 6 αξιωματικών και 72 οπλιτών. Ο Ρίτσαρντ Πάρκερ Χάιντ ο 4ος, γόνος γνωστής αριστοκρατικής οικογενείας, συγκαταλεγόταν μεταξύ των πεσόντων, γεγονός που προκάλεσε αίσθηση στη Μεγ. Βρεταννία. Μάλιστα, η μάχη αυτή απετέλεσε και θέμα συζητήσεως στο βρεταννικό Κοινοβούλιο.

Εικ. 14. Το μνημείο που ανεγέρθη στην Σεβαστούπολη εις μνήμην των πεσόντων της «Ελληνικής Λεγεώνας».

Εικ. 15. Φωτογραφία από την επίσημη εκδήλωση για την ανέγερση του μνημείου, που έλαβε χώρα στη Σεβαστούπολη, τον Ιούλιο του 2016.

Στις αρχές του 1855, η Λεγεώνα μετεφέρθη στην Κριμαία. Το λάβαρό της ανέγραφε στα ελληνικά «Δια την Ορθοδοξίαν». Οι άνδρες της συμμετείχαν με ενθουσιασμό στις πολεμικές επιχειρήσεις, όπου έπεσαν μαχόμενοι εκατοντάδες Έλληνες, συμπεριλαμβανομένων αρκετών αξιωματικών. Μεταπολεμικά, απονεμήθηκαν μετάλλια και τιμητικές διακρίσεις σε πολλούς εξ αυτών, ιδίως για τη δράση τους προς υπεράσπιση της Σεβαστουπόλεως. Μάλιστα, περίπου 30 άνδρες της έγιναν ιππότες του ανώτερου ρωσικού στρατιωτικού παράσημου, του Τάγματος Αγίου Γεωργίου.¹¹ Αξιόλογη δράση ανέπτυξε και το ελληνικό «Πεζικό Τάγμα της Μπαλακλάβας» (αποτελούμενο από Ηπειρώτες και άλλους Έλληνες), που είχε ήδη συσταθεί στην περιοχή από τα τέλη του 18ου αιώνα. Μετά το πέρας των επιχειρήσεων και τη διάλυση της Λεγεώνας, αρκετοί εκ των ανδρών της εγκατεστάθηκαν στη Μαριούπολη, που αποτελούσε ήδη κέντρο του ελληνισμού της περιοχής. Οι λεγεωνάριοι ονόμασαν το χωριό τους Νόβο-Νικολάγιεβκα προς τιμήν του Τσάρου Νικολάου. Αργότερα, στην καθομιλουμένη της Μαριούπολης έλαβε το όνομα Βολοντιόροβκα, ήτοι το χωριό των εθελοντών.

Συμπερασματικά, ο Κριμαϊκός Πόλεμος απετέλεσε τροχοπέδη στην πορεία για την απελευθέρωση του υπόδουλου ελληνισμού. Αν και οι οιωνοί ήταν θετικοί αρχικώς, η έκβαση του πολέμου και η πολιτική των Αγγλογάλλων συνετέλεσαν στην απομάκρυνση της προοπτικής αυτής. Η διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με την ταυτόχρονη μείωση του γοήτρου του ελληνικού βασιλείου παγίωσαν τις ισορροπίες στον νότο της Βαλκανικής. Στο εσωτερικό της χώρας, η δημοτικότητα του Όθωνος εκτοξεύτηκε στα ύψη. Εντούτοις, η στάση του κατά την κρίση αυτή τον έθεσε οριστικά στο στόχαστρο των Αγγλογάλλων, οι οποίοι έκτοτε επεδίωξαν άλλοτε φανερά και άλλοτε μέσω των πρακτόρων

11. Ο Χρυσοβέργης κατέβαλε συντονισμένες προσπάθειες για την τοποθέτηση ενός μνημείου για τους άνδρες της Λεγεώνας, το οποίο είχε φιλοτεχνήσει ο ίδιος, αλλά αυτό δεν κατέστη εφικτό. Έως πρόσφατα, υπήρχε μία μικρή πλάκα, που είχε τοποθετηθεί δίπλα στο υπό κατάρρευση πέτρινο στηθαίο στην περιοχή του «τρίτου προμαχώνα», όπως και μια επιγραφή σε μία πλάκα από γρανίτη στον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου. Ο Πρόεδρος της Ρωσσίας Βλ. Πούτιν έδωσε εντολή και κατασκευάστηκε ένα μνημείο για τους πεσόντες της «Ελληνικής Λεγεώνας» στην Σεβαστούπολη, το οποίο εγκαινιάστηκε, τον Ιούλιο του 2016.

τους στη χώρα την ανατροπή του. Το μόνο θετικό (για τους Έλληνες) αποτέλεσμα του πολέμου αυτού να υπήρξε η επακόλουθη διάλυση των ξενόδουλων κομμάτων. Η κρίση αυτή απετέλεσε το κύκνειο άσμα και για τα τρία κόμματα, η δημοτικότητα των οποίων καταβαραθρώθηκε. Οι Αγγλογάλλοι είχαν ταχθεί φανερά εναντίον των ελληνικών συμφερόντων, ενώ οι Ρώσοι (για πολλοστή φορά) είχαν ξεσηκώσει τους Έλληνες για να τους εγκαταλείψουν στη συνέχεια, αν και υπάρχουν αμφιβολίες περί του κατά πόσον ήταν εις θέσιν να τους βοηθήσουν ουσιαστικά.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Δραγούμης Νικ., *Ιστορικοί αναμνήσεις*, τ. Β'. Αθήναι: τυπ. Χ. Ν. Φιλαδέλφεως, 1879.
2. Ευαγγελίδης Τρ., *Ιστορία του Όθωνος, Βασιλέως της Ελλάδος (1832-1862)*. Αθήναι: Α. Γαλανός, 1893.
3. Καρολίδης Παυλ., *Σύγχρονος Ιστορία των Ελλήνων και των λοιπών λαών της Ανατολής από 1821 μέχρι 1921*, τομ. Δ'. Αθήναι: τυπ. Α. Βιτσικουνάκη, 1922-1929.
4. Κόκκινος Δ., *Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος*, τ. Α' και Β', Αθήνα: Μέλισσα, 1970.
5. Νικολάου Χαρ., *Διεθνείς πολιτικές και στρατιωτικές συνθήκες - συμφωνίες και συμβάσεις*. Αθήνα: Φλώρος, 1996.
6. Σκανδάμης Ανδρ., *Σελίδες πολιτικής και κριτικής. Η τριακονταετία της βασιλείας του Όθωνος (1832-1862)*. Αθήναι: χ.ε., 1961.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Ιωάννης Παπαφλωράτος γεννήθηκε το 1973. Εισήχθη μεταξύ των πρώτων στη Νομική Σχολή Κομοτηνής, το 1992. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του, εργάστηκε ως ερευνητής στο Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛ.ΙΑ.Μ.Ε.Π.) και η εργασία του υπό τον τίτλο «Οι αποφάσεις των διεθνών οργανισμών επί της Γιουγκοσλαβικής κρίσεως (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση), 1991 - 1996» (η οποία εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ιωάννη Βαληνάκη) εκδόθηκε υπό την μορφή Background Paper σε 4 τόμους για τις διπλωματικές μας υπηρεσίες. Το 1997, έλαβε το πτυχίο του και την ίδια χρονιά μετέβη στην Ολλανδία για μεταπτυχιακές σπουδές. Το 1998, απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο εξειδίκευσης στις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σχέσεις από το Amsterdam School of International Relations. Το 1999, άρχισε την εκπόνηση της διεπιστημονικής διδακτορικής διατριβής του υπό την επίβλεψη του καθηγητή και ακαδημαϊκού κ. Κωνσταντίνου Σβολοπούλου. Το 2004, αναγορεύθηκε διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών με «άριστα». Κατόπιν, εργάστηκε ως ερευνητής στην Ακαδημία Αθηνών επί διετία. Τον Ιανουάριο του 2009, ανεδείχθη τακτικός εταίρος κατόπιν πρότασής του Διοικητικού Συμβουλίου της «Εταιρείας των Φίλων του Λαού», ενός εκ των παλαιότερων επιστημονικών σωματείων, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρος της Ελλάδος. Το Σεπτέμβριο του 2009, υπήρξε διαλέκτης στο Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστηρίξεως Ειρήνης του ΝΑΤΟ. Σήμερα, διδάσκει στη Σχολή Εθνικής Αμύνης (Σ.ΕΘ.Α.), τη Σχολή Εθνικής Ασφαλείας (Σ.Ε.Α.), τη Σχολή Διοικήσεως Επιτελών Αεροπορίας και το Λαϊκό Πανεπιστήμιο, ενώ έχει διδάξει στη Σχολή Ικάρων, τη Σχολή Μετεκπαιδεύσεως και Επιμορφώσεως της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.) και τη Σχολή Νομικών Συμβούλων του Επιτελείου. Το Δεκέμβριο του 2010, βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών για το σύγγραμμά του υπό τον τίτλο «Η ελληνοϊταλική κρίση του 1923 - Το επεισόδιο Tellini/Κερκύρας». Είναι μέλος της «Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας», της «Εταιρείας Μελέτης Έργου Ιωάννη Καποδίστρια» και της «Ακαδημίας Στρατηγικών Αναλύσεων». Έχει συμμετάσχει ως ομιλητής σε 17 διεθνή και ελληνικά επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες. Έχουν εκδοθεί 7 βιβλία του (με πλέον πρόσφατο το δίτομο έργο υπό τον τίτλο «Η ιστορία του Ελληνικού Στρατού, 1833 - 1949», το οποίο έχει προλογίσει ο επίτιμος Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός κ. Μιχαήλ Κωσταράκος) και έχουν δημοσιευθεί περισσότερα από 210 άρθρα του σε εφημερίδες και περιοδικά.

"Τα Βαλκάνια δεν βρίσκονται στα πρόθυρα του πολέμου!"

του Ηλίας Κουσκουβέλη, Καθηγητή Διεθνών Σχέσεων,
Διευθυντή του ΙΔΕΑΑ (www.idea.uom.gr)

Με αφορμή τα επεισόδια στα Σκόπια (27.04.2017) και σε συνδυασμό με τις δηλώσεις Ράμα (18.04.2017), ότι δεν θα πρέπει να αποκλείεται η ένωση της Αλβανίας με το Κοσσυφοπέδιο σε περίπτωση μη ένταξης της πρώτης στην ΕΕ, αναπτύχθηκε στα ελληνικά ΜΜΕ ένα κλίμα κινδυνολογίας. Το αφήγημα που μεταδόθηκε στους πολίτες, με τη βοήθεια αβάσιμων αναλύσεων, είναι ότι η περιοχή βρίσκεται, περισσότερο ή λιγότερο, στα πρόθυρα της ανάφλεξης.

Είναι όμως πράγματι έτσι;

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μετά από έξι μήνες ακυβερνησίας στα Σκόπια και της εμμονής του Γκρούεφски να παραμείνει στην εξουσία, η πιθανότητα σύγκρουσης μεταξύ των Σλαβόφωνων και των Αλβανόφωνων υπάρχει. Άλλωστε δεν θα είναι η πρώτη φορά, αφού οι δύο κοινότητες συγκρούστηκαν το 2001.

Ωστόσο τα πράγματα δεν είναι ίδια με το 2001. Πολύ απλά διότι οι εθνοτικές διαχωριστικές γραμμές έχουν υποχωρήσει έναντι των πολιτικών, καθώς μαζί με τους Αλβανόφωνους συμπράττει και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SDSM) των Σκοπίων. Κύριος σκοπός είναι η απομάκρυνση του Γκρούεφски από την εξουσία, η διερεύνηση όλων εκείνων των υποθέσεων για τις οποίες κατηγορείται, αλλά και η πλήρης ισονομία και ισοπολιτεία μεταξύ των κοινοτήτων, όπως προέβλεπε η συμφωνία της Αχρίδας του 2001.

Και εδώ μπαίνει στο παιχνίδι ο Γκρούεφски που κατηγορεί τους Σοσιαλδημοκράτες περίπου ως προδότες, διότι έχουν συμφωνήσει με τα κόμματα των Αλβανόφωνων την ομοσπονδοποίηση του κράτους, στη βάση μίας συμφωνία που έγινε με τη βοήθεια της Αλβανίας, της «πλατφόρμας των Τιράνων». Ουσιαστικά, δηλαδή, ο Γκρούεφски πολώνει για να μη σχηματισθεί κυβέρνηση Σοσιαλδημοκρατών και κομμάτων των Αλβανόφωνων, και να ξαναγίνουν εκλογές, τις οποίες και ελπίζει πως, μέσω της πόλωσης που έχει καλλιεργήσει, θα κερδίσει.

Σε αυτή την εικόνα, ας προστεθεί και ο ρόλος του διεθνούς παράγοντα, ο οποίος, εδώ και πολύ καιρό, πιέζει προς την κατεύθυνση σχηματισμού κυβέρνησης, με βάση την αρχή της δεδηλωμένης, που εμφανώς διαθέτει ο αντίπαλος του Γκρούεφски συνασπισμός. Με μία μόνη εξαίρεση: αυτή της Ρωσίας, η οποία, χρησιμοποιώντας τακτικές αντίστοιχες της Μέσης Ανατολής, προσπαθεί να επιστρέψει στα Βαλκάνια και προς την οποία έχει στραφεί ο Γκρούεφски.

Τι θα μπορούσε κανείς να αναμένει; Το πιθανότερο και καλό σενάριο είναι να σχηματισθεί κυβέρνηση. Σε αυτή την περίπτωση θα εξαλειφθούν οι τριβές; Όχι, απαραίτητα, καθώς τίποτε δεν αποκλείει να συνεχισθούν.

Και αν το καλό σενάριο δεν προκύψει και η χώρα οδηγηθεί σε σύγκρουση, **ποιές θα είναι οι συνέπειες για την Ελλάδα;** Για να απαντηθεί το ερώτημα, προτείνω να θυμηθούμε το 2001: κάποια εμπόδια στις οδικές μεταφορές, κάποιες δυσκολίες για τους Έλληνες που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στα Σκόπια και, ασφαλώς, μείωση των όχι και τόσο πολύφερνων Σκοπιανών τουριστών. Αυτά... τίποτε άλλο!

Στην περίπτωση μίας τέτοιας σύγκρουσης, **υπάρχει πιθανότητα η Αλβανία να επέμβει ώστε να βοηθήσει τους Αλβανόφωνους;** Ναι, πιθανότητα πάντα υπάρχει. Ωστόσο είναι μικρή. Πρώτον, γιατί η στρατιωτική και οικονομική ισχύς της Αλβανίας είναι περιορισμένες για μία τέτοια επιχείρηση και, δεύτερον, γιατί ο Ράμα, που βρίσκεται σε προεκλογική ουσιαστικά περίοδο, έχει ξεκάθαρα και αυστηρά προειδοποιηθεί και από το NATO και από την ΕΕ, τόσο για το Κοσσυφοπέδιο όσο και για τα Σκόπια.

Από την άλλη πλευρά, όπως θέλει το σενάριο των κινδυνολογούντων, **υπάρχει πιθανότητα η Βουλγαρία να επέμβει ώστε να βοηθήσει τους Σλαβόφωνους;** Αυτή η πιθανότητα είναι ακόμη πιο μικρή, καθώς η Βουλγαρία είναι κράτος μέλος του NATO και της ΕΕ, και οι σαφείς της προτεραιότητες είναι αναπτυξιακές και οικονομικές.

Και η Ελλάδα; Σε αντίθεση με την Τουρκία ή άλλα κράτη, η χώρα μας δεν παρεμβαίνει στα εσωτερικά των γειτόνων. **Υποστηρίζει πάντα την εφαρμογή των αρχών και των διαδικασιών της δημοκρατίας, τον σεβασμό του κράτους δικαίου και το απαραβίαστο των διεθνών συνόρων.** Και, φυσικά, εφόσον της ζητηθεί, μπορεί, όπως το έκανε το 2001, να συμβάλει στην αποκατάσταση της δημοκρατικής ομαλότητας.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω, **η ψύχραιμη επαγρύπνηση από τους αρμόδιους παράγοντες της χώρας μας είναι δικαιολογημένη, όπως και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός,** τον οποίο πάντα υποστήριζα. Όχι όμως και η διαχεόμενη κινδυνολογία, η οποία, σε αυτήν την οικονομικά δύσκολη περίοδο, προσθέτει στους πολίτες και την ανησυχία του πολέμου. Στον οποίο κανένας από τους βόρειους γείτονες δεν μπορεί να εμπλέξει την Ελλάδα, πολύ απλά γιατί δεν έχει την ισχύ να το κάνει.

Ωστόσο αυτή **η κινδυνολογία μπορεί να στραφεί και εναντίον των συμφερόντων της χώρας μας.** Διότι το επιχείρημα έχει ήδη διαμορφωθεί και ακούστηκε υπό μορφή ερώτησης: μήπως η γειτονική χώρα βιώνει την αστάθεια επειδή, λόγω της Ελλάδας, δεν έχει ενταχθεί στην ΕΕ και στο NATO; Ο καθένας αντιλαμβάνεται ότι το επιχείρημα μπορεί να μετατραπεί σε πίεση προς τη χώρα μας, δηλαδή να υποχωρήσει στις ενταξιακές επιδιώξεις των Σκοπίων και στο ζήτημα του ονόματος χάριν της «σταθερότητας» της περιοχής!

Αυτός είναι ο λόγος που πρέπει οι «αναλυτές» να είναι πιο προσεκτικοί. Διότι το παραπάνω επιχείρημα ξανακούστηκε και το 2001 και το 1992, αλλά ακόμη περισσότερο, το πρόβλημα της χώρας μας με τα Σκόπια έτσι περίπου ξεκίνησε. Όταν η Ελλάδα, ωθούμενη από τις συμμαχικές ανάγκες της δεκαετίας

του 1950, συνήψε διπλωματικές σχέσεις με την Γιουγκοσλαβία του Τίτο και έθεσε το θέμα της «Σοσιαλιστικής Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Μακεδονίας», τότε της ζητήθηκε να μην επιμείνει και της αντιτάχθηκε το επιχείρημα της σταθερότητας της περιοχής, της μεγάλης της συνεισφοράς προς τη Δύση, αλλά και του ότι η εν λόγω Δημοκρατία δεν είχε διεθνή οντότητα. Όμως, σαράντα χρόνια μετά, απέκτησε!

Με βάση τα παραπάνω, **τα Βαλκάνια δεν βρίσκονται τώρα στα πρόθυρα του πολέμου!** Δεν υπάρχει αμφιβολία ως προς την ύπαρξη εθνικιστικών διεκδικήσεων ή την ανάμειξη παραγόντων εκτός περιοχής, όπως η Τουρκία και η Ρωσία, οι οποίες επιθυμούν την ανάπτυξη των επιρροών τους στα Βαλκάνια. Όμως, κανείς δεν γνωρίζει το άμεσο ή απώτερο μέλλον, καθώς τα ανθρώπινα πράγματα χαρακτηρίζονται από άγνοια του μέλλοντος και αβεβαιότητα. Συνεπώς καλό θα ήταν να παραμείνουμε στις πάγιες συμβουλές που προκύπτουν από την επιστημονική μελέτη των Διεθνών Σχέσεων: **να παρακολουθούμε σταθερά, να αναλύουμε και να αντιμετωπίζουμε με νηφαλιότητα και ψυχραιμία τα γεγονότα, οι κινήσεις μας να στηρίζονται σε έναν μακροχρόνιο σχεδιασμό και, φυσικά, να αποφεύγουμε την κινδυνολογία, τη συνομωσιολογία και τη συγκυριακή προσέγγιση των σοβαρών ζητημάτων της ειρήνης και του πολέμου!**

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Καθηγητής Ηλίας Κουσκούβελης, γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του ΑΠΘ όπου εισήχθη με υποτροφία.

Το 1983 απέκτησε, μεταπτυχιακό δίπλωμα με ειδίκευση στο Δίκαιο και την Πολιτική της Θάλασσας, του Αέρα και του Διαστήματος, στο Πανεπιστήμιο της Nantes, στη Γαλλία.

Έλαβε υποτροφία το 1985 από το Πανεπιστήμιο του Denver, στις ΗΠΑ, και απέκτησε τον δεύτερο μεταπτυχιακό του τίτλο στις Διεθνείς Σπουδές.

Εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή στο γνωστικό πεδίο της άμυνας και της ασφάλειας, μελετώντας τις νομικές, πολιτικές και στρατηγικές διαστάσεις των στρατιωτικών δραστηριοτήτων στο διάστημα.

Το 1989 αναγορεύθηκε διδάκτορας της Σχολής Νομικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Grenoble, στη Γαλλία.

Ως ερευνητής εργάστηκε για το Πανεπιστήμιο Washington, Seattle, ΗΠΑ, για το Κέντρο Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας και Αέρα στο Πανεπιστήμιο της Nantes, Γαλλία, για το Νομικό Τμήμα Διαστημικών Υποθέσεων και το Τμήμα Πολιτικών Υποθέσεων Συμβουλίου Ασφαλείας στον ΟΗΕ.

Διετέλεσε Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων από το 2004 έως το 2006 και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας από το 2006 έως το 2010.

Σήμερα είναι Κοσμήτορας της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Στο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνεται η συγγραφή αρκετών βιβλίων, η επιμέλεια έκδοσης στα Ελληνικά βιβλίων διακεκριμένων ακαδημαϊκών και η αρθρογραφία με παρεμβάσεις στον ημερήσιο και εβδομαδιαίο τύπο.

Έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία και διακρίσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και το Εξωτερικό.

"Η Ένταση στις Σχέσεις Δύσης - Ρωσίας με Επίκεντρο την Ουκρανία"

του Ανχη (ΑΣ) Παππά Κωνσταντίνου, Σπουδαστή της 14ης ΕΣ της ΑΔΙΣΠΟ

Πηγή : Russia – insider.com

Στις 10 Ιανουαρίου 2017, 4000 αμερικανοί στρατιώτες της 3ης Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας των ΗΠΑ, προωθήθηκαν στη Γερμανία, με το Πεντάγωνο να αναφέρει ότι σκοπός της συγκεκριμένης αποστολής ήταν να σταλεί ένα ξεκάθαρο μήνυμα σε μια συγκεκριμένη χώρα, τη Ρωσία (Zachary Cohen, CNN 2017). Αναλυτικότερα, ο εκπρόσωπος τύπου του Πενταγώνου, Λοχαγός Jeff Davis ανέφερε: «Η Ρωσία, μετά την εισβολή της στην Ουκρανία, έχει προξενήσει ανησυχία με τις ενέργειές της στους συμμάχους και συνεργάτες μας. Έχοντας τη δυνατότητα να επιδείξουμε με απτό τρόπο την αφοσίωσή μας στην άμυνα των συμμάχων μας, η συγκεκριμένη κίνηση αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο ενίσχυσης της συλλογικής ασφάλειας στην Ευρώπη».

Το παραπάνω αποτελεί τη συνέχεια ενεργειών που έλαβαν χώρα από την αρχή του 2017 και συγκεκριμένα περιελάμβαναν:

- Την επίσκεψη του γερουσιαστή John McCain στην όριο γραμμή των Ουκρανικών στρατευμάτων με τους Ρωσόφωνους αυτονομιστές¹, προκειμένου να τους ευχηθεί για το νέο έτος² (D. Stanglin, USA TODAY 2017).

1. Στην περιοχή του Donetsk.

2. Ο γερουσιαστής επισκέφθηκε την Ουκρανία αμέσως μετά την Τιφλίδα στην οποία βρέθηκε για να παραστεί στη συνδιάσκεψη NATO - Γεωργίας.

- Την ανακοίνωση από μερίδα γερουσιαστών ότι θα απευθυνθούν στο Κογκρέσο για την επιβολή πιο αυστηρών κυρώσεων προς τη Ρωσία, λόγω της συνεχιζόμενης κατοχής της Γεωργίας και των ενεργειών της στην Κριμαία και την Ανατολική Ουκρανία (Uawire 2017).

Από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, η Ουκρανία αμφι-ταλαντεύονταν μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Το 76,8% του πληθυσμού, που είναι Ουκρανοί και κατοικούν στα κεντρικά και δυτικά, επιθυμούν τη διασύνδεση της χώρας με την Ευρώπη ενώ αντίθετα οι Ρωσόφωνοι που αριθμούν το 16,9%, και κυριαρχούν αριθμητικά στα ανατολικά και νότιο ανατολικά τμήματα, ιδιαίτερα δε στη χερσόνησο της Κριμαίας, επιδιώκουν τη στροφή προς τη Ρωσία (GW Libraries 2017).

Η πρώτη κρίση στην Ουκρανία σημειώθηκε με την “Πορτοκαλί Επανάσταση” τον Νοέμβριο του 2004 και η οποία ενώ από τη Δύση χαρακτηρίστηκε ως “θρίαμβος της Δημοκρατίας”, από Ρωσικής πλευράς θεωρήθηκε μια επιχείρηση που οργανώθηκε και χρηματοδοτήθηκε από τη CIA προκειμένου να εντάξει την υπόψη χώρα στην Βορειοατλαντική σφαίρα επιρροής.

Πηγή : Reuters

Η δεύτερη και σημαντικότερη κρίση στην Ουκρανία ξέσπασε τον Νοέμβριο του 2013, όταν ο Πρόεδρος Viktor Yanukovich's ακύρωσε υφιστάμενη εμπορική συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση³, επιχειρώντας ταυτόχρονα στροφή της πολιτικής της χώρας του προς την κατεύθυνση ενίσχυσης των οικονομικών δεσμών με τη Ρωσία (BBC News 2015). Η τελευταία, εκμεταλλευόμενη τις ταραχές που ξέσπασαν, εισέβαλε στη χερσόνησο της Κριμαίας την οποία και προσάρτησε, ενώ ταυτόχρονα υποβοήθησε τις προσπάθειες αυτονομίας των ανατολικών επαρχιών της Ουκρανίας. Παρά την επίσημη Ρωσική θέση ότι οι παραπάνω ενέργειες αναλήφθηκαν προκειμένου να προστατευτεί ο εκεί Ρωσι-

3. Το προσχέδιο της συμφωνίας το οποίο υπογράφηκε στις 30 Μαρτίου 2012 αφορούσε ένα πλαίσιο πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ουκρανίας - ΕΕ (Wikipedia 2017).

κός πληθυσμός, από τους εξτρεμιστές οι οποίοι ανέτρεψαν τον Πρόεδρο Γιαουκονγch's, η απάντηση μάλλον εντοπίζεται στο γεγονός ότι επιθυμούσε να ελέγξει τη Σεβαστούπολη της Κριμαίας στην οποία βρίσκεται, από το 1793, βάση του Ρωσικού Πολεμικού Ναυτικού η οποία και δίνει στη Ρωσία τη δυνατότητα εξόδου στις "θερμές θάλασσες" (Stratfor 2014).

Η κρίση στην Ουκρανία μπορεί να είναι το πιο σημαντικό αλλά όχι το μοναδικό δείγμα της Ρωσικής εξωτερικής πολιτικής των τελευταίων ετών, η οποία και εκλαμβάνεται πλέον από τη Δύση ως αναθεωρητική. Τα πρώτα απτά σημάδια φάνηκαν το 2008 όπου η Ρωσία, αντιδρώντας αστραπιαία στην εισβολή της Γεωργίας στη Νότια Οσσετία, και με το πρόσχημα επίσης της προστασίας του εκεί Ρωσικού πληθυσμού, εισέβαλε στην Οσσετία με ΤΘ και Μ/Κ δυνάμεις και αφού τις πρώτες 72 ώρες εδραίωσε τις θέσεις της στη συγκεκριμένη περιοχή, προώθησε στη συνέχεια τη διάταξή της εντός των εδαφών της Γεωργίας και της Αμπχαζίας⁴ (Stratfor 2008).

Στην περίπτωση της Γεωργίας εντυπωσιάζει αφενός μεν το γεγονός πως οι Αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών δεν είχαν αντιληφθεί ότι η Μόσχα είχε αναπτύξει σημαντικές δυνάμεις στα Βόρεια σύνορα της Οσσετίας, αφετέρου δε, ότι οι Ρώσοι γνώριζαν για την επικείμενη εισβολή στην Οσσετία και είχαν προετοιμάσει τις κινήσεις τους, γεγονός που καταμαρτυρείται και από την ταχύτητα αντίδρασής τους.

Οι παραπάνω αντιδράσεις της Ρωσίας αλλά και οι ενέργειες της Δύσης και κυρίως των ΗΠΑ, ως μεγάλες δυνάμεις, οφείλονται στο ότι το διεθνές σύστημα υποχρεώνει τα κράτη, προκειμένου να παραμείνουν ασφαλή, να ενεργούν επιθετικά το ένα απέναντι στο άλλο (Mearsheimer 2011). Οι κινήσεις τους στη διεθνή σκακιέρα υλοποιήθηκαν με γνώμονα μια σειρά γεωπολιτικών - γεωστρατηγικών σταθερών αλλά και επιλογών που είχαν ως απώτερο στόχο είτε την επίτευξη της ηγεμονίας, για τις ΗΠΑ, είτε την ασφάλειά τους, για τη Ρωσία. Αναλυτικά:

- Σύμφωνα με τον Brzezinski, η δύναμη που θα κυριαρχήσει στην Ευρασία, θα ελέγχει άμεσα τις δύο από τις τρεις περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομικά και παραγωγικές περιοχές του κόσμου. Η Ευρασία διαθέτει τα τρία τέταρτα των παγκοσμίως γνωστών ενεργειακών πόρων καθώς και τις έξι πιο ισχυρές οικονομίες μετά τις ΗΠΑ, ενώ αντιπροσωπεύει το 60% του παγκόσμιου ΑΕΠ (Brzezinski 1997).
- Η Ουκρανία αποτελεί γεωπολιτικό άξονα καθώς βρίσκεται στο σημείο συνάντησης και τριβής μεταξύ (1) ΝΑΤΟ/Ευρώπης - Ρωσίας, (2) Πατριαρχείου Μόσχας - Πατριαρχείου Κιέβου (3) Χριστιανισμού - Καθολικισμού και (4) Ανατολικού - Δυτικού πολιτισμού (Δασκαλάκης 2016).
- Χωρίς την Ουκρανία η Ρωσία αφενός μεν παύει να είναι "ευρασιατική αυτοκρατορία", αφετέρου δε, μετατρέπεται σε ασιατικό αυτοκρατορικό κράτος,

4. Πολλοί θεωρούν ότι η υποτονική αντίδραση της Δύσης στην περίπτωση της Γεωργίας, έδωσε τα περιθώρια στο Ρώσο Πρόεδρο να προσαρτήσει την Κριμαία 6 χρόνια αργότερα.

γεγονός που πιθανώς θα τη φέρει σε μεγαλύτερη αντιπαράθεση με την Κίνα. Στον αντίποδα, εάν η Ουκρανία έχανε την ανεξαρτησία της, αυτό θα είχε άμεσες συνέπειες για την Κεντρική Ευρώπη, μετασχηματίζοντας πλέον την Πολωνία σε γεωπολιτικό άξονα (Brzezinski 1997).

- Η Δύση αθέτησε τις υποσχέσεις τόσο του H.W. Bush όσο και του Bill Clinton για μη επέκταση του NATO στις περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Έτσι, το 1998 εντάχθηκε στο NATO η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Τσεχία. Το 2004, στη νέα επέκταση του NATO, συμπεριελήφθησαν τα κράτη της Βαλτικής, ενώ το 2007 οι ΗΠΑ πρότειναν την ένταξη και της Γεωργίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί αισθητά το στρατηγικό βάθος της Ρωσίας.

- Η Μόσχα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ΗΠΑ είχαν ως απώτερο στόχο να αποκλείσουν τη Ρωσία και να τη διασπάσουν. Έτσι, ενώ στην περίπτωση του Κοσσοβού δεν αντέδρασε, ίσως επειδή δε διέθετε την ανάλογη δυνατότητα, αποφάσισε να το πράξει εκεί που διέθετε το στρατηγικό πλεονέκτημα, στην Γεωργία και στην Ουκρανία.

Η Δύση αντέδρασε με οικονομικές και εμπορικές κυρώσεις οι οποίες αρχικά ήταν διστακτικές και περιορισμένες σε βάρος διακεκριμένων Ρώσων αξιωματούχων και εταιρειών, σταδιακά όμως αυξήθηκαν και επέφεραν αντίστοιχα ρωσικά εμπορικά αντίποινα τα οποία τέθηκαν σε ισχύ κατά των δυτικών χωρών. Αυτά σε συνδυασμό με την πτώση των τιμών πετρελαίου επέφεραν ύφεση στη Ρωσική οικονομία της τάξης του 3% για το 2015 και εκτιμώμενη μηδενική ανάπτυξη για το 2016 (Christie 2016)⁵.

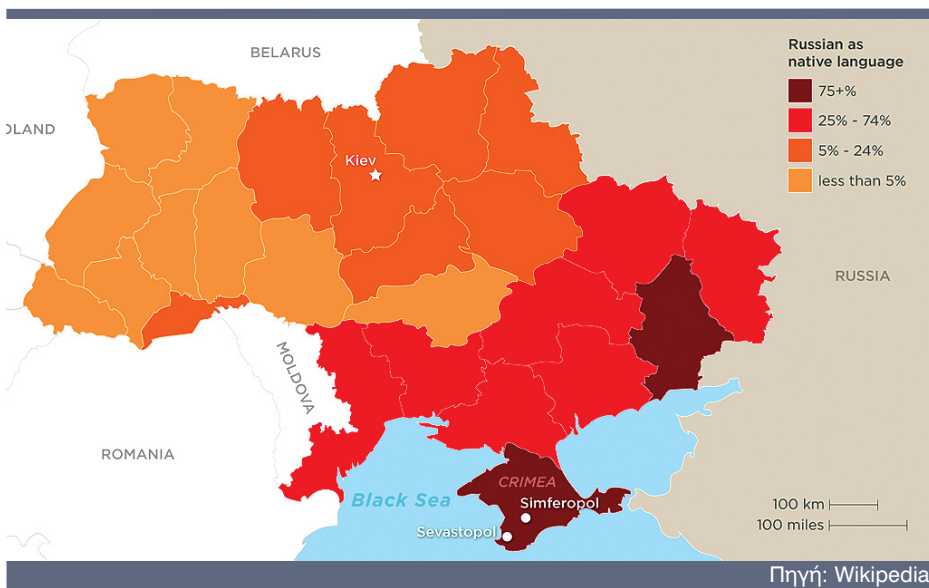
Σχόλια και Εκτιμήσεις του Συγγραφέα

Η Ρωσική επέμβαση στη Γεωργία δεν μετέβαλλε την ισορροπία ισχύος στην Ευρασία αλλά αποτέλεσε απόδειξη ότι αυτή είχε ήδη μετακινηθεί. Οι ΗΠΑ, απορροφημένες από τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας σε Αφγανιστάν και Ιράκ καθώς και από πιθανή επέμβαση στο Ιράν⁶, αφενός δεν διέθεταν τις απαιτούμενες στρατηγικές εφεδρείες σε επίγειες δυνάμεις, ώστε να επέμβουν στην περιφέρεια της Ρωσίας, αφετέρου δε οι υπηρεσίες πληροφοριών δε διέθεταν το απαιτούμενο δυναμικό για εκτέλεση έγκαιρων αναλύσεων και έγκυρων προβλέψεων. Έτσι η Ρωσία προχώρησε στις παραπάνω ενέργειες επειδή εκτίμησε ως μη πιθανή, τυχόν δυναμική αντίδραση των ΗΠΑ και ΕΕ.

Οι ΗΠΑ δεν προέβλεψαν τις κινήσεις της Ρωσίας γεγονός το οποίο δικαιώνει την υπόθεση ότι «τα κράτη ποτέ δεν μπορούν να είναι σίγουρα για τις προθέσεις των άλλων κρατών» (Mearsheimer 2011). Εξακολουθούσαν να παρατηρούν τη Ρωσία υπό το πρίσμα της δεκαετίας του 1990, όταν αυτή είχε παραλύσει πολιτικά και στρατιωτικά. Η Ρωσία είχε να προχωρήσει σε σημαντική

5. Επί αυτών, μετά από 3 χρόνια άρχισαν να ακούγονται και φωνές που ζητούν τη σταδιακή άρση τους, όπως αυτή του Αυστριακού Υπουργού Εξωτερικών στις 9 Ιανουαρίου 2017 (GW Libraries 2017), με αντάλλαγμα αντίστοιχες θετικές ενέργειες της Ρωσίας στο μέτωπο της Ουκρανίας.

6. Λόγω του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν. Η συμφωνία με τη Δύση επετεύχθη το 2014.

στρατιωτική επέμβαση εκτός των συνόρων της, από τον πόλεμο στο Αφγανιστάν (1970 - 1980) και έκτοτε απέφευγε συστηματικά τέτοιες ενέργειες. Αυτό πιθανώς έκανε τις ΗΠΑ να θεωρήσουν ότι η Ρωσία δε θα ρίσκαρε μία επέμβαση.

Η κρίση στην Ουκρανία έχει διαιρέσει τη χώρα περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη στιγμή στην ιστορία της. Εκτιμάται ότι αυτή η κατάσταση θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια καθώς η στρατιωτική εμπλοκή της Ρωσίας θα διαποτίσει την Ουκρανική κοινωνία, θα αποδυναμώσει τους ιστορικούς δεσμούς μεταξύ των δύο χωρών και η Ρωσία θα προβάλλεται ως η μεγαλύτερη απειλή, για την εθνική ασφάλεια της Ουκρανίας. Επίσης, οι εμπορικοί και οικονομικοί δεσμοί μεταξύ των δύο χωρών αναμένεται να μειωθούν έτι περαιτέρω, με αποτέλεσμα οι δύο χώρες να αλληλοεξαρτώνται όλο και λιγότερο. Αυτό θα καταστήσει δυσχερή την πιθανή προσέγγιση των δύο χωρών σε ορίζοντα 20 - 30 ετών.

Η αλλαγή στο δημογραφικό πεδίο φαίνεται να ευνοεί τη Δύση η οποία παρουσιάζει μεσοσταθμική αύξηση 10 - 20%, σε αντίθεση με την υποχώρηση κατά 10% της Ρωσίας. Αυτές οι τάσεις, αν και αναμένεται να διαμορφώσουν το οικονομικό και στρατιωτικό status των αντίστοιχων χωρών, δεν αποτελούν το μοναδικό ενδείκτη ισχύος. Η Ευρώπη, που επί του παρόντος αγωνίζεται για τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών, θα κληθεί στα αμέσως επόμενα χρόνια να αντιμετωπίσει την πολιτισμική τους ένταξη, καθώς και την επιβάρυνση που θα προκύψει από τον αυξημένο ρυθμό γεννήσεων αυτών. Από την άλλη, η δημογραφική πτώση της Ρωσίας, αντισταθμίζεται από το ομοιογενές του πληθυσμού, παράγοντας ο οποίος θα συμβάλει στην προσπάθεια επηρεασμού των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών, η οποία θα γίνεται όλο και πιο δύσκολη με το πέρασμα των ετών και τη σταδιακή χαλάρωση των δεσμών που είχαν αναπτυχθεί. Επομένως, εφόσον διατηρηθεί αμετάβλητη η σχετική κατανομή ισχύος, αναμένεται από τη Ρωσία, ως περιφερειακή δύναμη, να λάβει αντίστοιχες δράσεις ώστε να

εμποδίζει το δυνατόν περισσότερο τις αποκεντρωτικές τάσεις των εν λόγω δημοκρατιών και να διατηρήσει την επιρροή της. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις γεωπολιτικές επιταγές, οι οποίες και θέτουν τα θεμέλια της σύγκρουσης, καθώς και οι υφιστάμενες πολιτισμικές διαφορές, τρέφουν τον ανταγωνισμό στην Ευρασιατική οριογραμμή με αποτέλεσμα να διαφαίνεται η διατήρηση της έντασης με την Δύση εκτός και αν η εκλογή Trump σηματοδοτήσει σημαντική αλλαγή στην τρέχουσα πολιτική αυτής.

Επιπτώσεις επί των Εθνικών Συμφερόντων

Οι σχέσεις Ελλάδος - Ρωσίας κινούνται σε οριακά καλό επίπεδο παρά τη συμμετοχή της χώρας μας στις κυρώσεις εναντίον της Μόσχας. Για την Ελλάδα, το εμπάργκο που επέβαλε η ΕΕ στη Ρωσία οδήγησε σε ζημία η οποία εκτιμάται στα 200 εκατ. ευρώ και αφορά κυρίως φρούτα, λαχανικά και ιχθυοκαλλιέργειες. Επίσης, η κρίση της Ρωσικής οικονομίας, που είναι συνδυασμός των μέτρων ενάντια στη Ρωσία και της πτώσης των τιμών του πετρελαίου, είχε σαν αποτέλεσμα και τη μείωση των Ρώσων τουριστών και προς την Ελλάδα με την πτώση ειδικά το 2015 να αποτιμάται στο 40-50% σε σύγκριση με το 2014 (Β. Κωστίμπας, Efsyn.gr 2015).

Η Ελλάδα, όντας πυλώνας σταθερότητας στην ΝΑ Μεσόγειο και σταθερά προσανατολισμένη στη Δύση, οφείλει να εργαστεί ώστε να σταθεροποιήσει την οικονομία της και να καταστεί στο συντομότερο δυνατό διάστημα η νέα ενεργειακή πύλη εισόδου της Ευρώπης. Τέσσερις αγωγοί, ο TAP (Trans Atlantic Pipeline), ο IGB (Greek-Bulgarian pipeline), ο East Med (Israel-Cyprus-Greece) και ο IGI (Greece-Italy), μπορούν να μεταβάλουν τον ενεργειακό χάρτη της Ελλάδας και γενικότερα της Ευρώπης, παρακάμπτοντας το σκόπελο της Ουκρανίας και τις πιθανές πιέσεις και εντάσεις που μπορεί να δημιουργήσουν οι κινήσεις της Ρωσίας.

Τέλος η Ελλάδα, σε διπλωματικό επίπεδο, μπορεί να εκμεταλλευτεί τα μέτρα που έλαβε η Δύση έναντι της Ρωσίας, προκειμένου να προβάλει την αναντιστοιχία πράξεων της Διεθνούς Κοινότητας συγκριτικά με την περίπτωση της Κύπρου, η οποία εξακολουθεί να κατέχεται από την Τουρκία παρά το γεγονός ότι το ποσοστό των Τουρκοκυπρίων ανέρχεται στο 18% του συνολικού πληθυσμού, ποσοστό πολύ μικρότερο του 75% των Ρωσόφωνων στην Κριμαία.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Ανχης(ΑΣ) Παππάς Κωνσταντίνος είναι σπουδαστής της ΑΔΙΣΠΟ, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1973. Εισήλθε στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων το 1992 και ονομάστηκε Ανθυπολοχαγός Πεζικού το 1996. Το 1999 μετατάχθηκε στο νεοϊδρυθέν τότε όπλο της Αεροπορίας Στρατού και αποφοίτησε από την Σχολή Αεροπορίας Στρατού. Έχει στο ενεργητικό του πάνω από 1500 ώρες πτήσης σε Ε/Π: NH-300, UH-1H, AH-64A+, AH-64D.

Είναι απόφοιτος του Σχολείου Εκπαιδευτών Πτήσεων ΕΕ/Π AH-64D του US Fort Rucker Alabama, του Διακλαδικού Σχολείου Ηλεκτρονικού Πολέμου (ΚΕΑΤ/ΔΣΗΠ) καθώς και του σχολείου Λειτουργίας Κέντρου Υποστήριξης Επιχειρήσεων Ηλεκτρονικού Πολέμου στο Η.Β.

Έχει διατελέσει Υποδιοικητής του 2ου Τάγματος Επιθετικών Ε/Π (ΤΕΕΠ), Διευθυντής του 2ου ΕΓ της 1ης ΤΑΞΑΣ, ως επιτελής σε διάφορες θέσεις στην ΤΑΞΑΣ καθώς και Αξκος Σύνδεσμος Αεροπορίας Στρατού - Επιτελής 3ου ΕΓ/Εκπαίδευση στην ΚFOR.

"Επιπτώσεις από την Τήξη των Παγετώνων της Αρκτικής"

του Ανχη (ΑΣ) Παππά Κωνσταντίνου, Σπουδαστή της 14ης ΕΣ της ΑΔΙΣΠΟ

Πηγή : jennyinneverland.com

Στη διάρκεια του 2016, στην Αρκτική σημειώθηκε ρεκόρ υψηλών θερμοκρασιών. Το τελευταίο διάστημα, ένα μεγάλο τμήμα πάγου στο μέγεθος του Η.Β. έλιωσε λόγω της ζέστης, ενώ στην άλλη πλευρά του πλανήτη, στην Ανταρκτική, το ρήγμα σε έναν παγετώνα αυξήθηκε ξαφνικά εντός του Δεκεμβρίου (Richard Seymou, Aljazeera 2017).

Στο ίδιο άρθρο σημειώνεται επίσης πως το 2016 ήταν η τρίτη χρονιά στη σειρά που σημειώθηκε ρεκόρ θερμοκρασιών, ενώ αντίστοιχα η κάλυψη πάγου και στους δύο πόλους έφτασε σε ιστορικά χαμηλά. Η επίτευξη όλο και υψηλότερων θερμοκρασιών σημειώνεται πλέον με επιταχυνόμενο ρυθμό.

Η παγκόσμια κλιματική αλλαγή έχει εκτοξεύσει την Αρκτική στο επίκεντρο της γεωπολιτικής, καθώς η τήξη των πάγων μεταφέρει την περιοχή από τη σφαίρα επιρροής της επιστημονικής έρευνας στο πεδίο του εμπορικού ανταγωνισμού, της εθνικής ασφάλειας καθώς και στη δίνη σοβαρών περιβαλλοντολογικών και δημογραφικών επιπτώσεων. Η σπουδαιότητα της Αρκτικής, η οποία γίνεται όλο και πιο προσβάσιμη λόγω της τήξης των παγετώνων, ως αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης του πλανήτη, δεν θα πρέπει να υποτιμάται, καθώς αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο διεθνές σύστημα (C. K. Ebinger 2009).

Η αιθάλη που εκπέμπεται στην περιοχή από τις ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η κίνηση εμπορικών πλοίων, ο τουρισμός και η έρευνα για εξόρυξη υδρογονανθράκων, σε συνδυασμό με την ευρύτερη αύξηση της θερμοκρασίας, έχει ως απότοκο τη μεταβολή στα ποσοστά κατανομής πάγου - υγρού στοιχεί-

ου, γεγονός που επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στην πανίδα και τη χλωρίδα¹. Αν και οι επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον δεν είναι ακόμα αισθητές, τα σημάδια της επερχόμενης αλλαγής παρατηρούνται ήδη όχι μόνο στις μεταναστεύσεις συγκεκριμένων θαλάσσιων αλιευμάτων αλλά και στο φυσικό μέγεθος αυτών.

Η απώλεια μόνιμα παγωμένων εκτάσεων, η μείωση της πανίδας αλλά και των αλιευμάτων αναμένεται να προξενήσουν ολέθριες επιπτώσεις στους γηγενείς πληθυσμούς του αρκτικού κύκλου, των οποίων η κουλτούρα είναι στενά συνδεδεμένη με το περιβάλλον². Οι επιπτώσεις όμως δεν αφορούν μόνο τους γηγενείς αλλά είναι παγκόσμιες με τις σημαντικότερες εξ αυτών να συνίστανται στις πλημύρες και την απώλεια καλλιεργήσιμης έκτασης λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

Σε ό,τι αφορά στις θαλάσσιες συγκοινωνίες αν και υπάρχουν μελέτες που δείχνουν ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια πότε μεταξύ του 2016 και 2100 θα έχουμε αρκτική “ελεύθερη από πάγο”³ (A. Jahn, CarbonBrief 2016), εντούτοις, έκθεση του ΟΗΕ τοποθετεί τη συγκεκριμένη ημερομηνία περί το 2020 (Barents Observer 2014). Στη σκιά αυτών των ημερομηνιών, το MV Nunavik διέσχισε στις 19 Σεπτεμβρίου 2014 το Βόρειο - Δυτικό πέρασμα, χωρίς τη συνοδεία παγοθραυστικού (P. Farquhar, Business Insider 2014), ενώ ανάλογη κίνηση στο Βόρειο - Ανατολικό πέρασμα πραγματοποιήθηκε από 2 εμπορικά πλοία Γερμανικών συμφερόντων, επίσης χωρίς τη συνοδεία παγοθραυστικών, 5 χρόνια νωρίτερα⁴ (E&E News 2009). Η μείωση της διαδρομής οδηγεί σε οικονομίες κλίμακας κάνοντας έτσι τις προβλέψεις να αναφέρουν ότι μέχρι το 2050 το 5% της παγκόσμιας ναυτικής κυκλοφορίας θα πραγματοποιείται από την Αρκτική⁵.

Έρευνα του Γεωλογικού Ινστιτούτου των ΗΠΑ τον Ιούλιο 2009, που αναφέρεται στις εκτιμήσεις για τις προοπτικές ύπαρξης εκμεταλλεύσιμων υδρογονανθράκων στην περιοχή, κάνει λόγο για ποσοστά που φτάνουν στο 13% και 30% των παγκόσμιων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου αντίστοιχα (Borgerson 2009). Το 88 - 95% των παραπάνω πόρων βρίσκονται εντός της ΑΟΖ των πέντε Αρκτικών κρατών ενώ η τεχνολογία που απαιτείται για την εξόρυξή τους δεν είναι ακόμα διαθέσιμη και ούτε αναμένεται να καταστεί στο βραχυπρόθεσμο μέλλον (C. K. Ebinger 2009).

1. Οι πολικές αρκούδες αναμένεται να αφανιστούν εντός των επομένων 70 ετών (Eric Post 2009)

2. Κώμες στις ακτές του Βερίγγειου και του Κούκτσι έχουν ήδη μεταφερθεί σε άλλες τοποθεσίες, λόγω της τήξης των πάγων και της συνεπαγόμενης παράκτιας διάβρωσης (C. K. Ebinger 2009)

3. Ως ελεύθερη από πάγο, ορίζεται η κάλυψη από πάγο έκτασης μικρότερης από 1 εκ. τετ. χλμ.

4. Το Αρκτικό περάσματα μπορεί να μειώσουν μεσοσταθμικά τις υψιστάμενες διαδρομές μέσω Σουέζ και Παναμά, κατά το ένα τρίτο (P. Farquhar, Business Insider 2014).

5. Επί του παρόντος τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 8% για το Σουέζ και 4% για τον Παναμά.

Σχόλια - Εκτιμήσεις του Συγγραφέα

Αν και ο αντίκτυπος λόγω των περιβαλλοντολογικών αλλαγών στους πόλους δεν έχει εκτιμηθεί, εντούτοις, η διεθνής κοινότητα πρέπει να εστιάσει την προσοχή της στις επιπτώσεις που επιφέρει η υφιστάμενη κατάσταση στο εύθραυστο αρκτικό οικοσύστημα, προκειμένου να καταλήξει σε ένα σχέδιο διαχείρισης της αλιείας, λειτουργώντας έτσι προληπτικά στην κατεύθυνση αποφυγής συγκρούσεων μεταξύ των κρατών. Επίσης, τα κράτη του Αρκτικού κύκλου οφείλουν να καταναείμουν αντίστοιχους πόρους μεριμνώντας για την επιβίωση των γηγενών πληθυσμών του Βορείου πόλου, που διαβιούν στις επικράτειές τους.

Ενδεχόμενη αύξηση των τιμών καυσίμου σε συνδυασμό με τα ζητήματα ασφαλείας που τίθενται στην περιοχή της Σομαλίας και Υεμένης, θα καταστήσει ακόμα πιο ελκυστικά τα περάσματα της Αρκτικής ενώ εμμέσως: (1) θα αυξήσει τις απαιτήσεις ναυπήγησης νέων μονάδων ως παράγωγο της ανόδου των οικονομικών δραστηριοτήτων στην υπόψη περιοχή (2) θα οδηγήσει στην κατασκευή νέων λιμένων και στην περεταίρω ανάπτυξη των ήδη υπαρχόντων και (3) θα απαιτήσει την διάνοιξη καναλιών στις ρηχές θαλάσσιες περιοχές και την παροχή ανάλογης ναυτιλιακής εξυπηρέτησης καθώς και υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης.

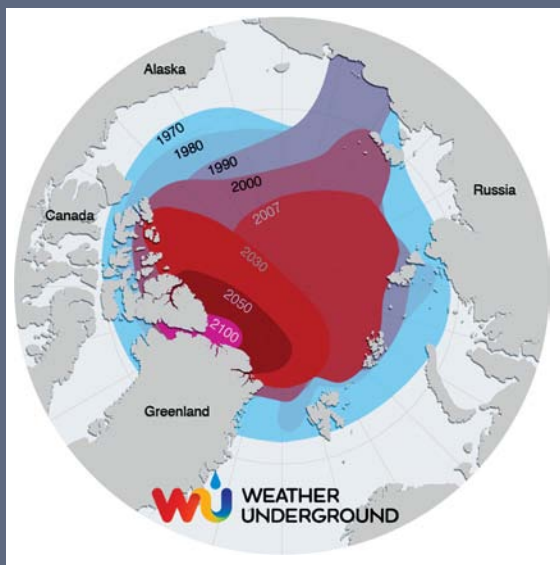
Το ενδιαφέρον των μεγάλων δυνάμεων για την Αρκτική αυξάνεται εκθετικά. Η Κίνα συμμετέχει ήδη με παρατηρητή στο Συμβούλιο των Αρκτικών Κρατών, διαθέτει τη μεγαλύτερη πρεσβεία στο Ρέουκιαβικ, ενώ δεν έχει εκδώσει ακόμα την πολιτική της για την Αρκτική. Εντούτοις, εκτιμάται ότι θα επιδιώξει να εξασφαλίσει ελεύθερη πρόσβαση στα Αρκτικά δρομολόγια⁶, θα σεβαστεί τα δικαιώματα των Αρκτικών κρατών επί της ΑΟΖ που διαθέτουν και θα συνεργαστεί με ένα ή περισσότερα από αυτά για την εξόρυξη του ορυκτού πλούτου.

Οι ΗΠΑ καθυστέρησαν να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους πιθανώς λόγω των περιβαλλοντολογικών ατυχημάτων στις παράκτιες εξέδρες άντλησης πετρελαίου αλλά και της επίτευξης εξόρυξης σχιστολιθικού αερίου. Οι αεροπορικές δυνάμεις και τα υποβρύχια, δύνανται να τους εξασφαλίζουν την απαραίτητη στρατηγική αποτροπή, ενώ ο θαλάσσιος έλεγχος ο οποίος μπορούν να ασκήσουν σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, θα είναι περιορισμένος λόγω του ότι διαθέτουν ένα και μοναδικό παγοθραυστικό⁷.

Για τη Ρωσία, ο ορυκτός πλούτος της Αρκτικής εκτιμάται ότι δύνανται να συνεισφέρει στο ΑΕΠ αυτής κατά 20%, πλην όμως απαιτούνται τεράστιες επενδύσεις για την απόκτησή του τις οποίες δε διαθέτει. Οι δηλώσεις και ενέργειες του Κρεμλίνου για ειρηνική οριοθέτηση της ΑΟΖ στην Αρκτική στη βάση του διεθνούς δικαίου, πιθανώς υποδηλώνουν την υιοθέτηση μιας πραγματιστικής αντί επιθετικής πολιτικής. Έτσι, παρά τον αναθεωρητικό ρόλο που έχει επιδείξει,

6. Η διαδρομή Σαγκάη - Αμβούργο είναι κατά 4000 μίλια συντομότερη από το Βόρειο πέρασμα.

7. Η Ρωσία διαθέτει 20 και ο Καναδάς 12 ενώ κατασκευάζει άλλα 8. Η κατασκευή των συγκεκριμένων πλοίων απαιτεί 8 - 10 έτη και επιφέρει κόστος 1 εκατ. \$ έκαστο (C. K. Ebinger 2009).

εκτιμάται ότι στην Αρκτική θα υπερασπιστεί τα οικονομικά και πολιτικά της συμφέροντα, παραμένοντας όμως ανοιχτή σε συνεργασίες για την επίλυση των προβλημάτων της περιοχής.

Ισορροπία σημαίνει σταθερότητα και σύμφωνα με την πλουραλιστική θεώρηση, η ανάπτυξη σχέσεων αλληλεξάρτησης είναι ουσιαστικό στοιχείο για τη διατήρηση της ειρήνης. Δεν υπάρχει μαγική λύση η οποία θα επιλύσει οριστικά τις προκλήσεις που θέτει η γεωπολιτική αναβάθμιση της Αρκτικής και

πρακτικά, η όποια ορθολογιστική διέξοδος, μπορεί να προέλθει μόνο μέσα από μια διαδικασία διαλόγου ο οποίος θα ανταποκρίνεται συνεχώς στις προκλήσεις που θα θέτουν οι μεταβαλλόμενες περιβαλλοντολογικές και γεωπολιτικές συνθήκες.

Το πρώτο πλοίο LNG⁸ που πραγματοποίησε ταξίδι από την Ευρώπη προς την Ασία, περνώντας από τον Αρκτικό Κύκλο, ήταν ελληνικών συμφερόντων. Το 2012 - 2013 τα μισά πλοία LNG που ναυπηγήθηκαν ήταν ελληνικά (Energypress 2013), αποκτώντας έτσι σοβαρό προβάδισμα στην εκμετάλλευση της Αρκτικής καθώς, λόγω των αποστάσεων, η κατασκευή αγωγών για την μεταφορά φυσικού αερίου, με τα σημερινά δεδομένα, κρίνεται ως ασύμφορη.

Ένα επιπλέον θέμα το οποίο θα ανακύψει λόγω της αύξησης του ποντοπόρου εμπορίου στην Αρκτική, είναι η μείωση της αντίστοιχης αξίας του Σουέζ. Άμεση συνέπεια αυτού είναι η αποδυνάμωση ενός πυλώνα της γεωστρατηγικής αξίας της Κύπρου, από τη βάση της οποίας ελέγχεται το Σουέζ, ενώ πιθανή είναι και η υποβάθμιση του Πειραιά, ως εμπορευματική πύλη της Κίνας προς την Ευρώπη.

8. Liquefied Natural Gas.

Βιογραφικό Σημείωμα

Το Βιογραφικό σημείωμα του Ανχη (ΑΣ) Παππά Κωνσταντίνου, έχει παρατεθεί στο άρθρο του ίδιου που προηγήθηκε, με τίτλο "Η Ένταση στις Σχέσεις Δύσης - Ρωσίας με Επίκεντρο την Ουκρανία".

"Εμφύλιοι πόλεμοι. Θουκυδίδη Κερκυραϊκά. Διαπιστώσεις - συμπεράσματα και αποτυπώσεις στη σύγχρονη εποχή"

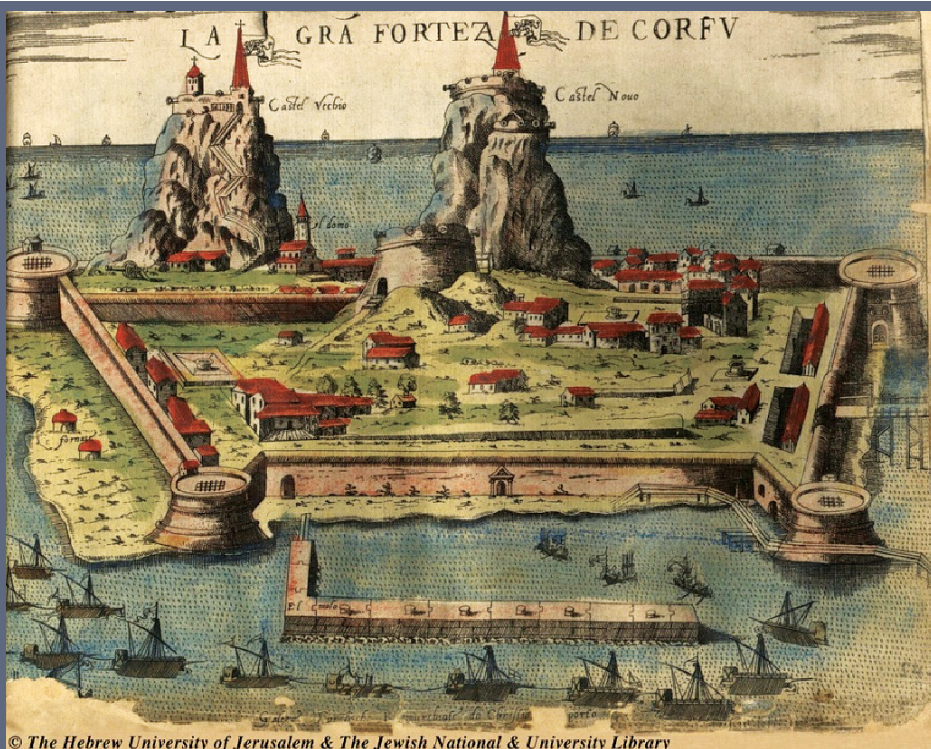
του Ανχη (Ο) Νταβουλτζόπουλου Κων/νου, Σπουδαστή της 14ης ΕΣ της ΑΔΙΣΠΟ

Εισαγωγή

Μετά το τέλος του 2ου παγκοσμίου πολέμου τα κράτη διάγουν την εποχή της μακράς ειρήνης (Long Peace). Με έτος αναφοράς το 2015, ένας μόνο διακρατικός πόλεμος βρίσκονταν σε εξέλιξη, αυτός μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι έχει εκλείψει η βία. Αντιθέτως, η διακρατική ειρήνη μακροημερεύει υπό τη σκιά της ενδοκρατικής βίας ήτοι του εμφυλίου πολέμου.

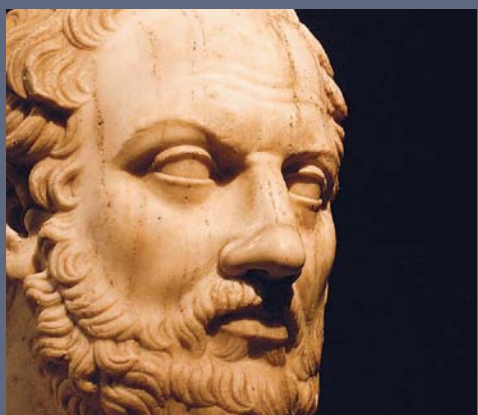
Τι είναι όμως ο εμφύλιος πόλεμος; «Εμφύλιος πόλεμος είναι μια ενδοκρατική ένοπλη σύγκρουση με σχετικά μεγάλη ένταση και διάρκεια που προϋποθέτει τη συμμετοχή ενός σημαντικού αριθμού στρατιωτικά οργανωμένων ανθρώπων στην κάθε πλευρά» (Καλύβας και Μαραντζίδης 2016, 42).

Οι εμφύλιοι πόλεμοι αποτελούν ένα διαχρονικό φαινόμενο. Μάταια από τα βάθη των αιώνων ο Όμηρος διακήρυξε: «Αφρήτωρ, αθέμιστος, ανέστιος έστιν εκείνος, ος πολέμου έραται επιδημίου οκρυδόντος» (=χωρίς γενιά, ακοι-

© The Hebrew University of Jerusalem & The Jewish National & University Library

Εικόνα 1

Εικόνα 2

νώνητος, χωρίς πατρικό σπίτι να 'ναι αυτός π' αγαπά το φρικτό εμφύλιο πόλεμο).

Στην παρούσα εργασία θα αναλυθεί η εμφύλια διαμάχη που ξέσπασε στην Κέρκυρα το 427 π.χ, προκειμένου να καταλήξουμε σε συμπεράσματα, διαπιστώσεις και αποτυπώσεις στη σύγχρονη εποχή. Η διερεύνηση του θέματος στηρίζεται στον τρίτο τόμο των Ιστοριών του Θουκυδίδη για τον Πελοποννησιακό πόλεμο και στα κεφάλαια 69-85 (Γ 69-85).¹ Στο 1ο Κεφάλαιο θα πραγμα-

τοποιηθεί μια σύντομη αναφορά στα κύρια γεγονότα της εμφύλιας σύγκρουσης, και στη συνέχεια στα Κεφάλαια 2 έως 4 θα αναλυθεί το θέμα της εργασίας (αίτια-διεξαγωγή-συνέπειες). Η εργασία ολοκληρώνεται στο 5ο Κεφάλαιο με την παράθεση των κύριων διαπιστώσεων/συμπερασμάτων της εργασίας και τον επί-λογο.

Κεφάλαιο 1ο: Ιστορική Αναδρομή

Η στάση στην Κέρκυρα και οι εμφύλιες διαμάχες έλαβαν χώρα από το 427-425 π.χ. Η Κέρκυρα ήταν σύμμαχος της Αθήνας με δημοκρατικό καθεστώς. Η εμφύλια σφαγή άρχισε όταν επέστρεψε στο νησί από την Κόρινθο, μια ομάδα διακοσίων πενήντα περίπου ανδρών που είχαν αιχμαλωτισθεί από τους Κορίνθιους στη ναυμαχία των Συβότων το 433 π.χ, είχαν μείνει μεγάλο χρονικό διάστημα στην Κόρινθο και ήταν φιλικά προσκείμενη στην ολιγαρχική παράταξη. Επέστρεψαν στην Κέρκυρα με την πρόφαση ότι είχαν αφεθεί ελεύθεροι μετά την καταβολή μεγάλης χρηματικής εγγύησης. Η πραγματικότητα όμως ήταν ότι εκτελούσαν διατεταγμένη αποστολή για λογαριασμό της Κορίνθου.

Η μειονότητα αυτή, αποπειράθηκε να αποσπάσει την Κέρκυρα από την Αθηναϊκή Συμμαχία. Αρχικά, έλαβαν χώρα αντιδικίες μεταξύ των ολιγαρχικών και του εθελοπρόξενου της Αθήνας, τον Πειθία, με προσφυγή στα δικαστήρια. Οι ολιγαρχικοί αποφάσισαν τελικά να εγκαταλείψουν τα προσχήματα, εισβάλλοντας στην Βουλή, δολοφονώντας τον Πειθία, εξήντα περίπου Βουλευτές και απλούς πολίτες. Οι ολιγαρχικοί στη συνέχεια, διαβλέποντας την απροθυμία του κερκυραϊκού λαού να αλλάξει συμμάχους, δεν τόλμησαν να προτείνουν τίποτε περισσότερο από την ουδετερότητα, εξαναγκάζοντας το λαό να επικυρώσει αυτή την απόφαση.

Ο φόβος της επίθεσης εκ μέρους της Αθήνας οδήγησε τους ολιγαρχικούς στην απόφαση να στείλουν εκεί αντιπροσώπους προκειμένου να διευκρινί-

1. Η μελέτη των εν λόγω κεφαλαίων στηρίχθηκε στο σύγγραμμα «Θουκυδίδης», μετάφραση σχόλια Γιαγκόπουλος και Τσιόγκας, καθώς και στο σύγγραμμα «Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος» του Ντόναλντ Κέικαν.

σουν ότι τα όσα συνέβησαν στην Κέρκυρα δεν θα θίξουν τα αθηναϊκά συμφέροντα και επιπρόσθετα να προσδώσουν μια επίφαση νομιμότητας στις ενέργειές τους. Οι Αθηναίοι όμως συνέλαβαν τους πρέσβεις ως επαναστάτες και τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα.

Οι ολιγαρχικοί υπό την προοπτική της σπαρτιατικής βοήθειας, συγκρούστηκαν με τους δημοκρατικούς και τους νίκησαν, όχι όμως αποφασιστικά. Την επόμενη μέρα αμφότερες οι πλευρές αναζήτησαν ενισχύσεις. Οι περισσότεροι από τους δούλους υποστήριξαν τους δημοκρατικούς ενώ οκτακόσιοι μισθοφόροι ενίσχυσαν το αντίπαλο στρατόπεδο. Μετά από δύο μέρες έλαβε χώρα δεύτερη μάχη, στην οποία επικράτησαν οι δημοκρατικοί.

Την επόμενη μέρα κατέφτασε προς ενίσχυση ο στρατηγός των Αθηναίων Νικόστρατος με 12 πλοία και 500 Μεσσήνιους οπλίτες. Ο Νικόστρατος κατέβαλε προσπάθειες για τη συμφιλίωση των αντιμαχόμενων παρατάξεων, ζητώντας μόνο να συμφωνηθεί πλήρης επιθετική και αμυντική συμμαχία, ώστε η Κέρκυρα να καταστεί ασφαλής για την Αθήνα. Η αντιπαλότητα όμως που είχε αναπτυχθεί, κατέστησε την προσπάθεια συμφιλίωσης των αντιμαχόμενων πλευρών ανεφάρμοστη.

Την τέταρτη ή πέμπτη μέρα μετά το παραπάνω γεγονός, κατέφτασαν 53 πλοία των Πελοποννησίων με ναύαρχο τον Αλκίδα και σύμβουλο τον Βρασίδα. Οι Κερκυραίοι ετοίμασαν 60 πλοία. Οι Πελοποννήσιοι αντέταξαν προς τα Κερκυραϊκά πλοία 20 μόνο, καθόσον διαπίστωσαν την έλλειψη οργάνωσής τους. Τα υπόλοιπα τα αντέταξαν έναντι των 12 αθηναϊκών. Στη ναυμαχία που ακολούθησε νικητές αναδείχθηκαν οι Πελοποννήσιοι. Ο Βρασίδης παρότρυνε τον Αλκίδα να επιτεθεί στην πόλη της Κέρκυρας, ο ναύαρχος όμως αρνήθηκε.

Οι Κερκυραίοι δημοκρατικοί, φοβούμενοι επίθεση των Πελοποννησίων, άρχισαν διαπραγματεύσεις με τους ολιγαρχικούς. Παράλληλα οι Αθηναίοι απέστειλαν 60 πολεμικά σκάφη, υπό την αρχηγία του Ευρυμέδοντα. Αυτό είχε ως συνέπεια την άμεση και εσπευσμένη αναχώρηση των Πελοποννησίων για την πατρίδα τους.

Μέσα στην πόλη όμως είχαν αρχίσει ήδη οι φρικαλεότητες. Στις 7 ημέρες που παρέμεινε ο Ευρυμέδοντας στο νησί, οι Κερκυραίοι σκότωναν όσους από τους συμπολίτες τους θεωρούσαν εχθρούς τους. Κάποιοι θανατώθηκαν και για προσωπικά μίσση και άλλοι για οφειλές.

Ο Θουκυδίδης αφήνει το επαναστατικό σκηνικό στην

Εικόνα 3

Κέρκυρα με τους δημοκρατικούς να έχουν τον έλεγχο και εξακόσιους περίπου επιζήσαντες ολιγαρχικούς να έχουν οχυρωθεί σε ένα βουνό του νησιού, εξαπολύοντας ληστρικές επιδρομές εναντίον των κατοίκων του νησιού.

Ο Ιστορικός επιστρέφει στο σκηνικό αυτό δύο χρόνια αργότερα, το 425 π.χ, όταν οι κερκυραίοι δημοκράτες, με τη βοήθεια αθηναϊκών στρατευμάτων, επιτέθηκαν και κατέβαλαν το ορεινό φρούριο αιχμαλωτίζοντας και θανατώνοντας τους ολιγαρχικούς με βάνανσο τρόπο (Δ 46-48). Η σφαγή συνεχίστηκε για ένα ημερονύκτιο, και την αυγή οι Κερκυραίοι πέταξαν τα πτώματα σε κάρα και τα μετέφεραν έξω από την πόλη. Όπως γράφει ο Θουκυδίδης «ότι απέμεινε από τους ολιγαρχικούς δεν ήταν άξιο λόγου» (Δ 46-48).

Κεφάλαιο 2ο: Αίτια του Εμφυλίου Πολέμου

Ο Θουκυδίδης (Γ 82) θεωρεί ως βασική αιτία των εμφυλίων πολέμων την ανθρώπινη φύση, με κύριες συνιστώσες την πλεονεξία και τη φιλοτιμία (φιλοδοξία). Ο όρος πλεονεξία αποδίδει τη δίψα για κέρδος ενώ η φιλοτιμία τον έρωτα της πολιτικής υπεροχής (Μανωλόπουλος 1995, 81). Τα συγκεκριμένα πάθη είναι αυτά που καλλιεργούν τις πολιτικές διαμάχες και αντιπαλότητες οι οποίες έχουν ως απόρροια την εδραίωση του διπολισμού τόσο στο εσωτερικό του κράτους όσο και στο Διεθνές Σύστημα.

Μια από τις προϋποθέσεις, που λειτουργούσε ως επιταχυντής για την εκδήλωση εμφυλίων πολέμων, αποτελούσε το Διεθνές Σύστημα που είχε ως κύριο χαρακτηριστικό τον ηγεμονισμό, εννοώντας με τον όρο αυτό την επιθετική εξωτερική πολιτική των πόλεων-κρατών που ηγεμόνευαν στον ελληνικό χώρο ήτοι της Αθήνας και της Σπάρτης (Μανωλόπουλος 1995, 96). Από τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το Διεθνές Σύστημα είναι δυνατόν να αποτελέσει το αίτιο για την υπόθαλψη εμφύλιων διαμαχών.

Σύγχρονες έρευνες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι μεγαλύτερη πιθανότητα για την εκδήλωση εμφυλίου πολέμου υφίσταται στις φτωχές χώρες και ιδιαίτερα σε αυτές που έχουν κοιτάσματα πετρελαίου, πολύτιμους λίθους και καλλιέργειες ναρκωτικών. Κρίσιμος επίσης παράγοντας για την εκδήλωση εμφυλίων συρράξεων είναι οι ενδοκρατικές εθνοτικές διαφορές (Kalyvas and Kenny 2009, 4).

Οι επιστήμονες διακρίνουν τους εμφύλιους πολέμους σε δύο κατηγορίες. Οι «εθνοτικοί» ή «αποσχιστικοί» πόλεμοι θέτουν ως στόχο τη δημιουργία ενός νέου κράτους. Σε αυτήν την κατηγορία εντάσσονται ο αμερικανικός εμφύλιος πόλεμος (1861-1865) και ο εμφύλιος στη Βοσνία (1992-1995).

Η δεύτερη κατηγορία είναι οι «ιδεολογικοί», «επαναστατικοί», «πόλεμοι για τον έλεγχο του κράτους» ή «εμφύλιοι πόλεμοι των παρτιζάνων». Οι πόλεμοι αυτοί χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη κάποιας ιδεολογίας ή την επιθυμία κατάκτησης της εξουσίας από ένα πολιτικό κόμμα ή κάποιο κίνημα. Ως συνέπεια της ανάδυσης του κομμουνισμού ως πολιτικής ιδεολογίας και της επικράτησής του

στην ΕΣΣΔ καταγράφουμε τους εξής εμφυλίους: ρωσικός (1917-1922) και ελληνικός (1946-1949), στη Φιλανδία (1917-1918), στην Ουγγαρία και Βαυαρία των σοβιέτ (1919), κινέζικος εμφύλιος (1927-1950), αιθιοπικός εμφύλιος (1974-1991). Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οι ιδεολογικοί πόλεμοι εμπνέονται από τη σαλαφιστική/τζιχαντιστική ιδεολογία των ακραίων Μουσουλμάνων, όπως στη Συρία και Ιράκ (Kalyvas and Kenny 2009, 34).

Με βάση την παραπάνω ανάλυση συμπεραίνουμε ότι η ανθρώπινη φύση εξακολουθεί να αποτελεί το σταθερό αίτιο για τις εμφυλίες συρράξεις καθόσον ανιχνεύεται στα κοινωνικοπολιτικά αίτια και αποτυπώνεται στην κατηγοριοποίηση των εμφυλίων πολέμων.

Ποια είναι όμως η επίδραση του διεθνούς συστήματος στην εκδήλωση των σύγχρονων εμφυλίων πολέμων; Βασικό χαρακτηριστικό του σύγχρονου διεθνούς συστήματος αποτελεί η ρευστότητά του. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης είχε ως αποτέλεσμα την αρχική μετατροπή του διεθνούς συστήματος σε μονοπολικό, το οποίο όμως διαφαίνεται να μετατρέπεται σε πολυπολικό με την ανάδειξη νέων μεγάλων δυνάμεων όπως η Ρωσία, η Κίνα και η Ινδία καθώς και μικρότερων περιφερειακών όπως η Τουρκία, το Ιράν κλπ. Παράλληλα, η εμπλοκή στο Διεθνές Σύστημα μη κρατικών δρώντων, θέτει υπό αμφισβήτηση την ισχύουσα θεωρία του ρεαλισμού. Ως εκ τούτου, δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το Διεθνές Σύστημα με ασφάλεια ως αίτιο των σύγχρονων εμφυλίων πολέμων.

Κεφάλαιο 3ο: Διεξαγωγή του Εμφυλίου Πολέμου

Η Βία στους Εμφύλιους Πολέμους

Η εξασκούμενη βία στους εμφύλιους πολέμους, ως επί τω πλείστον, έχει ως θύτη και θύμα τον ευρύ πληθυσμό και όχι αποκλειστικά οργανωμένες ένοπλες στρατιωτικές δυνάμεις όπως συμβαίνει στους συμβατικούς πολέμους. Στον εμφύλιο της Κέρκυρας συμμετείχαν οι δούλοι ακόμα και οι γυναίκες, με αποφασιστικό μάλιστα ρόλο (Γ 73,74). Οι αντιμαχόμενες δυνάμεις επιδιώκουν να επιτύχουν την ενεργό υποστήριξη του πληθυσμού, καθόσον η άσκηση της πολιτικής ισχύος προϋποθέτει τη σιωπηρή ή ανοικτή συναίνεσή του ή στη χειρότερη περίπτωση την υπακοή του (Galula 2009, 31).

Ο Θουκυδίδης εξιστορεί ότι «Ο θάνατος πήρε χίλιες μορφές και ότι φρικαλέο γίνεται σε αυτές τις περιστάσεις, έγινε στην Κέρκυρα και ακόμα χειρότερα. Πατέρας σκότωνε το παιδί του, άρπαζαν ικέτες απ' τους ναούς και τους σκότωναν εκεί μπροστά, και άλλους τους έχτισαν μέσα στο ιερό του Διονύσου και τους άφησαν να πεθάνουν εκεί» (Γ 81).

Διαπιστώνουμε επίσης ότι, οι αντιμαχόμενοι για να δικαιολογήσουν τις πράξεις τους προβαίνουν σε αλλαγή της σημασίας των λέξεων, απαξιώνουν το θεσμό της συγγένειας, εξυψώνουν την πίστη στο κόμμα και παραβιάζουν τους όρκους στους Θεούς (Γ 81,82). Η αλήθεια είναι το πρώτο θύμα των εμφυλίων

πολέμων. Η εσωτερική σύγκρουση μετέτρεψε το νόημα των λέξεων από δεδομένο σε αυθαίρετο. Η απειρυσκεία έγινε θάρρος, η μετριοπάθεια ονομάστηκε δειλία και η σοφία παρουσιάστηκε ως οκνηρία (Armitage 2017). Η αλλοίωση της σχέσης σημαινόντων και σημαινόμενων, η αντιστροφή των εννοιών και σημασιών και η αλλοτρίωση των λεκτικών μηνυμάτων, αποδεικνύουν ότι η κοινωνία έχει απολέσει τη συνοχή της και τελεί σε σύγχυση. «Αυτό που συνέχει μια κοινωνία είναι η συνοχή του κόσμου των σημασιών αυτής της κοινωνίας», σύμφωνα με τον Καστοριάδη [παρατίθεται στο (Σαχπεκίδης 2014, 197)].

Μια άλλη διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι οι εμφύλιες διαμάχες αποτελούν ολοκληρωτικούς πολέμους που οι αντίπαλοι επιζητούν τον εξοβελισμό των αντιμαχόμενων. Για αυτό το λόγο άλλωστε διαπιστώνεται η αδυναμία συμβιβασμού και επίλυσης των διαφορών μέσα από διαπραγματεύσεις. Οι προσπάθειες του Νικόστρατου για ειρηνική επίλυση των διαφορών απέβησαν άκαρπες.

Οι διαπραττόμενες φρικαλεότητες, η σκληρότητα, η καχυποψία και η απροκάλυπτη αποχαλίνωση της βίας, αποδίδονται από τον Θουκυδίδη στην ανθρώπινη φύση. Η μεταστροφή της συμπεριφοράς των ανθρώπων δικαιολογείται από την έξαρση των παθών. Οι άνθρωποι, σε συνθήκες πολέμου, εμφανίζουν έναν άλλο εαυτό. Άνθρωποι φιλήσυχοι και φιλειρηνικοί μετατρέπονται σε υποκείμενα και αντικείμενα φρικαλεοτήτων. Πυροκροτητής για την εκδήλωση της σκοτεινής πλευράς του ανθρώπου καθίσταται ο ίδιος ο πόλεμος. Αιώνια παρακαταθήκη αποτελεί η ετυμολογία του Θουκυδίδη «ο πόλεμος είναι ένας βίαιος δάσκαλος που προσαρμόζει τα πνεύματα των περισσοτέρων στις τρέχουσες περιστάσεις» (Γ 82).

Η βίαιη συμπεριφορά του πλήθους, θα μπορούσε να εξηγηθεί και με βάση τη θεωρία της ψυχολογίας των μαζών, η οποία έχει ως σημείο αναφοράς την ανθρώπινη φύση. Ο άνθρωπος, ως μέρος μιας μάζας, κατεβαίνει πολλούς βαθμούς στην κλίμακα του πολιτισμού, είναι ενστικτώδης, δηλαδή ένας βάρβαρος. Διακατέχεται από παρορμητισμό, αστάθεια, οξυθυμία, μισαλλοδοξία, αυταρχικότητα, ορμή, αγριότητα και τους ενθουσιασμούς και τους ηρωισμούς των πρωτόγονων υπάρξεων. Η μάζα είναι πάντα διανοητικά κατώτερη από τον μεμονωμένο άνθρωπο (Le Bon 1996).

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η ανθρώπινη φύση διαδραματίζει διττό ρόλο στους εμφύλιους πολέμους. Αποτελεί το πρωτεύον αίτιο για την εκδήλωσή τους και παράλληλα προεξέχων χαρακτηριστικό της διεξαγωγής τους, καθόσον «η ένταση αυτής της εμφύλιας διαμάχης, η στάση των νικητών απέναντι στους ηττημένους καθώς και το ποσοστό βίας που θα επιλεγεί να ασκηθεί είναι ζητήματα που αφορούν την ίδια την ανθρώπινη φύση» (Λίτσας, Πόλεμος και Ορθολογισμός 2010, 196).

Στους σύγχρονους εμφύλιους πολέμους υφίστανται διαφοροποιήσεις όσον αφορά στο μέγεθος της εξασκούμενης βίας. Στον εμφύλιο στην Ακτή Ελεφαντοστού (2002-2007) καταγράφηκαν ελάχιστα θύματα ενώ στη Ρουάντα και

στο Σουδάν καταγράφονται οι μεγαλύτερες απώλειες. Μορφές βίας που εφαρμόζονται στους εμφύλιους πολέμους είναι: βασανιστήρια, βιασμοί και ξυλοδαρμοί (Kalynas και Kenny 2009, 15). Στη σημερινή εποχή η κοινωνία γίνεται μάρτυρας των φρικαλεοτήτων του ISIS.

Τέλος, στους σύγχρονους εμφύλιους πολέμους διαπιστώνουμε όπως και στην Κέρκυρα, τη μειωμένη ισχύ των διαπραγματεύσεων. Ο εμφύλιος στη Συρία συνεχίζεται παρά τις όποιες διαπραγματευτικές διαδικασίες.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η βία αποτελεί προεξέχων διαχρονικό χαρακτηριστικό των εμφυλίων πολέμων και εκδηλώνεται μέσα από αποτρόπαιες και φρικαλέες πράξεις. Ο Θουκυδίδης επανέρχεται στη σκοτεινή πλευρά του ανθρώπου, στα ορμέμφυτα πάθη του για να εξηγήσει αυτές τις συμπεριφορές.

Διεθνοποίηση Εμφυλίων Πολέμων

Στον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα, διαπιστώνουμε την παρέμβαση (άμεση και έμμεση) των μεγάλων δυνάμεων της εποχής. Οι αντίπαλες πολιτικές παρατάξεις αναζητούσαν βοήθεια από την Αθήνα και τη Σπάρτη, με αποτέλεσμα οι τελευταίες να έχουν την ευχέρεια άσκησης επεμβατικής πολιτικής κατά τα συμφέροντά τους.

Η έμμεση παρέμβαση υλοποιείται μέσω των πολιτικών φατριών. Η άμεση παρέμβαση άλλοτε είναι κατευναστική, όπως στην περίπτωση του Νικόστρατου, και άλλοτε είναι επιθετική όπως συνέβη με την παρουσία του Ευρυμέδοντα, εξυπηρετώντας όμως το συμφέρον της ηγετίδας δύναμης. Η εξασφάλιση του ελέγχου των θαλάσσιων οδών προς την Κάτω Ιταλία και τη Σικελία και ως εκ τούτου η συμμαχία με την Κέρκυρα ήταν ζωτικής σημασίας για τις υπερδυνάμεις της εποχής.

Διαπιστώνουμε επίσης ότι η ανάμειξη των μεγάλων δυνάμεων της εποχής όχι μόνο δεν οδήγησε στον τερματισμό της αλλά αντιθέτως όξυνε ακόμα περισσότερο τις υφιστάμενες διαφορές. Η αιματηρή εμφύλια σύγκρουση στην Κέρκυρα κορυφώθηκε το επταήμερο κατά το οποίο κατέφτασε και παρέμεινε στην περιοχή ο στρατηγός Ευρυμέδων (Γ 81).

Στη σύγχρονη εποχή παρομοίως, οι εμφύλιες συρράξεις επεκτείνονται εκτός των συνόρων τους στην πλειονότητά τους. Το 2015, είκοσι από τις πενήντα εμφύλιες συρράξεις, απέκτησαν διεθνή χαρακτήρα είτε με την εμπλοκή γειτνιαζουσών χωρών είτε άλλων εξωτερικών δυνάμεων (Armitage 2017, 8).

Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφο 4 του Καταστατικού Χάρτη των ΗΕ, όλα τα Μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας, που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους. Η επέμβαση της συντεταγμένης διεθνούς κοινωνίας, απαιτεί την έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, σύμφωνα με το Κεφ. 7 του Καταστατικού Χάρτη των ΗΕ. Η διεθνής παρέμβαση

αμφισβητείται λόγω της παραβίασης της κρατικής κυριαρχίας που συνήθως συνεπάγεται. Ισχυρά επιχειρήματα υπέρ της θεσμικής διεθνούς επέμβασης παρέχουν η επιθετικότητα στο διεθνές περιβάλλον, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η ανθρωπινή εξαθλίωση (Αλμπάνης 2001, 9).

Μεμονωμένες παρεμβάσεις των κρατών πραγματοποιούνται προς εξυπηρέτηση των στρατηγικών τους συμφερόντων. Η παρέμβαση είναι μονόπλευρη και μεροληπτική υπέρ της μιας αντιμαχόμενης παράταξης και αποκαλείται στρατηγική (Αλμπάνης 2001, 18). Παραδείγματα αποτελούν οι παρεμβάσεις των ΗΠΑ στους εμφύλιους της Λατινικής Αμερικής (Γουατεμάλα, Περού, Κολομβία) και στο Ιράκ καθώς και η επέμβαση της Ρωσίας στην Οσσετία (Kim n.d., 14).

Αιτιολογική βάση της θεσμικής διεθνούς επέμβασης αποτελούν η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια καθώς και ο ανθρωπισμός. Η από κοινού παρέμβαση χαρακτηρίζεται από ουδετερότητα (Kim n.d., 3), αποκαλείται θεσμική (Αλμπάνης 2001, 18) και τελεί υπό τον ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ, την ΕΕ και τον ΟΑΣΕ. Η συλλογική παρέμβαση λαμβάνει τις εξής μορφές: διατήρηση της ειρήνης (χρήση της διπλωματίας), επιβολή της ειρήνης (χρήση των όπλων) και χτίσιμο της ειρήνης (ενίσχυση των δομών του κράτους). Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρεμβάσεις στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη (1992-1995) και Κοσσυφοπέδιο (1998-1999). Οι εξωτερικές παρεμβάσεις σε εμφύλιους πολέμους αποτελούν παράγοντα που δεν μειώνουν την πιθανότητα επιμήκυνσης της διάρκειάς τους (Regan 2010, 11).

Μιμητισμός

Στα Κερκυραϊκά διαπιστώνουμε ότι υποκινούνταν εμφύλιοι σπαραγμοί με το άκουσμα και μόνο ότι συνέβη το ίδιο σε άλλες πόλεις (Γ 82). Κάθε σύγκρουση ενημερώνει την επόμενη. Ο Kenneth Waltz αναφέρει ότι «η διεθνής πολιτική απαρτίζεται από όμοιες μονάδες που η κάθε μία αντιγράφει τις δραστηριότητες της άλλης» [παράτιθεται στο (Λίτσας, Ιλιάδα και διεθνής πολιτική 2014, 211)]. Ο μιμητισμός ορίζεται ως η υιοθέτηση πολιτικών εφαρμογών που έτυχαν επιτυχούς δοκιμής από άλλα κράτη (Λίτσας, Ιλιάδα και διεθνής πολιτική 2014, 211).

Το φαινόμενο της διάδοσης εμφυλίων πολέμων αποκαλείται “the Charles Taylor effect” από τον διάσημο ηγέτη της Λιβερίας στη δεκαετία του 90. Ακολούθησαν ένοπλες εμφύλιες συρράξεις στο Κογκό, Ρουάντα, Μπουρούντι, Ουγκάντα και Τσαντ (Kalyvas και Kenny 2009, 7). Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται και “domino effect”. Αποτύπωση του πολιτικού μιμητισμού αποτελεί η «Αραβική Άνοιξη» που ξεκίνησε το 2011 από την Τυνησία και συνεχίσθηκε στη Λιβύη, στην Αίγυπτο και στη Συρία.

Κεφάλαιο 4ο: Συνέπειες Εμφυλίων Πολέμων

Ο εμφύλιος πόλεμος χαρακτηρίζεται ως «δημόσιο κακό», που οι συνέπειές του πλήττουν αδιακρίτως το σύνολο της πόλης. Σημαντική παράμετρος του εμφυλίου πολέμου είναι η φθορά που αποτελεί αποτύπωση της βλάβης που

προέρχεται λόγω του πολέμου (Λίτσας, Ιλιάδα και διεθνής πολιτική 2014, 274).

Η φθορά είναι οι απώλειες σε έμψυχο και άψυχο δυναμικό, το πλαίσιο της καταστροφής σε υλικές υποδομές, το μέγεθος της αποδιοργάνωσης στο κοινωνικό πλέγμα, το εύρος της δυσλειτουργίας στον κρατικό μηχανισμό κλπ. Ο Θουκυδίδης περιγράφει ότι οι ολιγαρχικοί προξένησαν φωτίες στα σπίτια γύρω από την αγορά καθώς και στα μαγαζιά με αποτέλεσμα μετατραπούν σε στάχτη και πολλά εμπορεύματα καταστηματαρχών και λίγο έλειψε να καταστραφεί ολόκληρη η πόλη (Γ 74). Επίσης, στην πόλη επήλθε μεγάλη πείνα λόγω των ληστρικών επιδρομών των φυγάδων Κερκυραίων ολιγαρχικών (Γ 85).

Η αποδιοργάνωση του κοινωνικού πλέγματος περιγράφεται με γλαφυρό τρόπο. Οι ιεροί θεσμοί της οικογενείας, της φιλίας και της ικεσίας καταπατήθηκαν και θυσιάστηκαν στο βωμό του προσωπικού συμφέροντος. Προσωπικά μίσση, μη τακτοποιημένες οικονομικές υποθέσεις καθώς και οι πάσης φύσεως αντιδικίες, πέραν των κομματικών διαφορών, ικανοποιήθηκαν με τους βιαιότερους τρόπους.

Μια άλλη σκληρή διαπίστωση ως συνέπεια του εμφυλίου πολέμου είναι ότι «το ήθος, που είναι κύριο γνώρισμα της ευγενικής ψυχής, κατάντησε να είναι καταγέλαστο και εξαφανίστηκε» (Γ 83). Το ήθος αναφέρεται στην ειλικρίνεια, την ευθύτητα, την έλλειψη διπροσωπίας και πονηρίας. Αυτά αποτελούσαν ένα μεγάλο κομμάτι της ευγενικής φύσης και η εξαφάνισή τους ήταν ένα από τα πράγματα για τα οποία ο Θουκυδίδης θρηνούσε περισσότερο (Zagorin 2006, 176).

Στους σύγχρονους εμφυλίους πολέμους οι συνέπειες που καταγράφονται αναφέρονται στο ίδιο σχεδόν φάσμα: θάνατος, καταστροφή υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου, αποδυνάμωση θεσμών, κατάρρευση της οικονομίας και της κοινωνικής συνοχής, εξορισμός των οπαδών της χαμένης παράταξης. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι 20 εκατομμύρια άνθρωποι σε τρεις αφρικανικές χώρες - Νιγηρία, Σομαλία και Νότιο Σουδάν - καθώς και στην Υεμένη κινδυνεύουν να πεθάνουν αν δεν τους παρασχεθεί άμεσα τροφή και ιατρική βοήθεια.

Θετικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι η διεθνής κοινότητα επιδεικνύει ενδιαφέρον για την εξομάλυνση των συνεπακόλουθων καταστάσεων των εμφυλίων πολέμων. Πρόσφατες έρευνες διαπιστώνουν τη θετική συμβολή των διεθνών ειρηνευτικών αποστολών που απομειώνουν την πιθανότητα επανέναρξης των εχθροπραξιών (Kalyvas και Kenny 2009, 19).

Κεφάλαιο 5ο: Γενικά Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η αιτία εκδήλωσης του εμφυλίου πολέμου της Κέρκυρας είναι η ανθρώπινη φύση με τα ορμέμφυτα πάθη της πλεονεξίας και της φιλοδοξίας. Η φύση του τότε Διεθνούς Συστήματος, με κύριο χαρακτηριστικό την ηγεμονία των μεγάλων δυνάμεων, μπορεί να χαρακτηριστεί επίσης ως αίτιο της εμφύλιας σύρραξης.

Στους σύγχρονους εμφύλιους πολέμους διαφαίνονται ως αίτια οι κοινωνικοοικονομικές και πολιτικοσυστημικές διαφορές μεταξύ των πολιτών ενός κράτους, οι οποίες ανάγονται στην ανθρώπινη φύση. Το ρευστό σύγχρονο Διεθνές Σύστημα δεν μας επιτρέπει να υποστηρίξουμε με ασφάλεια ότι αποτελεί αίτιο των σύγχρονων εμφυλίων πολέμων.

Βασικά χαρακτηριστικά των εμφυλίων πολέμων αποτελούν η βία, η βαρβαρότητα και οι θηριωδίες. Ο Θουκυδίδης επανέρχεται στη σκοτεινή πλευρά της ανθρώπινης φύσης για να εξηγήσει αυτές τις συμπεριφορές, οι οποίες υποκινούνται από τον βίαιο δάσκαλο, τον πόλεμο. Η θεωρία της ψυχολογίας των μαζών αποτελεί χρήσιμο εργαλείο ερμηνείας της συμπεριφοράς των ανθρώπων κατά τη διάρκεια ακραίων καταστάσεων όπως είναι οι εμφύλιοι πόλεμοι.

Η παρέμβαση των τρίτων στους εμφύλιους πολέμους αποτελεί ένα άλλο διαχρονικό χαρακτηριστικό τους. Στον εμφύλιο της Κέρκυρας η εμπλοκή των μεγάλων δυνάμεων της εποχής, αποδίδεται στον ηγεμονισμό και στα στρατηγικά συμφέροντά τους ενώ στη σύγχρονη εποχή η εξωτερική παρέμβαση έχει ως νομιμοποιητική βάση τους ανθρωπιστικούς λόγους και τη διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Ο μμητισμός εξηγεί το φαινόμενο της διάδοσης των εμφυλίων πολέμων.

Οι εμφύλιοι πόλεμοι προκαλούν φθορά. Στον εμφύλιο της Κέρκυρας, ο Θουκυδίδης εστιάζει στην κοινωνική αποσύνθεση, στη διάρρηξη του κοινωνικού ιστού και στην απώλεια του ήθους σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Παρομοίως, οι σύγχρονοι εμφύλιοι πόλεμοι προξενούν φθορά σε όλο το φάσμα των λειτουργιών του κράτους ήτοι στο κοινωνικό, οικονομικό και ηθικό.

Επίλογος

Οι εμφύλιοι πόλεμοι είναι αδυσώπητοι και προκαλούν τραύματα στην ανθρωπότητα όσο κανένα άλλο κοινωνικό φαινόμενο. Ο Θουκυδίδης διέγινωσεν ως κύριο αίτιο και συνάμα ως βασικό χαρακτηριστικό της διεξαγωγής των εμφυλίων πολέμων τη σκοτεινή πλευρά της ανθρώπινης φύσης. Τα ορμέμφυτα πάθη σε περιόδους κρίσεων αναλαμβάνουν τα ηνία της συμπεριφοράς των ανθρώπων.

Η εμβριθής μελέτη του έργου του Θουκυδίδη αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο σκέψης που θα συμβάλλει στην απόκτηση της απαιτούμενης ιστορικής συνείδησης ώστε να υποβοηθηθούμε στην ερμηνεία και διάγνωση των σύγχρονων - τρεχούμενων γεγονότων και την όσο το δυνατόν πρόβλεψη των επερχόμενων με βάση τις δεδομένες συνθήκες.

Τέλος, ας αναλογιζόμαστε τους στοίχους του εθνικού μας ποιητή «...Ἡ Διχόνοια πού βαστάει ἓνα σκῆπτρο ἢ δολερὴ καθενὸς χαμογελάει, "πάρ' τό", λέγοντας, "καὶ σύ". Κεῖο τὸ σκῆπτρο πού σας δείχνει ἔχει ἀλήθεια ὠραῖα θωριά, μὴν τὸ πιάστε, γιατί ρίχνει εἰσὲ δάκρυα θλιβερά. Ἀπὸ στόμα ὅπου φθονάει, παλληκάρια, ἄς μὴν πωθεῖ, πῶς τὸ χέρι σας κτυπάει τοῦ ἀδελφοῦ τὴν κεφαλὴ.

Μὴν εἰποῦν στὸ στοχασμὸ τους τὰ ξένα ἔθνη ἀληθινά: "Ἐὰν μισοῦνται ἀνάμεσὸ τους δὲν τοὺς πρέπει ἔλευθεριά"».

Βιβλιογραφία

- Armitage, David. *Civil Wars*. NewYork: Alfred A. Knoff, 2017.
- Galula, David. *Αντεπαναστατικός πόλεμος*. Αθήνα: ΟΔΥΣΣΕΑΣ, 2009.
- Kalyvas, Stathis N., και Paul D. Kenny. «Civil Wars.» *The International Study Association Compedium Project*. Oxford: Blackwell, 2009.
- Kim, Sang. «How to intervene in Civil Wars: Strategic Interests, Humanitarianism, and Third-Party Intervention.» *myweb.uiowa.edu*. myweb.uiowa.edu/bhlai/workshop/kim.pdf (πρόσβαση Απρίλιος 19, 2017).
- Le Bon, Gustave. *Ψυχολογία των μαζών*. Θεσσαλονίκη: ΖΗΤΡΟΣ, 1996.
- Regan, Patrick M. «Interventions into Civil Wars: A Retrospective Survey with Prospective Ideas.» Binghamton University, August 2010.
- Zagorin, Perez. *Θουκυδίδης*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2006.
- Αλμπάνης, Ευστράτιος Β. *Διεθνής Επέμβαση*. Αθήνα: LIBRO, 2001.
- Γιαγκόπουλος, Α. Ι., και Θ. Π. Τσιόγκας. *Θουκυδίδης*. Θεσσαλονίκη: ΖΗΤΡΟΣ, 2006.
- Καλύβας, Στάθης Ν., και Νίκος Μαραντζίδης. *Εμφύλια Πάθη*. Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, 2016.
- Κέϊγκαν, Ντόναλντ. *Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος*. Θεσσαλονίκη: Ωκεανίδα, 2003.
- Λίτσας, Σπυρίδων Ν. *Ιλιάδα και διεθνής πολιτική*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2014.
- . *Πόλεμος και Ορθολογισμός*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2010.
- Μανωλόπουλος, Λεωνίδα. *Πόλις φλεγμαίνουσα και πόλις υγιής*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1995.
- Σαχπεκίδης, Αντώνης. *Ο Πελοποννησιακός πόλεμος στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ, 2014.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Ανχης (Ο) Κων/νος Νταβουλτζόπουλος γεννήθηκε το 1970 στην Ξάνθη. Αποφοίτησε από τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων Στρατού (ΣΣΑΣ) το 1995 με το βαθμό του Ανθυπολοχαγού (Ο). Υπηρέτησε σε διάφορες θέσεις στην ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα, με κυριότερες αυτές του Επιτελή στο ΓΕΣ/ΔΟΙ, Διευθυντή Οικονομικού στην XXV ΤΘΤ, Διευθυντή Οικονομικού στην 79 ΑΔΤΕ και Διευθυντή Οικονομικού στο ΓΕΕΦ. Είναι πτυχιούχος του Πανεπιστημίου Πειραιά, του τμήματος Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων από το Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΜΒΑ). Του έχουν απονεμηθεί όλα τα προβλεπόμενα για το βαθμό και καθήκοντά του, παράσημα, μετάλλια και διαμνημονεύσεις. Είναι έγγαμος και πατέρας τριών αγοριών.

"ΡΟΥΠΕΛ - Αναμνήσεις των Πρωταγωνιστών"

Αποσπάσματα υπό το πρίσμα του συγγραφέα Ηλία Κοτρίδη από το ομόνυμο βιβλίο του.

Εισαγωγή

Είναι κλήρος των μεγάλων σε ιστορία και δόξα εθνών να αριθμούν πολλές και μεγάλες επετείους στην εθνική τους ιστορία. Και μοίρα του Ελληνικού Έθνους είναι ν' ανανεώνει εθνικούς αγώνες και να προσθέτει νέα τρόπαια στα παλαιά. Τρόπαια ισάξια σε λάμψη προς τα παλαιά. Αποδείξεις και αυτά της ελληνικής αυτοθυσίας.

Κάθε μία από τις επετείους αυτές συνδέεται με ένα σημαντικό γεγονός της εθνικής ιστορίας. Κάθε μία από αυτές φέρνει στη μνήμη πράξεις γενναίες του παρελθόντος και συντελεί, ώστε ο λαός να διατηρεί ακμαία την εθνική του συνείδηση. Διότι, μόνο όταν ένας λαός γνωρίζει την ιστορία του, μπορεί να έχει και επίγνωση του εθνικού του είναι.

Μέσα στο πλήθος των εθνικών μας επετείων εξέχουσα θέση έχει η 25η Μαρτίου, σαν το σύμβολο των ηρωικών αγώνων και θυσιών στις οποίες υποβλήθηκε η γενιά του 1821 για την απόκτηση της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας της πατρικής γης.

Αλλά αν η διατήρηση ενός αγαθού είναι εξίσου δύσκολη, αν όχι δυσκολότερη, από την απόκτησή του, τότε και η 28η Οκτωβρίου, που συμβολίζει τους υπέρτατους αγώνες στους οποίους υποβλήθηκε η νεώτερη γενιά για να κρατήσει αλώβητη την ελευθερία, που με ποταμούς αίματος κληροδότησαν σ' αυτούς οι πατέρες τους, μπορεί και πρέπει να παραμείνει ισάξια της 25ης Μαρτίου. Είναι η μέρα κατά την οποία η Ελλάδα αντέταξε, δια στόματος του πρωθυπουργού της Ιωάννη Μεταξά, το μεγάλο ΟΧΙ στην απαράδεκτη απαίτηση του Ιταλού δικτάτορα. Είναι η ενσάρκωση της αντίστασης που από την αρχή της ιστορίας του αντιτάσσει ο Έλληνας στους επιδρομείς που επιβουλεύονται την ελευθερία και ανεξαρτησία του.

Σαν τέτοια, έννοια συμβολική, είναι η 28η Οκτωβρίου, η οποία όμως περιλαμβάνει και ΠΡΕΠΕΙ να περιλαμβάνει σ' αυτήν και μια άλλη επέτειο, καθόλου μικρότερη σε σημασία, της 6ης Απριλίου, όταν η Ελλάς αποφάσισε να υπερασπιστεί τα σύνορά της απέναντι στη Γερμανική λαίλαπα. Σύνορα τα οποία δε χαράχθηκαν όπως άλλων κρατών από διπλωμάτες πάνω σε χάρτη, αλλά χαράχθηκαν στα πεδία των μαχών με την ξιφολόγχη και το αίμα των παιδιών της.

Η πατρίδα είναι θεότητα. Και έθνος είναι το σύνολο αυτών που πιστεύουν σ' αυτήν. Τα οχυρά της μεθορίου, τα οχυρά της Γραμμής Μεταξά, ήταν ναοί δόξας και βωμοί θυσίας προς αυτή τη θεότητα. Η ιστορία τους είναι ιστορία δόξας και θυσιών ηρώων και μαρτύρων μαχητών της πατρίδας.

Η αλυσίδα αυτή των οχυρών αποτελούσε και αποτελεί χρυσό περιδέραιο στα στήθη της πατρίδας. Περιδέραιο γεμάτο από σμαράγδια και διαμάντια, περιδέραιο κάτω από το οποίο πάλλεται η ελληνική καρδιά. Εξέχουσα θέση ανάμεσα σ' αυτά τα σμαράγδια και διαμάντια έχει ένα ξεχωριστό ζαφείρι, που εκπέμπει πολύχρωμους ιριδισμούς, άφθαρτης δόξας, στην οικουμένη. Το ΡΟΥΠΕΛ.

Κάθε φρουρός της τιμής και της ακεραιότητας της πατρίδας, κάθε μαχητής του ΡΟΥΠΕΛ μεταμόρφωσε σε Γίγαντα το ανάστημά του, σε Άτλαντα την αντοχή του, σε Γολιάθ τη δύναμή του, σε Αίαντα την ανδρεία του, όταν κλήθηκε να υπερασπίσει αυτήν την τιμή και την ακεραιότητα, την οποία τόσοι άλλοι υπερασπίστηκαν με το αίμα τους.

6η Απριλίου 1941

Ημερομηνία την οποία όλος ο κόσμος θα έπρεπε να θυμάται και να τιμά. Ημερομηνία την οποία θυμάται και τιμά ο τότε κατακτητής όλης της Ευρώπης. Ημερομηνία όμως, που εδώ, σε μας, έπεσε στη λησμονιά. Ίσως γιατί το μήνυμα που έστελναν οι μαχητές το πρόλαβε η μπότα του κατακτητή και οι ήρωές της απέμειναν μυστικοί μάρτυρες και αθλητές μιας νικηφόρας αλλά αιματοβαμμένης Ολυμπιάδας που με τη λήξη της δεν βρέθηκαν χέρια να τους στεφανώσουν.

Αγνοείται η ιστορία 6-10 Απριλίου 1941, τότε που εκατόν ογδόντα εκατομμύρια πολεμούσαν τα οκτώ των Ελλήνων. Δε φθάνει άραγε η ομολογία αυτού που κατέκτησε όλη την Ευρώπη ότι «...από όλους τους αντιπάλους μας ο Έλληνας στρατιώτης πολέμησε με απaráμιλλο θάρρος και μέγιστη περιφρόνηση προς το θάνατο...;». Και ακόμη, δε φθάνει η τιμητική εξαίρεση με την οποία ο ελληνικός στρατός δεν κρατήθηκε αιχμάλωτος, αλλά τουναντίον τού «παρουσιάστηκαν όπλα»; Δε φθάνουν αυτά και μόνο, για να θυμηθούμε εμείς οι νεότεροι την 6η Απριλίου 1941 και να τιμήσουμε όλους αυτούς που δεν το έβαλαν στα πόδια, αλλά προτίμησαν να γίνουν τα οχυρά οι τάφοι τους;

Ο αναγνώστης της συνοπτικής αυτής ιστορικής ανασκόπησης των γεγονότων του οχυρού ΡΟΥΠΕΛ ας μεταφερθεί νοερά στον χρόνο και στον τόπο των γεγονότων, ας εμποτιστεί με το πνεύμα των πρωταγωνιστών αυτών των γεγονότων και ας αισθανθεί το μεγαλείο της ψυχής των ηρώων και μαρτύρων που έπεσαν, για να πλημμυρίσει και η δική του ψυχή από εθνική υπερηφάνια.

Έτσι θα πεισθεί ότι η ρήση «Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει» δεν είναι απλώς ευχή πατριωτών, αλλά είναι δίδαγμα της ιστορίας και αντικείμενο πίστης όλων των Ελλήνων.

Γεωγραφικά Στοιχεία

Το ΡΟΥΠΕΛ βρίσκεται βόρεια του Σιδηροκάστρου (πρωτεύουσα της πρώην επαρχίας Σιντικής, του νομού Σερρών) και σε απόσταση 17 χιλιομέτρων περίπου. Δύο δηλαδή χιλιόμετρα από την Ελληνοβουλγαρική μεθόριο, στις δυτικές αντηρίδες του όρους Άγκιστρο (Τσιγκέλι).

Σήμερα λέγοντας ΡΟΥΠΕΛ εννοούμε μια ευρύτερη περιοχή και όχι ένα συγκεκριμένο οχυρό.

Στην ευρύτερη αυτή περιοχή του ΡΟΥΠΕΛ βρίσκονται τα ερείπια του χωριού Κλειδί, γνωστό από τη μάχη του «Κλειδίου» ανάμεσα στον στρατό του Βασίλειου Βουλαροκτόνου και του Βούλγαρου βασιλιά Σαμουήλ το 1.014 μ.Χ.

Μπροστά και δεξιά από το οχυρό βρίσκονται τα δύο μοναδικά Ελληνικά χωριά Προμαχώνας, όπου και το τελωνείο, και το Άγκιστρο. Ακόμα βορειότερα εκτείνεται η Βουλγαρική πεδιάδα Μαρινοπόλε, η οποία

περικλείεται από τα όρη Αν. Όρβηλος (Πιρίν) - όρος Άγκιστρο - όρος Κερκίνη - όρος Δυτ. Όρβηλος.

Η πεδιάδα αυτή, έκτασης 100 τετρ. χιλιομέτρων, είναι πυκνοκατοικημένη και διασχίζεται από τρία ποτάμια.

- α. Τον ποταμό Στρούμνιτσα που πηγάζει από την περιοχή Graniska της πρώην Γιουγκοσλαβίας.
- β. Τον ποταμό Στρυμόνα που πηγάζει από τα όρη ΒΙΤΟΣΑ και ΒΕΡΙΛΑ Ν.Δ. της Σόφιας. Έχει μήκος 330 χιλιόμετρα, από τα οποία 210 στο Βουλγαρικό έδαφος και τα 120 στο Ελληνικό. Εκβάλλει στον Στρυμονικό κόλπο, κοντά στην Αμφίπολη.
- γ. Τον ποταμό Μπίστριτσα που πηγάζει από τον Ανατ. Όρβηλο και εκβάλλει στον Στρυμόνα. Ένα μέρος του αποτελεί τα σύνορά μας με τη Βουλ-

γαρία (περίπου 4 χιλιόμετρα).

Το ΡΟΥΠΕΛ είναι το ίδιο το ΡΟΥΠΕΛΙΟΝ των αρχαίων στο οποίο σταμάτησαν οι ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ τους ΣΚΥΘΕΣ και νίκησαν οι ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ τους ΟΥΝΝΟΥΣ και τους ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ.

Η στενωπός του ΡΟΥΠΕΛ που διασχίζεται από τον ποταμό Στρυμόνα, είναι μία από τις ελάχιστες διαβάσεις που υπάρχουν στη μεθόριό μας με τη Βουλγαρία και για το λόγο αυτό, από στρατιωτική άποψη, καίτοι το βάθος της τοποθεσίας είναι μικρό, είναι πολύ σημαντική, διότι οδηγεί κατευθείαν στον κάμπο των Σερρών και από εκεί προς τη Θεσσαλονίκη ή την Καβάλα.

Κατά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο η τοποθεσία ήταν οχυρωμένη με μικρά οχυρωματικά έργα και παραδόθηκε αμαχητί κατόπιν διαταγής.

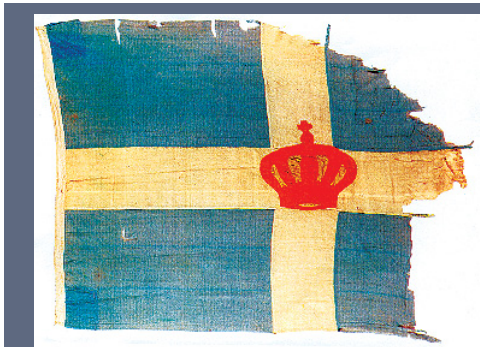
Πολεμική σημαία Ρούπελ

(Βρίσκεται στο Εθνικό - Ιστορικό Μουσείο)

ΣΗΜΑΙΑ ΡΟΥΠΕΛ

**Στρατιώτης Ιωάννης Χατζηλαζάρου
ή Χατζηλαζαρίδης**

«.....Για την ανδρεία μας και την παλικαριά μας μίλησαν πολλοί. Θέλω όμως να γράψεις αυτό που μου συνέβη με τη σημαία μας και με πόνο σε πολύ. Μόνο αυτό».

Η σημαία μας, στο Ρούπελ, κυμάτιζε στον ιστό της μέχρι και την 9η Απριλίου. Ήταν στο πλάι του παρατηρητηρίου του διοικητή. Από τους βομβαρδισμούς την μέρα εκείνη κόπηκε το σχοινί που την κρατούσε και έπεσε κάτω. Είδα σε κάποια στιγμή τον ιστό άδειο και έτρεξα αμέσως έξω, χωρίς να ενημερώσω κανέναν. Ο βομβαρδισμός συνεχιζόταν.

Την είδα στο χώμα, στο πλάι του παρατηρητηρίου και έτρεξα να την μαζέψω. Είχε μισοκαταστραφεί από τη Γερμανική mania. Τραυματίστηκα από μια κοντινή έκρηξη και αχρηστεύθηκε το πόδι μου. Σύρθηκα μέχρι τη σημαία και την αγκάλιασα. Είχαν όμως πλησιάσει κοντά δύο Γερμανοί, που δεν τους είχαμε δει. Ήρθαν κοντά μου και προσπάθησαν να τραβήξουν τη σημαία μέσα από τα χέρια μου. Δεν χρησιμοποίησαν τα όπλα τους, δεν ξέρω γιατί. Αντιστάθηκα αλλά δεν μπορούσα να κάνω τίποτα, αφού χτυπήθηκα στο πόδι. Την πήραν και ο ένας την έβαλε στην τσέπη του. «Σκυλιά», ούρλιαξα, αλλά την είχαν πάρει. Έκοψαν τα κουμπιά από τα ρούχα μου και τα πήραν, όπως και το εθνόσημο από το πέτο, όπου το είχα ράψει και κρύφτηκαν. Μετά από λίγη ώρα σταμάτησαν οι βομβαρδισμοί και ο πόλεμος στο οχυρό. Λυπήθηκα πάρα πολύ που δεν μπόρεσα να την κρατήσω ούτε με το αίμα μου, με το οποίο βάφτηκε λίγο.

Σημειώσεις συγγραφέα

Το πόδι του στρατιώτη αχρηστεύθηκε και το κόψανε αργότερα από τον φόβο γάγγραινας. Έζησε την υπόλοιπη ζωή του ανάπηρος και με τον καημό ότι δεν μπόρεσε να κάνει το καθήκον του όπως έπρεπε. Κατάγεται από τη Θράκη και σύμφωνα με την επιθυμία του δεν θέλει να κοινοποιηθεί ο τόπος κατοικίας του, κάτι που αποτελεί δέσμευσή μου απέναντί του.

Η εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 25 Μαρτίου 2001, σελίδα 27, αναφέρει ότι «...ο στρατιώτης Φρίτς Κόπ βρήκε την ελληνική σημαία στο ύψωμα Προφήτης Ηλίας, κοντά στο Κλειδί. Την περιμάζεψε, την έκρυψε στα πράγματά του και την πήρε μαζί του στο μέτωπο της Ρωσίας όπου τραυματίστηκε. Στο νοσοκομείο την κράτησε κάτω από το μαξιλάρι του και δεν την αποχωρίστηκε μέχρι την επιστροφή του στη Γερμανία. Μετά τον πόλεμο την επέστρεψε στην Ελλάδα...εις τον νόμιμον ιδιοκτήτην της...δείγμα της βουβής αγάπης μου προς την Ελλάδα, όπως γράφει στην επιστολή που συνόδευε τη σημαία. Η σημαία εστάλη το 1955 στη βασίλισσα Φρειδερίκη και στη συνέχεια κατατέθηκε στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο...».

ΤΟΥΣ ΕΙΧΑΜΕ ΔΙΑΛΥΣΕΙ...

Λοχίας Μαρκίδης Γεώργιος

Οχυρό ΡΟΥΠΕΛ, Μάρτιος 1941, Πολυβόλο Χότσκις

Το 1940 είναι έτος ιστορικό, όχι μόνο για μας, αλλά για όλο τον κόσμο. Την ημέρα της επιστράτευσης όλος ο κόσμος χύθηκε στους δρόμους. Μαζί και εγώ, 25 χρονών. Δεν είναι δυνατόν να περιγραφεί ο ενθουσιασμός. Όλοι τρέχαμε πάνω - κάτω. Στις 10 η ώρα έρχεται ένα εμπορικό τραίνο από τα Δίκαια.

Μόλις σταμάτησε, πέρασε όλοι επάνω, για να πάμε στην Αλεξανδρούπολη, όπου έπρεπε να παρουσιαστούμε. Παρουσιάστηκα και με τοποθετήσανε στο 2ο Τάγμα του 81 Συντάγματος. Ήμουν κλάσεως 1936. Άρχισε η εκπαίδευσή μας και μετά από λίγο πήγαμε στη Φλώρινα και στα Αλβανικά σύνορα. Ήδη ήμασταν στα τέλη Νοεμβρίου και πήραμε εντολή να επιστρέψουμε. Μας πήγαν σ' ένα χωριό, κοντά στο Σιδηρόκαστρο, στο Βαμβακόφυτο.

Μετά τα Χριστούγεννα φεύγουμε από εκεί και πάμε στο Καρατάς. Από κάτω μας ήταν το Ρούπελ, όπου και πήγαμε. Ο λοχαγός μας, Αποστολάκης Μιχαήλ, του Λόχου Εισόδου, μας υπέδειξε τις θέσεις μας και αφού τοποθετήσαμε τα όπλα στις θέσεις τους, συνεχίσαμε την βελτίωση των θέσεών μας και την

εκπαίδευση. Ιδιαίτερη βαρύτητα έδινε ο λοχαγός μας στο πώς πρέπει να αντιμετωπίσουμε τους Γερμανούς. Αυτό μας βοήθησε πάρα πολύ. Ως βοηθός διμοιρίτη που ήμουν είχα αποστολή με δύο πολυβόλα να καλύπτω την πίσω είσοδο του οχυρού του λόχου μου. Μέσα στο οχυρό ήταν σχεδόν όλος ο λόχος. Τα πολυβόλα μας κάνανε επισημασμένες από πριν βολές. Πατώντας τη σκανδάλη θέριζαν τα πάντα που βρίσκονταν μπροστά τους. Ρίχνανε μέχρι τα 5 χιλιόμετρα.

Στις 6 Απριλίου άρχισε η επίθεση των Γερμανών, πέσανε οι αλεξιπτωτιστές τους, ενώ το πυροβολικό, οι όλμοι και η αεροπορία τους μας σφυροκοπούσαν ασταμάτητα. Είχαμε κάποια θύματα. Περιμέναμε όμως την επίθεση του πεζικού. Κάποια στιγμή μία ομάδα Γερμανών μάς την "έπεσε" από πλάγια. Ο σκοπευτής του δεύτερου πολυβόλου φωνάζει "Μαρκίδη, Μαρκίδη" και μου δείχνει τους εισβολείς. Διατάζω "πυρ" και άρχισαν τα πολυβόλα να ρίχνουν. Δεν έμεινε κανείς τους. Ήταν 10 - 12 άτομα. Δεν περίμεναν αντίσταση πίσω από τις γραμμές μας.

Ήταν η πρώτη τους προσπάθεια να σπάσουν την τοποθεσία του λόχου μας. Δεν τα κατάφεραν. Ακόμα και σήμερα μπορώ να σας δείξω πού έγινε αυτό το μακελειό. Στα κοντινά υψώματα της Καπίνας ένα βλήμα έπεσε πάνω σε ένα πρόχειρο πολυβολείο και το διέλυσε. Πάνε όλα τα παιδιά. Μαζί τους και ο Τόφας Βασίλειος από την Ορεστιάδα. Παρά ταύτα ο ενθουσιασμός μας δεν κόπασε ούτε στιγμή. Ήμασταν καλά προετοιμασμένοι. Μπορεί το πυροβολικό τους να μη σταμάτησε καθόλου, όμως και το δικό μας "δεν πήγαινε πίσω". Αν σε μας έπεφταν 10 Γερμανικές οβίδες, οι Γερμανοί "τρώγανε" 20 δικές μας. Τα πυροβόλα μας πίσω από το Ρούπελ μέχρι το Καρατάς είχαν πάρει φωτιά. Ακούγαμε τα Γερμανικά βλήματα να σκάνε, αλλά ακούγαμε και τα δικά μας που σφύριζαν, καθώς έφευγαν, και από την χαρά μας - τα γνωρίζαμε από το σφύριγμα - φωνάζαμε "άντε ρε παιδιά, ώρα καλή, ώρα καλή". Τους κάνανε μεγάλη ζημιά.

Απέναντί μας ήταν το Μπέλες και δίπλα μας ο Στρυμόνας. Τα πρώτα άρματα που περάσανε τον Μπίστριτσα χτυπήθηκαν από τα αντιαρματικά του Ρούπελ, αχρηστεύτηκαν και έκλεισε ο κύριος δρόμος.

Την Παρασκευή το απόγευμα, που όλα είχαν τελειώσει, πήρα τον σκοπευτή του ενός πολυβόλου και πήγαμε να δούμε τα αποτελέσματα των βολών μας. Τι να δούμε! Οι πρώτοι Γερμανοί που χτυπήθηκαν έπεσαν πάνω στα συρματοπλέγματα και οι σφαίρες μας, από τις επισημασμένες βολές, περνούσαν μέσα από τα νεκρά κορμιά τους. Λυπηθήκαμε και οι ίδιοι που αντικρίσαμε το θέαμα αυτό. Τους είχαμε διαλύσει, παρά την θέλησή μας. Τα έχει όμως ο πόλεμος αυτά. Στο μέρος αυτό πήγαμε μόνο με τα πιστόλια μας. Αυτά είχαμε ως ατομική προστασία. Ξαφνικά βλέπουμε μερικούς Γερμανούς μπροστά μας. "Τώρα, Στράτο, τι γίνεται;" ρώτησα τον συνάδελφό μου και σήκωσα το πιστόλι. Ένας Γερμανός, μάλλον βαθμοφόρος, σήκωσε λευκή σημαία. Ήρθαν κοντά μας και μας χτυπούσαν στους ώμους, σαν να μας έδιναν συγχαρητήρια. Σε λίγο βγήκαν και οι δικοί μας αξιωματικοί από το οχυρό και επειδή εμείς είχαμε απομακρυνθεί από τις θέσεις μας, είπαν στο σκοπευτή να γυρίσουμε πίσω.

Η Θεσσαλονίκη έπεσε και εμείς πολεμούσαμε ακόμη. Κατά διαστήματα εμφανίζονταν Γερμανοί με λευκές σημαίες, αλλά εμείς ρίχναμε. Δεν ξέραμε τίποτε, ώπου ήρθε το μαντάτο με αγγελιοφόρο. Διέταξα τότε τους σκοπευτές να βγάλουν τους ρυθμιστές αερίων και να τους πετάξουν, αχρηστεύοντας έτσι τα όπλα, τα οποία μαζί με τα πυρομαχικά τους τα αφήσαμε και πήγαμε στην έδρα του λόχου, όπου και έγινε προσκλητήριο.

Μπορεί να πήραν τη Θεσσαλονίκη, μέσα από την Σερβία, όμως το Ρούπελ δεν μπόρεσαν να το κουνήσουν. Το προσκύνησαν.

Ήταν τέτοιο το θάρρος και η πίστη μας για την νίκη, που ακόμα και την ώρα της μάχης, που δεν ξέραμε τι μας περίμενε, κάναμε τις πλάκες και τις καζούρες μας. Θυμάμαι που σε μία μικρή ανάπαυλα, λέω τον Ζήση Παπαδόπουλο "πήγαινε στην αποθήκη του λόχου και φέρε κάτι να φάμε". Πήγε, αλλά δεν γύρισε. Πήγα με έναν άλλο να δούμε τι έγινε. Φτάνοντας έξω από την αποθήκη βλέπω τον Ζήση να έχει ένα κράνος γεμάτο χαλβά και γαλέτες και μαζί με άλλους να γελάνε. "Έλα να δεις", μου φώναξε, μόλις με είδε και με πήγε στην αποθήκη.

Άνοιξε την πόρτα και τι να δω! Ένας Γερμανός καθισμένος πάνω σε ένα κιβώτιο μας σημάδευε με το όπλο του. Φοβήθηκα.

Ήταν όμως νεκρός. Κάποιοι, θέλοντας να κάνουν πλάκα σε άλλους, τον έβαλαν εκεί. Οι πρώτοι που πήγαν όμως στην αποθήκη τρόμαξαν, όταν τον είδαν και τον πυροβόλησαν, νομίζοντας τον ζωντανό. Τα κιβώτια του χαλβά γύρω του είχαν γεμίσει τρύπες από τις σφαίρες.

ΔΕΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΩ ΚΑΝΕΝΑΝ

Λοχίας Γιαννακίδης Θεόδωρος

Ήμουν στρατιώτης κληρωτός, 1940 Κλάσεως. Στον βαθμό Λοχίας. Ντύθηκα την 1-3-1940 και απολύθηκα ως αιχμάλωτος των Γερμανών. Αλλά πριν αιχμαλωτιστώ, τους πολέμησα στην τοποθεσία "Υψωμα Καπίνα" δίπλα στο οχυρό Ρούπελ.

Η μονάδα μου μεταφέρθηκε από τον Έβρο στο χωριό Βαμβακόφυτο Σιδηροκάστρου και από εκεί προωθηθήκαμε στο Καρατάς και κατεβήκαμε στην Καπίνα, όπου και αρχίσαμε τις εργασίες για κατασκευή πολυβολείων και ορυγμάτων. Μιλάμε βέβαια για πρόχειρα πολυβολεία, καθώς χρόνος για κανονικά δεν υπήρχε και έτσι μετά το σκάψιμο βάζαμε από πάνω ξύλα, χώμα και ξανά τα ίδια, τέσσερις - πέντε φορές. Κτήρια για να μείνουμε δεν υπήρχαν και έτσι όσοι φτιάξαμε καλύβες μέναμε εκεί μέσα, ενώ οι υπόλοιποι στα χαρακώματα. Οι στολές μας είχαν γίνει καφέ από το χώμα. Σκεφτείτε ότι διοικητήριό μας ήταν ένα πολυβολείο. Ο Διοικητής μας, Ταγματάρχης Καλλιγέρης, ήταν πολύ αυστηρός. Δεν μπορούσες να του μιλήσεις. Ακόμα και στους αξιωματικούς πολλές φορές μιλούσε απότομα. Δεν χρειαζόταν τόση αυστηρότητα. Ο Έλληνας θέλει λίγη

καλοσύνη, και του παίρνεις την ψυχή. Γυρνούσε όλη την τοποθεσία μας καβάλα στο άλογό του. Το καθημερινό μας πρόγραμμα προέβλεπε την κατασκευή νέων θέσεων μάχης και τη βελτίωση όσων ήδη είχαμε φτιάξει. Δουλειά λοιπόν και εκπαίδευση, μέχρι την ώρα που οι Γερμανοί μας χτύπησαν.

Εκτεθειμένοι στα αεροπλάνα Stukas και το βαρύ πυροβολικό των Γερμανών, ήμασταν στα χαρακώματα. Εκτεθειμένοι γιατί η οβίδα που έπεφτε δίπλα στο χαρακώμα 1-2 μέτρα τους σκότωνε όλους. Και αυτό το λέγω, γιατί το είδα με τα μάτια μου και το έζησα. Ήτανε πόλεμος. Αστραπές, φωνές, τσιριές από τραυματίες. Σκοτωμοί αρκετοί, τραυματίες πολλοί. Αυτούς που μπορούσαμε να επιδέσουμε, τους επιδέναμε.

Αλλά το φρικτό ήτανε, να φωνάζουνε οι βαριά τραυματίες και να μην μπορείς να τους σώσεις. Τέσσερις ημέρες βομβαρδισμό, ποιος είδε τον χάρο και δεν τον φοβήθηκε. Σε ένα πολυβολείο πάνω έπεσε μια οβίδα και τους έκανε, όσοι πολεμιστές ήταν μέσα, κομμάτια. Την ώρα της μάχης, γύρω στις 10, την πρώτη μέρα, χρειάστηκε βοήθεια ο 5ος λόχος. Εγώ ήμουνα στον 7ο, στην Καπίνα, ενώ ο 6ος ήταν πίσω σε ένα πλάτωμα, όπου έπεσαν Γερμανοί αλεξιπτωτιστές και σκοτώθηκαν κάμποσοι και από τις δυο μεριές. Ο Διοικητής, λοιπόν, είχε υπασπιστή έναν νεαρό ανθυπολοχαγό, γιό στρατηγού -δεν θυμάμαι το όνομά του- του έδωσε καμιά τριανταριά στρατιώτες και τον έστειλε να βοηθήσει τον 5ο λόχο. Ένας ανθυπολοχαγός, Σερέτης Αντώνιος, 38 κλάση, από το Διδυμότειχο -δυο χρόνια πιο μεγάλος από μένα- όταν έμαθε ότι ο Διοικητής έστελνε τον ανθυπολοχαγό για βοήθεια, αρπάχτηκε μαζί του. "Νεαρό παιδί είναι. Τώρα βγήκε από τη σχολή. Τι ξέρει από πόλεμο; Θα σκοτωθεί, του είπε έντονα. Αλλά δεν τον άκουσε ο διοικητής. Ήταν και οι δυο νευρικοί. Λίγο έλειψε να τραβήξουν πιστόλια. Το περιστατικό αυτό μου το είπανε συνάδελφοι που ήταν μπροτά. Αλήθεια μου είπανε; Ψέματα; Δεν ξέρω. Λίγο νωρίτερα μου δίνει ο Λοχαγός μου έναν φάκελο με έγγραφο, να το πάω στον Διοικητή. Το Τάγμα ήτανε περίπου 1000 μέτρα πιο πίσω, αλλά τα πυρά ήταν συνεχόμενα. Δεν μπορούσες να κουνηθείς. Μου δίνει και δύο φαντάρους ούτως ώστε αν σκοτωθεί ο ένας, να πάρει ο άλλος το φάκελο. Δεν μπορούσαμε να μην πάμε, τις συνέπειες τις ξέραμε. Και έτσι κάναμε τον σταυρό μας και ξεκινήσαμε μέσα στα πυρά. Με αυτά που εκπαιδευτήκαμε σαν κληρωτοί, με τα άλματα εφόδου, μόλις ακούγαμε τον κρότο από τη Βουλγαρία, πέφταμε μπρούμυτα, περάσαμε το γυμνό μέρος που είχε μήκος περίπου 250-300 μέτρα, και μετά αρχινούσε η τοποθεσία Χαράδρα και πήγαινε στα Γιατίρια. Η χαράδρα είχε μονοπάτι που πήγαινε μέσα από το δάσος και μετά έφτανε στο Τάγμα. Μέσα στη χαράδρα, όπως προχωρούσαμε, βλέπω σ' ένα μέρος 5-6 στρατιώτες από τα νησιά..... και "Πού πας, Θόδωρε;" με ρώτησαν. Τους είπα για την αποστολή μου. "Παράτα τα και φεύγα, θα σκοτωθείς", μου λένε. "Δεν γίνονται αυτά τα πράγματα. Δεν εγκαταλείπω κανέναν", τους είπα και συνέχισα με τον έναν στρατιώτη. Ο άλλος είχε ενωθεί μαζί τους και χάθηκαν

μέσα στους θάμνους. Την κοπάνησαν. Φθάσαμε στο διοικητή και του έδωσα τον φάκελο. Ο Διοικητής μου έδωσε και αυτός έναν φάκελο να τον πάω πίσω στον Λοχαγό.

Ηλιοβασίλεμα ξεκινήσαμε πάλι με τον άλλο φαντάρο και μόλις τα πυρά αραίωσαν μας είπε ο διοικητής "Ξεκινάτε τώρα". Και κάνω το σταυρό μου, και ξεκινάμε. Τα πυρά, το πυροβολικό ρίχνει συνέχεια. Μόλις φτάσαμε στο γυμνό, το ξέφωτο μέρος, βρήκα τη διμοιρία που έστειλε ο διοικητής για ενίσχυση, για τον 5ο Λόχο.

Εκεί ήταν η διμοιρία πολλές ώρες. Είχε μπει ανάμεσα σε κάτι χαμόκλαδα που ήτανε εκεί, γιατί πιο πέρα ήτανε το έδαφος κουρεμένο, κομμένα τα ξύλα του δάσους, όλη η τοποθεσία, για να φαίνεται ο εχθρός. Τους πήρε πρέφα, τους είδε το ραντάρ των Γερμανών (σ.σ. εννοεί το αερόστατο που είχαν υψώσει οι Γερμανοί) το οποίο το βλέπαμε εμείς από εκεί που ήμασταν, λοξά επάνω στον ουρανό, σαν σχήμα σταυρού, αλλά ο σταυρός είχε καλυφθεί με ομίχλη. Είδα τον Ανθυπολοχαγό και μου είπε "Φύγε, Θόδωρε, μην κάθεται κοντά μας, γιατί μας πήρανε χαμπάρι" και μόλις τέλειωσε η κουβέντα του ήρθε κι έπεσε η πρώτη οβίδα κάπου στα 50-70 μέτρα, και αμέσως αρχίσαμε να τρέχουμε προς την χαράδρα. Ο ίδιος έμεινε εκεί με τη διμοιρία του. Απομακρυνθήκαμε αρκετά, 300-400 μέτρα, βρήκαμε έναν γκρεμό και κουρνιάσαμε εκεί 20-25 λεπτά της ώρας. Σταμάτησε ο βομβαρδισμός, ακούμε άγριες φωνές, πηγαίνουμε εκεί και αρχίζουμε να κουβαλάμε τους τραυματίες. Στη Χαράδρα ήτανε τα Ιατρεία. Εκεί είδα τραυματία τον Τεκελή Δημήτριο ο οποίος ήτανε και γνωστός μου,

αλλά μετά έμαθα από τον τραυματιοφορέα ότι πέθανε από αιμμοραγία, καθώς το πόδι του είχε διαλυθεί. Στον ίδιο λόχο με μένα ήταν και ο πατριώτης μου ο Τοφας. Ήταν στον οπτικό τηλεγράφο με άλλους τρεις. Την ώρα της μάχης ήταν μπροστά μας σε ένα υψωματάκι. Εκεί τους βρήκε ένα βλήμα. Αεροπλάνου ή πυροβολικού; Δεν ξέρω. Έμειναν στον τόπο τρεις πατριώτες. Τόφας Βασίλειος, Γιατανάς Ιωάννης και Πετρίδης Διαμαντής. Όλοι από την Ορεστιάδα. Γλύτωσε μόνο ο Μαλούσης Βασίλειος από τη Νέα Βύσσα. Κατά τη διάρκεια των μαχών μας παραδόθηκε ένας στρατιώτης Γερμανός τραυματίας, τον επιδέσαμε, τον σώσαμε και τον κουβαλήσαμε με το φορείο μια μέρα ολόκληρη στο Σιδηρόκαστρο. Κάτι που μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση είναι ότι όταν έπεσαν Γερμανοί αλεξιπτωτιστές, ο 6ος λόχος τους περικύκλωσε και ορισμένους τους έπιασε αιχμαλώτους. Αυτοί δεν είχαν τίποτε άλλο εκτός από τα όπλα τους. Για τροφή και νερό είχαν κάτι σαν σοκολατάκια. Με αυτά τα αναπλήρωναν όλα. Από τους σκοτωμένους γνωρίζω ορισμένους. Τους άλλους που δε γνωρίζω τα ονόματά τους ήταν πάνω από 30-35. Την Πέμπτη στις 10 Απριλίου το πρωί, όλη η δύναμη του Λόχου και υπερασπιστές του υψώματος Καπίνα, αρχίσαμε να πηγαίνουμε προς το ύψωμα που λέγεται Καρατάς. Εκεί συγκεντρώθηκαν όλες οι δυνάμεις των γύρω υψωμάτων και οι υπερασπιστές του Ρούπελ. Κάναμε πυραμίδες τα όπλα μας και τα ελαφρά πυροβόλα τα αραδιάσαμε. Από το ύψωμα Καρατάς όλα τα στρατεύματα που είχανε συγκεντρωθεί, είχανε κόψει και ένα κοντάρι και δέσανε ένα άσπρο πανί, ξεκίνησαν σε φάλαγγα για το Σιδηρόκαστρο.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Ηλίας Κοτρίδης γεννήθηκε στο Χριστός Σερρών το 1954 από Πόντιους γονείς. Παρακολούθησε τα πρώτα γράμματα στο σχολείο του χωριού του. Τελείωσε το Β' εξατάξιο Γυμνάσιο Σερρών και είναι απόφοιτος σχολής λογιστών.

Στο στρατό κατετάγη το 1976 και αποστρατεύθηκε το 2009 με τον βαθμό του Αντισυνταγματάρχη.

Είναι τακτικό μέλος του Συνδέσμου Ιστορικών Συγγραφέων Ελλάδος και ασχολείται με πολιτιστικά θέματα του Ποντιακού Ελληνισμού.

Διοίκησε το Ρούπελ επί δύο έτη διάστημα κατά το οποίο ήλθε σε επαφή με ζώντες πολεμιστές του οχυρού.

Από τις αφηγήσεις αυτών των πολεμιστών αλλά και από άλλες πληροφορίες, εντόπισε την ακριβή θέση της πυροβολαρχίας ΚΡΑΚΩΡ (Λοχαγού Κυριακίδη Αλέξανδρου) ένα από τα πυροβόλα της, καθώς και τα διαμελισμένα - διασκορπισμένα οστά 4-5 πολεμιστών της πυροβολαρχίας και ενδεχομένως του λοχαγού Κυπριανίδη, σε βάθος 3,5 μέτρων, μετά από έρευνες και εκσκαφές που έκανε με έγκριση της Χ Μεραρχίας.

Πολιτιστικά Μονοπάτια

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (Δημόσιο Μουσείο) εγκαινιάστηκε το 1994 και από το 1997 αποτελεί ειδική περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, υπαγόμενη στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στο Μουσείο ανήκουν τρία κτίρια. Το κατεχοχίν Μουσείο, το κτίριο Διοίκησης και το Μουσείο του Λευκού Πύργου.

Ι. ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το κατεχοχίν Μουσείο (1989-1993) αποτελεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης (ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3142/55420/19-10-2001, ΦΕΚ 1458/Β'/22-10-2001), έργο του αρχιτέκτονα και ζωγράφου, Κυριάκου Κρόκου. Το κτίριο απέσπασε, εκτός διαγωνισμού -μετά το θάνατο του Κρόκου-, ειδική διάκριση από διεθνή επιτροπή στον διαγωνισμό «Βραβεία 2000» του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής.

Στις έντεκα αίθουσες, συνολικής έκτασης 3.430 τ. μ., της μόνιμης έκθεσης, η οποία ολοκληρώθηκε σταδιακά από το 1997 έως τις αρχές του 2004, εκτίθενται 3190 αρχαιολογικά αντικείμενα, κειμήλια και έργα τέχνης από τα 46.000 και πλέον που περιλαμβάνονται στις συλλογές του, τα οποία χρονολογούνται από τον 2ο έως και τον 19ο αι. μ. Χ. και προέρχονται κυρίως από τη Θεσσαλονίκη και τη Μακεδονία.

Το Μουσείο διαθέτει αίθουσα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, επτά εργαστήρια συντήρησης, πρότυπες αποθήκες για τη συστηματική οργάνωση και αποτελεσματική διαχείριση του υλικού (1.198,55 τ. μ.), αίθουσα πολλαπλών χρήσεων (58 τ. μ., «Ευτυχία Κουρκουτίδου - Νικολαΐδου»), η οποία τα τελευταία χρόνια αξιοποιείται ως εκθεσιακός χώρος, λόγω του πλούσιου εκθεσιακού προγράμματος του Μουσείου, πτέρυγα περιοδικών εκθέσεων (411 τ. μ., «Κυριάκος Κρόκος»), αίθριο, δύο αμφιθέατρα (χωρητικότητας 70 - «Μελίνα Μερκούρη» και 160 ατόμων - «Στέφανος Δραγούμης»). Επίσης διαθέτει πωλητήριο του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων & Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ), ενώ σε άμεση επικοινωνία με τον χώρο υποδοχής του Μουσείου είναι και το καφέ - εστιατόριο, το οποίο εκμισθώνεται από το ΤΑΠΑ σε ιδιώτη.

Λόγω της ιδιαίτερης και πρωτοποριακής για τη δεκαετία του 1990 μουσειολογικής του προσέγγισης **βραβεύτηκε το 2005, με το «Βραβείο Μουσείου» του Συμβουλίου της Ευρώπης**, τιμή, η οποία αποδόθηκε σε ελληνικό μουσείο για πρώτη φορά μέχρι σήμερα.

Μεγάλο μέρος των συλλογών του Μουσείου, όπως και η ίδια η υλοποίηση υποδομών, εκθεσιακών χώρων και δράσεων προέκυψαν και συνεχίζουν να προέρχονται από δωρεές και χορηγίες-οικονομικές ενισχύσεις. Τμήματα των κορυφαίων δωρεών, των συλλογών Δημητρίου Οικονομοπούλου (1986) και Ντόρης Παπαστράτου (1994), εκτίθενται σε δύο αίθουσες της μόνιμης έκθεσης που φέρουν τα ονόματά τους.

Σε συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά προγράμματα από το 2000 κ.ε. οφείλονται η ολοκλήρωση της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου και του Λευκού Πύργου (2004-2008), η οργάνωση των αποθηκών και των εργαστηρίων συντήρησης, η αναβάθμιση της σήμανσης του Μουσείου και των υποδομών των εκθεσιακών του χώρων και των Η/Μ εγκαταστάσεων (2011-2013), η συντήρηση και αναβάθμιση των οικοδομικών στοιχείων των κτιρίων του (2012-2014).

II. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ

A. Περιοδικές εκθέσεις.

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του Μουσείου είναι και η διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων σε συνεργασία με φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού και θεματική

που δεν εντάσσεται μόνο στα στενά πλαίσια του βυζαντινού πολιτισμού αλλά σχετίζεται γενικότερα με ζητήματα πολιτισμού, ιστορίας, τέχνης και κοινωνικού προβληματισμού. Με θέματα που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο ή με θέματα εμπνευσμένα από το βυζαντινό πολιτισμό και τη βυζαντινή τέχνη. Την **πενταετία 2012-2016** οργανώσαμε ή φιλοξενήσαμε σε χώρους εντός και εκτός του Μουσείου, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό **41** περιοδικές εκθέσεις (γενικό σύνολο 93 περιοδικές εκθέσεις στα 22 χρόνια λειτουργίας του Μουσείου). Παράλληλα το Μουσείο συμμετείχε την ίδια πενταετία σε **6** εκθέσεις στο εξωτερικό και το εσωτερικό με δανεισμό αρχαιοτήτων από τις συλλογές του. Από τις κορυφαίες εκθέσεις της πενταετίας μνημονεύουμε την έκθεση «Η τιμή του αγίου Μάμαντος στη Μεσόγειο. Ένας ακρίτας άγιος ταξιδεύει» (Οκτώβριος 2013-Ιανουάριος 2014), μια έκθεση που διοργανώσαμε σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη και τον Δήμο Μόρφου Κύπρου, στο πλαίσιο της 4ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης με θεματική τη Μεσόγειο και τις διαχρονικές πολιτιστικές επαφές.

B. Εκπαιδευτικές Δράσεις. Το Μουσείο με τον τομέα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του.

- σχεδιάζει και υλοποιεί εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες που αφορούν στη βιωματική προσέγγιση πτυχών του βυζαντινού πολιτισμού, έτσι ώστε οι επισκέψεις στο Μουσείο να είναι διασκεδαστικές και δημιουργικές μέσα από τη διάδραση και το παιχνίδι ρόλων,

- προωθεί και ενθαρρύνει δράσεις που απευθύνονται στο ευρύ κοινό, σε μαθητές (νηπιαγωγείου, Α΄ θμιας και Β΄ θμιας εκπαίδευσης), εκπαιδευτικούς,

οικογένειες, ΑμεΑ, ευαίσθητες - περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες, χωρίς αποκλεισμό,

- υλοποιεί ετησίως, σε καθημερινή βάση, σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα χρόνια που διανύουμε είναι ενεργά **10** τέτοια προγράμματα. Για την εξυπηρέτηση των αναγκών όλων και περισσότερων σχολείων εκπονήθηκαν ειδικούς εκπαιδευτικούς φακέλους με ενημερωτικό έντυπο για τον εκπαιδευτικό (χορηγία ιδρύματος Λεβέντη) ώστε να είναι σε θέση να πραγματοποιήσει μόνος του, με το τμήμα του, **5** συγκεκριμένα εκπαιδευτικά προγράμματα στον χώρο του Μουσείου,

- σχεδιάζει και υλοποιεί ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, με αφορμή περιοδικές εκθέσεις του Μουσείου,
- παρέχει υπηρεσίες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Την τελευταία πενταετία έχουν αυξηθεί εντυπωσιακά οι συνεργασίες του Μουσείου με τις αρμόδιες Δ/σεις Α΄ θμιας και Β΄ θμιας Εκπαίδευσης για τη διοργάνωση και υλοποίηση σεμιναρίων και επιμορφωτικών ημερίδων - συνεδρίων (**18** στο σύνολο). Για τον τομέα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τις δράσεις του, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ενημερώνεται από την ιστοσελίδα του Μουσείου στο πεδίο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.

Γ. Εργασίες συντήρησης. Τα εργαστήρια συντήρησης του Μουσείου (εικόνων-ξυλόγλυπτων, κεραμικής και γυαλιού, μετάλλου, χαρτιού, τοιχογραφιών, ψηφιδωτού, μαρμάρου και πέτρας) με τον πλέον σύγχρονο εξοπλισμό,

- αναλαμβάνουν τη συντήρηση και συλλογών άλλων χωρών, υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού ή φορέων και στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών ή διακρατικών προγραμμάτων,
- γίνονται πόλος έλξης εκπαίδευσης και πρακτικής άσκησης φοιτητών και σπουδαστών,
- ανοίγουν σε τακτά χρονικά διαστήματα για το ευρύ και ειδικό κοινό με ξεναγήσεις και παρουσιάσεις,

- συνεργάζονται με εγχώρια και διεθνή ερευνητικά κέντρα σε θέματα διάγνωσης και παθολογίας.

Στόχος μας είναι το έργο αυτό να προβάλλεται μέσα από ημερίδες, σεμινάρια, ειδικές εκδόσεις και περιοδικές εκθέσεις. Πρόσφατα (Οκτώβριος 2015-Απρίλιος 2016), στο πλαίσιο αυτό, οργανώσαμε ειδική διαδραστική περιοδική έκθεση με θέμα «Μάχη με τον χρόνο: Η συντήρηση των αρχαιοτήτων στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού», συνοδευόμενη από επιστημονικό κατάλογο και εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Δ. Νέες υπηρεσίες εξυπηρέτησης - ενημέρωση επισκεπτών. Το Μουσείο επινοεί διαρκώς και παρέχει,

- νέες υπηρεσίες εξυπηρέτησης - ενημέρωσης επισκεπτών, δωρεάν με το εισιτήριο εισόδου, όπως για παράδειγμα ο κύκλος ειδικών θεματικών ξεναγήσεων με τίτλο: «Ένα έκθεμα διηγείται....» (από το 2013) και ο κύκλος μικρών θεματικών περιοδικών εκθέσεων στον χώρο υποδοχής του μουσείου με τίτλο: «Ιστορίες από τα άδυτα του Μουσείου» (από το 2014),
- νέες υπηρεσίες διαδραστικής πρόσληψης της αρχαιολογικής πληροφορίας για κινητά και tablets μέσω παιχνιδιού (π.χ. «Amusing museum»),
- γρήγορο δωρεάν internet,
- νέες υποδομές για ΑμεΑ,
- ειδικά σχεδιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για ΑμεΑ,
- ειδικό ενημερωτικό υλικό για ΑμεΑ,

- ειδικές υπηρεσίες επίσκεψης - ξενάγησης για ΑμεΑ. Το 2014 εγκαινιάσαμε την **ηχητική - απτική περιήγηση** στη μόνιμη έκθεση του Μουσείου **για άτομα με περιορισμένη όραση και τυφλούς** με τίτλο: «Αγγίξτε και γνωρίστε το Βυζάντιο», σε τέσσερις γλώσσες, ελληνική, αγγλική, γερμανική, ρωσική, η οποία περιλαμβάνει και ειδικό ενημερωτικό έντυπο για το συνοδό.

καταθέτει προτάσεις για

- ανανέωση των πωλητέων ώστε να καθίστανται προσιτά και ελκυστικά σε ποιότητα και τιμή,
- έκδοση οδηγών και ενημερωτικών φυλλαδίων σε περισσότερες γλώσσες, σε άμεση αντιστοιχία με τη ομιλούσα γλώσσα της χώρας προέλευσης της πλειονότητας των αλλοδαπών επισκεπτών.

Ε. Πολιτιστικές εκδηλώσεις λόγου και τέχνης. Το Μουσείο, εκτός από τις περιοδικές εκθέσεις και τα καθημερινά εκπαιδευτικά προγράμματα, διοργανώνει και δράσεις επιστημονικού, πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα λόγου και τέχνης, όπως συνέδρια, σεμινάρια, διαλέξεις, παρουσιάσεις βιβλίων, προβολές ταινιών, μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, θεατρικά αναλόγια, κ.ά.. Στόχος μας είναι επίσης μέσω βιωματικών δράσεων να προσελκύσουμε το κοινό που δεν ενδιαφερόταν μέχρι σήμερα για το παρεξηγημένο Βυζάντιο να επισκεφτεί το Μουσείο και να γνωρίσει τον βυζαντινό πολιτισμό. Στην αρχή κάθε μήνα αποστέλλεται στους αποδέκτες μας και στους εγγεγραμμένους χρήστες της ιστοσελίδας μας ενημερωτικό μηνιαίο πρόγραμμα των δράσεων του Μουσείου.

Την πενταετία 2012-2016 πραγματοποιήσαμε πάνω από **500** τέτοιες δράσεις ανοίγοντας το Μουσείο σε ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ακαδημαϊκούς και πολιτιστικούς φορείς και πέραν του θεσμοθετημένου ωραρίου και με εθελοντική εργασία του προσωπικού.

ΣΤ. Εκδοτική δραστηριότητα. Το Μουσείο διαθέτει εκδοτική δραστηριότητα με μονογραφίες, οδηγούς, ενημερωτικά φυλλάδια, εκπαιδευτικό υλικό, ετήσιο ημερολόγιο-λεύκωμα (το τελευταίο εκδίδεται με την οικονομική υποστή-

ριξη του Σωματείου των Φίλων του Μουσείου). Κατά την τελευταία πενταετία εκδώσαμε **10** δίγλωσσους επιστημονικούς καταλόγους με αφορμή αντίστοιχες περιοδικές εκθέσεις παραγωγής του Μουσείου. Για την προβολή των δράσεων του χρησιμοποιούνται η νέα (2014-2015) ανασχεδιασμένη και εμπλουτισμένη ιστοσελίδα του, που ενημερώνεται διαρκώς (ελληνική, αγγλική γλώσσα) και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ πραγματοποιούμε και έρευνες κοινού.

Ζ. Περαιτέρω κοινωφελές έργο - περιβαλλοντική και πολιτιστική αγωγή. Το Μουσείο μας συνεργάζεται και συνεργεί με την τοπική αυτοδιοίκηση, άλλες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, ακαδημαϊκούς φορείς, σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, πολιτιστικούς συλλόγους, εθελοντικές οργανώσεις, εναλλακτικές κοινότητες, φυσικά πρόσωπα κ.ά., προσφέροντας και κοινωφελές έργο ανακούφισης ευπαθών ομάδων και ευαισθητοποίησης του κοινού σε περιβαλλοντικά ζητήματα και γενικότερα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (εκπαιδευτικές δράσεις, διαλέξεις, ενημερωτικά σεμινάρια, συναυλίες συγκέντρωσης ειδών πρώτης ανάγκης για τους πρόσφυγες, διάσωση δέντρου στο άμεσο περιβάλλον του Μουσείου, δένδροφύτευση στη γειτονιά του Μουσείου, κ.ά.)

III. ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

Η μόνιμη έκθεση της ιστορίας της Θεσσαλονίκης, από την ίδρυσή της μέχρι τους νεώτερους χρόνους στον Λευκό Πύργο αποτελεί τμήμα του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού. Ο επισκέπτης βιώνει μια μοναδική εμπειρία προσλαμβάνοντας την πληροφορία κυρίως από πολυμεσικές διαδραστικές εφαρμογές εικόνας και ήχου, γραφιστικές συνθέσεις, ενώ το επεξηγηματικό κείμενο είναι περιορισμένο, σε αρμονικό συνδυασμό με τον μικρό αριθμό αντικειμένων που εκτίθενται.

Μεριμνούμε διαρκώς για

- την απρόσκοπτη λειτουργία των ευαίσθητων μηχανημάτων της έκθεσης

- την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- * Υλοποιήσαμε από το 2014 ηχητική ξενάγηση σε επιπλέον τρεις γλώσσες πέραν της αγγλικής (γερμανική, ρωσική, τουρκική) ανανεώνοντας και τους παλαιότερους αυτόματους ξεναγούς.
- * Εκδώσαμε το 2012-2013, μέσω του ΤΑΠΑ, οδηγό στην ελληνική, αγγλική και ρωσική γλώσσα.
- * Τα έτη 2015-2016 αποκαταστήσαμε την υποδομή και αντικαταστήσαμε τα φθαρμένα δάπεδα του 2ου και του 5ου ορόφου.
- * Αντικαταστήσαμε με χορηγία το σύνολο των οθονών υπολογιστών στον 2ο όροφο, ενώ οι εν λειτουργία αντικατέστησαν τις παλαιωμένες οθόνες του 6ου ορόφου.
- * Αντικαταστήσαμε τις ενημερωτικές πινακίδες του εξώστη και του αύλειου χώρου με νέες, ειδικά σχεδιασμένες, και ειδικές βάσεις αλουμινίου προς αποφυγή ατυχημάτων.

IV. ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ

Από το 2013 μέσω προγραμμάτων κοινωνικού έργου και ιδιαίτερα το 2014 με την εφαρμογή του διευρυμένου ωραρίου, μέσω πρόσληψης έκτακτου προσωπικού ΙΔΟΧ, το Μουσείο αλλά και για πρώτη φορά στην ιστορία του και ο Λευκός Πύργος, από το 2014, λειτουργήσαν καθημερινά με ωράριο 8.00-20.00 τους μήνες Απρίλιο με Οκτώβριο.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την έντονη εξωστρέφεια του Μουσείου την τελευταία πενταετία, τις ποικίλες δράσεις του και το άνοιγμά του στο κοινό

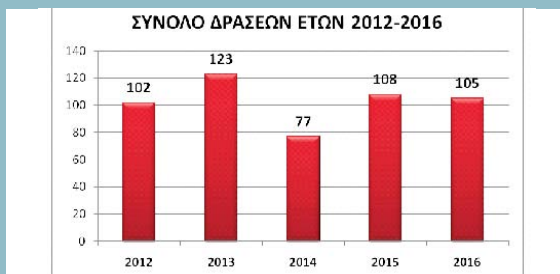

οδήγησαν στη θεαματική αύξηση της επισκεψιμότητάς του από το 2012 σε ποσοστό 48,13% σε σχέση με το 2011, και παρά την οικονομική ύφεση, με συνεχή ανοδική πορεία, φτάνοντας το 2015 το 127,83%, εντάσσοντας το Μουσείο στους κορυφαίους προορισμούς διεθνώς και ψηλά στον κατάλογο των 33 πρώτων σε επισκεψιμότητα αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Ελλάδας. Τον Απρίλιο του 2014 το Μουσείο κατέλαβε την έκτη θέση πανελλαδικά σε αύξηση εσόδων (87,98%), και τη δεύτερη θέση μετά τον Λευκό Πύργο (100,26%) στην ηπειρωτική Ελλάδα. Από το 2011 έως το 2016 η επισκεψιμότητα του Μουσείου είχε θεαματικά ανοδική πορεία της τάξης του 100%.

Απώτερος στόχος μας γενικότερα είναι να καταστήσουμε το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού ελκυστικό χώρο προορισμού για όλες τις ηλικίες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και ανεξάρτητα από το επίπεδο εκπαίδευσής τους, ένα χώρο πολιτισμού, ένα **μουσείο προσβάσιμο με επίκεντρο τον άνθρωπο**.

Δρ. Αγαθονίκη Τσιλιπάκου
Προϊσταμένη Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Συνολικός αριθμός δράσεων 515

Δραστηριότητες της ΑΔΙΣΠΟ

Επίσκεψη Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Παρασκευή 23 Ιουνίου 2017, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Υπαρχηγός ΓΕΕΘΑ Αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Φλώρος, ο οποίος ενημερώθηκε για την αποστολή και το έργο της Σχολής και απηύθυνε χαιρετισμό προς τους σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς.

Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΣ στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Τρίτη 4 Απριλίου 2017, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Στρατού, Αντιστράτηγος Αλκιβιάδης Στεφανής, ο οποίος μίλησε προς τους σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς με θέμα «Προκλήσεις - Προοπτικές και Στρατηγικοί Στόχοι ΣΞ».

Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΝ στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Παρασκευή 16 Ιουνίου 2017, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Ναυτικού, Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσούνης ΠΝ, ο οποίος μίλησε προς τους σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς με θέμα «Προκλήσεις - Επιλογές - Προοπτικές ΓΕΝ».

Στη συνέχεια υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΑ στην ΑΔΙΣΠΟ

Τη Δευτέρα 10 Απριλίου 2017, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας, Αντιπτέραρχος (Ι) Χρήστος Χριστοδούλου, ο οποίος μίλησε προς τους σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς με θέμα «Προκλήσεις - Επιλογές - Προοπτικές ΓΕΑ».

Στη συνέχεια υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη Αρχηγού Στόλου στην ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των σπουδαστών της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς, την Τρίτη 28 Μαρτίου 2017 επισκέφθηκε τη Σχολή ο Αρχηγός Στόλου, Αντιναύαρχος Ιωάννης Γ. Παυλόπουλος ΠΝ, ο οποίος πραγματοποίησε διάλεξη με θέμα «Σχεδίαση - Διεξαγωγή Επιχειρήσεων Αρχηγείου Στόλου».

Μετά την ολοκλήρωση της διάλεξης υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη ΑΤΑ στην ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των σπουδαστών της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς, την Τρίτη 25 Απριλίου 2017 επισκέφτηκε τη Σχολή ο Αρχηγός Τακτικής Αεροπορίας, Αντιπτέραρχος (Ι) Γεώργιος Μπλιούμης, ο οποίος πραγματοποίησε διάλεξη με θέμα «Αποστολή - Οργάνωση και Προοπτικές ΑΤΑ».

Μετά την ολοκλήρωση της διάλεξης υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη Αρχηγού ΓΕΕΦ στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Παρασκευή 19 Μαΐου 2017, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς, Αντιστράτηγος Ηλίας Λεοντάρης, ο οποίος μίλησε προς τους σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς με θέμα «Αποστολή - Προκλήσεις ΓΕΕΦ».

Στη συνέχεια υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη Διοικητού 1ης Στρατιάς στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Πέμπτη 16 Μαρτίου 2017, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Δκτης 1ης Στρατιάς, Αντγος Δημόκριτος Ζερβάκης, ο οποίος μίλησε προς τους σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς, με θέμα «Στρατιωτική Κατάσταση - Προκλήσεις - Προοπτικές - Δράσεις 1ης Στρατιάς».

Επίσκεψη Διοικητού Δ'ΣΣ στην ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των σπουδαστών της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς, την Τετάρτη 29 Μαρτίου 2017 επισκέφθηκε τη Σχολή ο Διοικητής του Δ' Σώματος Στρατού, Αντιστράτηγος Γεώργιος Καμπάς, ο οποίος πραγματοποίησε διάλεξη με θέμα «Αποστολή - Οργάνωση - Προοπτικές - Σχεδίαση - Διεξαγωγή Επιχειρήσεων Δ'ΣΣ».

Μετά την ολοκλήρωση της διάλεξης υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη Διοικητού Γ΄ΣΣ στην ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των σπουδαστών της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς, την Παρασκευή 9 Ιουνίου 2017 επισκέφθηκε τη Σχολή ο Διοικητής του Γ΄ΣΣ/NRDC-GR, Αντιστράτηγος Δημήτριος Μπίκος, ο οποίος πραγματοποίησε διάλεξη με θέμα «Αποστολή - Οργάνωση - Προοπτικές - Σχεδίαση - Διεξαγωγή Επιχειρήσεων Γ΄ΣΣ/NRDC-GR».

Μετά την ολοκλήρωση της διάλεξης υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Επίσκεψη Διοικητού ΑΣΔΕΝ στην ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των σπουδαστών της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς, την Τετάρτη 26 Απριλίου 2017 επισκέφθηκε τη Σχολή ο Διοικητής ΑΣΔΕΝ, Αντιστράτηγος Νικόλαος Μανωλάκος, ο οποίος πραγματοποίησε διάλεξη με θέμα «Αποστολή - Οργάνωση - Προοπτικές - Σχεδίαση - Διεξαγωγή Επιχειρήσεων από ΑΣΔΕΝ».

Μετά την ολοκλήρωση της διάλεξης υποβλήθηκαν ερωτήσεις από τους σπουδαστές και αναπτύχθηκε διάλογος επί θεμάτων αρμοδιότητάς του.

Τελετή Αποφοίτησης 3ου Διεθνούς Σχολείου Επιχειρησιακής Σχεδίασης (ΔΙΣΕΣ)

Ολοκληρώθηκε την Παρασκευή 7 Απριλίου 2017, με την τελετή αποφοίτησης, το 3ο Διεθνές Σχολείο Επιχειρησιακής Σχεδίασης (ΔΙΣΕΣ / International Joint Operations Planning Course - IJOPC 17-01), που πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις της Σχολής.

Στο Σχολείο συμμετείχαν σπουδαστές από την Ελλάδα, την Κύπρο, τις ΗΠΑ, τα ΗΑΕ και την ΠΓΔΜ και διεξήχθη στην Αγγλική γλώσσα.

Διήμερο Διεθνές Συνέδριο με θέμα «The world in turmoil and the Eastern Mediterranean»

Την Τετάρτη 24 και την Πέμπτη 25 Μαΐου 2017, πραγματοποιήθηκε στη Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Θεσσαλονίκης, διήμερο Διεθνές Συνέδριο με θέμα «The world in turmoil and the Eastern Mediterranean».

Το Συνέδριο, που συνδιοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και την Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΓΕΕΘΑ με το ΠΑΜΑΚ (Έδρα ΓΕΕΘΑ στις Στρατηγικές Σπουδές «Θουκυδίδης»), παρακολούθησαν εκπρόσωποι των στρατιωτικών και ακαδημαϊκών αρχών της πόλης, σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ και φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Το συνέδριο διεξήχθη την πρώτη ημέρα στην ελληνική και τη δεύτερη ημέρα στην αγγλική γλώσσα.

Τις εισηγήσεις των θεματικών ενοτήτων πραγματοποίησαν καθηγητές των Πανεπιστημίων Μακεδονίας, Πειραιώς, Λευκωσίας, του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου και του University of Southern California, όπως παρακάτω:

α. Κώστας Γουλιάμος, Πρύτανης Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου με θέμα: «Διεθνοπολιτική ανάγνωση: ηγεμονική αστάθεια και ασταθής ισορροπία συμβιβασμών».

β. Δρ Κώστας Βενιζέλος, Δημοσιογράφος, πρώην Αρχισυντάκτης Φιλελεύθερου, διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας με θέμα: «Κυπριακό, ενεργειακοί σχεδιασμοί και οι τριμερείς συνεργασίες στην Ανατολική Μεσόγειο».

γ. Γεώργιος Σπυρόπουλος, Καθηγητής ΠΑΜΑΚ με θέμα: «Συρία: παρελθόν, παρόν και μέλλον».

δ. Κυριάκος Μικέλης, Λέκτορας ΠΑΜΑΚ με θέμα: «Η

περιφερειακή δυναμική της Ανατολικής Μεσογείου και η Τουρκία».

ε. Δρ Κωνσταντίνος Ζάρρας, Διδάσκων στο Τμήμα ΔΕΣ του ΠΑΜΑΚ με θέμα: «Ο Συριακός εμφύλιος και οι επιπτώσεις του στη διαμόρφωση των διαδράσεων της Ανατολικής Μεσογείου».

στ. Φωτεινή Μπέλλου, Επίκουρη Καθηγήτρια ΠΑΜΑΚ με θέμα: «Η συνεργασία NATO-ΕΕ στην Ανατολική Μεσόγειο».

ζ. Eytan Gilboa, Professor of International Communication, Center of International Communication at Bar Ilan University and University of Southern California Center on Public Diplomacy με θέμα: «The disintegration of the Middle East: Implications for the geopolitics of the Eastern Mediterranean».

η. Jacob Soll, Professor of History and Accounting, University of Southern California Dornsife College of Letters, Arts and Sciences με θέμα: «Transparency in the Eastern Mediterranean: a strategic resource opportunity».

θ. Αριστοτέλης Τζιαμπίρης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς με θέμα: «The Eastern Mediterranean as a regional subsystem».

ι. Σπυρίδων Λίτσας, Καθηγητής ΠΑΜΑΚ με θέμα: «ISIS and Jihad Takfirism: the evolution of terror».

ια. Ηλίας Κουσκουβέλης, Καθηγητής Δημοσίων Σχέσεων και Κοσμήτορας ΠΑΜΑΚ με θέμα: «Clash of civilizations or balance of power as usual?».

Την εναρκτήρια ομιλία του Συνεδρίου παρακολούθησε η Υφυπουργός Μακεδονίας - Θράκης κα Μαρία Κόλλια Τσαρουχά.

Το Διεθνές Συνέδριο την 1η ημέρα διεξήχθη στην Ελληνική γλώσσα, ενώ τη 2η ημέρα στην Αγγλική.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης ημέρας οι ομιλητές τόνισαν ότι η Αν. Μεσόγειος αποτελεί κρίσιμο στοίχημα για το μέλλον και ένα πεδίο έντονων ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων περιλαμβάνοντας και έναν διεθνή δρώντα (Τουρκία) που εκδηλώνει έντονες αναθεωρητικές και φιλόδοξες δραστηριότητες. Το πλαίσιο που

διαμορφώνεται πιθανόν να οδηγήσει σε ανάφλεξη στην περιοχή της Μέσης Ανατολής στην οποία μπορεί να έχουμε και την εμπλοκή του Ισραήλ και της Χεζμπολάχ. Επίσης τονίσθηκε η προοπτική διάχυσης της ανασφάλειας σε άλλες περιοχές εκτός Μέσης Ανατολής. Υπό το παραπάνω πρίσμα η συνεργασία NATO-ΕΕ θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικά εφόσον όμως θα επιδιωκόταν να ξεπεραστούν δυσκολίες που αφορούν τη διοχέτευση πληροφοριών και την αξιοποίηση μηχανισμών και οντοτήτων εντός των υφιστάμενων οργανισμών όπως είναι η FRONTEX. Η θέση της Κύπρου, από γεωστρατηγικής απόψεως, σε συνδυασμό με τις ανακαλύψεις των ενεργειακών αποθεμάτων προσδίδει μια ιδιαίτερη αξία στη νήσο αλλά και διαμορφώνει νέα δεδομένα στην περιοχή αφού μέσω της αξιοποίησης των κοιτασμάτων μπορούν να δρομολογηθούν διαδικασίες διαφοροποίησης της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη Ρωσία. Επισημάνθηκαν επιπλέον ότι στην περιοχή εμφανίζονται τρεις κεντρικές δυναμικές που αφορούν την αντιπαράθεση του Ασσαντ-αντιπολίτευσης, το Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ) και η νέα διοίκηση των ΗΠΑ με την επικείμενη στρατηγική που πρόκειται να ακολουθήσει.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης ημέρας οι διακεκριμένοι ξένοι ομιλητές αναφέρθηκαν στην αποσύνθεση της Μέσης Ανατολής και τις επιπτώσεις της στην Ανατολική Μεσόγειο καθώς επίσης και την ανάδειξη του ISIS ως ενός δρώντα στην ευρύτερη περιοχή που μέσω του αναθεωρητισμού του με εργαλείο το ιδεολογικο-θρησκευτικό στοιχείο επιδιώκει να μεταβάλει την υφιστάμενη κατάσταση σύμφωνα με τη δική του κοσμοθεωρία. Αναφορικά με την αποσύνθεση της Μέσης Ανατολής τονίσθηκαν όσον αφορά τα αίτια ως σημαντικότερα η επιπτώσεις στο περιφερειακό επίπεδο των αποτυχημένων κρατών, τα αποτελέσματα του εμφυλίου πολέμου, η δράση του ISIS, η περιφερειακή αλλά και από εξωγενείς παράγοντες παρέμβαση στις υποθέσεις της

Μέσης Ανατολής, οι αναθεωρητικές φιλοδοξίες κρατών που επιδιώκουν να αυξήσουν την επιρροή τους σύμφωνα με τη διαμόρφωση του εθνικού τους συμφέροντος όπως η Τουρκίας αλλά και το Ιράν και τέλος ως συνέπεια όλων τα παραπάνω παραγόντων η μεγάλη μετανάστευση κυρίως προς τις χώρες της Ευρώπης.

Συμπερασματικά, επισημάνθηκε κατά την ολοκλήρωση του συνεδρίου, η σπουδαιότητα της Ανατολικής Μεσογείου, η οποία αποτελεί πηγή ενεργειακών αποθεμάτων, διάδρομος διόχτευσης των προϊόντων ενέργειας προς τις αγορές της Ευρώπης όμως και δρομολόγιο μεταναστευτικών ροών πληθυσμών που προσπαθούν να διαφύγουν από εμφύλιους πολέμους και τον αναθεωρητισμό του σκληρού Ισλάμ. Τα χαρακτηριστικά αυτά διαμορφώνουν ένα πεδίο που θα συγκεντρώνει έντονα στοιχεία συνεργασίας αλλά και σύγκρουσης διεθνών δρώντων που υπό το πρίσμα του εθνικού συμφέροντος θα επιδιώκουν την αύξηση της επιρροής τους στη συγκεκριμένη περιοχή.

Επισκέψεις Σχολών Εξωτερικού

Επίσκεψη Διακλαδικής Σχολής Επιτελών των Ενόπλων Δυνάμεων των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Παρασκευή 3 Μαρτίου 2017, αντιπροσωπεία Αξκών της Διακλαδικής Σχολής Επιτελών των Ενόπλων Δυνάμεων των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, πραγματοποίησε επίσκεψη στην ΑΔΙΣΠΟ, όπου τους έγινε ενημέρωση επί της αποστολής και του έργου της Σχολής.

Επίσκεψη Σερβικής Σχολής Εθνικής Άμυνας στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Παρασκευή 9 Ιουνίου 2017, αντιπροσωπεία στελεχών της Σερβικής Σχολής Εθνικής Άμυνας, πραγματοποίησε επίσκεψη στην ΑΔΙΣΠΟ, όπου τους έγινε ενημέρωση επί της αποστολής και του έργου της Σχολής.

Άσκηση “ΙΑΣΩΝ 17” «Συμμαχικό Στρατηγείο»

Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης της 14ης σειράς ΑΔΙΣΠΟ, πραγματοποιήθηκε στη Σχολή, στο διάστημα 27 έως 31 Μαρτίου 2017, η άσκηση ΙΑΣΩΝ 17 «Συμμαχικό Στρατηγείο». Την άσκηση οργάνωσε η Έδρα Διακλαδικού Αμυντικού Προσανατολισμού.

Κατά τη διάρκεια της άσκησης οι Σπουδαστές ενημερώθηκαν για τις διαδικασίες προετοιμασίας, επιχειρησιακής σχεδίασης και διεξαγωγής επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης στο πλαίσιο συμμαχικού στρατηγείου. Επίσης πραγματοποιήθηκαν διαλέξεις σε θέματα ενημέρωσης του κοινού και διαχείρισης των ΜΜΕ, από επιλεγμένους δημοσιογράφους και εξειδικευμένους Αξιωματικούς με εμπειρία σε θέματα Τύπου.

Η άσκηση ολοκληρώθηκε με την πρακτική εξάσκηση των Σπουδαστών σε θέματα χειρισμού των ΜΜΕ, με τη βοήθεια εκπαιδευτών του Πολυεθνικού Κέντρου Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης και δημοσιογράφων.

Άσκηση “ΔΙΓΕΝΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ”

Διεξήχθη στην ΑΔΙΣΠΟ, από 8 Μαΐου έως 6 Ιουνίου 2017, η Άσκηση «ΔΙΓΕΝΗΣ - ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ 2017» τύπου CAX (Computer Assisted Exercises), μέσω Η/Υ με τη χρήση του λογισμικού προσομοίωσης JTLS (Joint Theater Level Simulation - Προσομοίωση Διακλαδικών Επιχειρήσεων επιπέδου Θεάτρου Επιχειρήσεων). Η άσκηση οργανώθηκε και διευθύνθηκε από την ΑΔΙΣΠΟ με την υποστήριξη του ΓΕΕΘΑ/Α3/Τμ. Προσομοίωσης και τη συμμετοχή της ΣΔΕΠΝ. Στην άσκηση συμμετείχε το σύνολο των σπουδαστών και το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΑΔΙΣΠΟ και ΣΔΕΠΝ.

Οι ασκούμενοι σπουδαστές εξασκήθηκαν στις διαδικασίες παράλληλης σχεδιάσεως επιχειρησιακού - τακτικού επιπέδου και διεξαγωγής διακλαδικών επιχ/σεων σε πραγματικό χρόνο. Με την εν λόγω άσκηση επετεύχθη η αποτελεσματική συνεργασία των στελεχών σπουδαστών και των 3 κλάδων στην από κοινού σχεδίαση και διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων ως μέλη Διακλαδικού Επιτελείου, ενισχύθηκε η συνεργασία μεταξύ των Σχολών ΑΔΙΣΠΟ-ΣΔΕΠΝ και η εξοικειώσή τους σε ασκήσεις τύπου CAX.

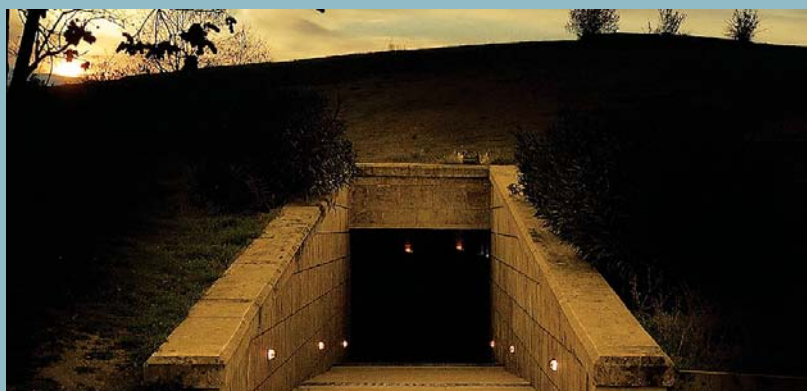

Επισκέψεις Σπουδαστών 14ης ΕΣ

Επίσκεψη στη Βεργίνα

Τον Μάιο του 2017, οι σπουδαστές της 14ης εκπαιδευτικής σειράς της ΑΔΙΣΠΟ επισκέφτηκαν το Μουσείο των Βασιλικών Τάφων των Αιγών, Βεργίνα. Ακολούθησε η ξενάγησή τους στο εσωτερικό της νεκρόπολης.

Επίσκεψη στα Πετράλωνα

Τον Ιούνιο του 2017, οι αλλοδαποί σπουδαστές της 14ης εκπαιδευτικής σειράς της ΑΔΙΣΠΟ επισκέφτηκαν το Σπήλαιο των Πετραλώνων. Ακολούθησε η ξενάγησή τους στο εσωτερικό της Σπηλαίου.

Επίσκεψη στο “ΡΟΥΠΕΛ”

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων της 14ης ΕΣ, στις 15 Ιουν 17, διοργανώθηκε και πραγματοποιήθηκε από την Έδρα Διακλαδικών Επιχειρήσεων και Ασκήσεων (ΕΔΕΑ), εκπαιδευτική επίσκεψη στο Οχυρό Ρούπελ.

Με την άφιξη στο οχυρό έγινε κατάθεση στεφάνου από τον Διευθυντή της Έδρας Διακλαδικών Επιχειρήσεων και Ασκήσεων εις μνήμην των ηρώων που έπεσαν μαχόμενοι υπέρ του πατρίου εδάφους, ενώ στη συνέχεια οι σπουδαστές Αξιωματικοί του ΠΝ και της ΠΑ είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν με κάθε λεπτομέρεια από τον Δκτή του 10ου ΣΠ για τα γεγονότα που έλαβαν μέρος κατά την διάρκεια του Β΄ Π.Π στην περιοχή, καθώς επίσης και για τη σπουδαιότητα του Οχυρού που έπαιξε καταλυτικό παράγοντα στις επιχειρήσεις την εποχή εκείνη.

Στη συνέχεια είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν μέρος των εγκαταστάσεων του Οχυρού και το Μουσείο, όπου και επιδόθηκε συμβολικό δώρο από τον αρχηγό της 14ης ΕΣ Ασμοχ (Ι) Μιχαήλ Πεταλά στο προσωπικό του Φυλακίου.

Επίσκεψη στο Εθνικό Κέντρο Αεροπορικών Επιχειρήσεων (ΕΚΑΕ)

Την Πέμπτη 15 Ιουνίου 2017, οι σπουδαστές της 14ης Εκπαιδευτικής Σειράς της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ), στο πλαίσιο προώθησης της διακλαδικότητας, επισκέφτηκαν το Εθνικό Κέντρο Αεροπορικών Επιχειρήσεων (ΕΚΑΕ).

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, οι σπουδαστές ενημερώθηκαν για τον τρόπο διεξαγωγής και ελέγχου των Αεροπορικών Επιχειρήσεων και ξεναγήθηκαν στους χώρους εργασίας του ΕΚΑΕ.

Κοινωνικό έργο της ΑΔΙΣΠΟ

Εθελοντική Αιμοδοσία

Την Παρασκευή 3 Μαρτίου 2017, στο πλαίσιο της κοινωνικής προσφοράς των Ενόπλων Δυνάμεων, πραγματοποιήθηκε αιμοδοσία των μόνιμων στελεχών και των σπουδαστών της Σχολής, από την κινητή μονάδα αιμοληψίας του Νοσοκομείου "ΑΧΕΠΑ".

Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων ΑμεΑ Ν. Κιλκίς

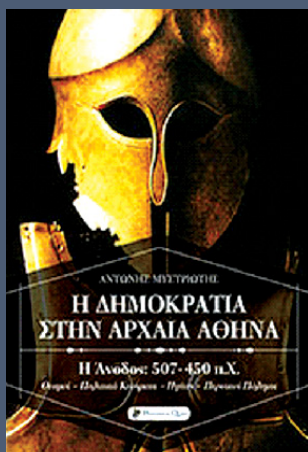

Ευχαριστήρια Επιστολή

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων ΑμεΑ Ν. Κιλκίς «ΒηματίΖΩ» εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες στο προσωπικό και τους σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ (Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου), στη Θεσσαλονίκη, για τη συνέχιση της σημαντικής αυτής ενέργειας, της συλλογής καπακιών, με σκοπό την ανταποδοτική ανακύκλωση, προς όφελος της δομής μας.

Σας ευχαριστούμε και αναμένουμε τη νέα συλλογή καπακιών.

Για τον Σύλλογο Γονέων & Κηδεμόνων
ΑμεΑ Ν. Κιλκίς «ΒηματίΖΩ»
Η Πρόεδρος
Ευθυμία Καράμπαγλη

Συγγραφέας: Αντώνης Μυστριώτης
Τίτλος: Η Δημοκρατία στην Αρχαία Αθήνα
Εκδόσεις: Historical Quest

Ο Αντώνης Μυστριώτης είναι φυσικός με δίπλωμα από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (1980) και διδακτορικό (1986) από το Πανεπιστήμιο του Illinois at Urbana-Champaign, ΗΠΑ. Έχει εργαστεί ως ερευνητής στην Ελλάδα, τις ΗΠΑ, την Ολλανδία και τη Γερμανία. Σήμερα εργάζεται ως ερευνητής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το έργο του περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων με διεπιστημονικό χαρακτήρα, όπως η Υπολογιστική Στατιστική Φυσική, Υπολογιστική Φυσική Στερεάς Κατάστασης, Υπολογιστική Ρευστομηχανική, Πολυμερή και Βιογενή Πολυμερή. Έχει δημοσιεύσει πολλές επιστημονικές εργασίες σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και διεθνή συνέδρια.

"Η γέννηση της δημοκρατίας - Κλασική Αθήνα" είναι το πρώτο του έργο στην Ιστορία. Ενδιαφέρεται πολύ για την Ιστορία και διαβάσει έργα που αναφέρονται σε όλες τις ιστορικές περιόδους. Προτιμά να μελετά τις πρωτογενείς πηγές επειδή οι μετέπειτα ιστορικοί συχνά στρεβλώνουν τα γεγονότα στην προσπάθειά τους να προβάλλουν τη δική τους ιδεολογία μέσα από την ιστορική τους ανάλυση.

Στο παρόν βιβλίο επιχειρεί να εφαρμόσει στοιχεία της αναλυτικής ερευνητικής μεθοδολογίας που χρησιμοποιείται στις Φυσικές Επιστήμες για να διερευνήσει μια πολύ σημαντική ιστορική περίοδο.

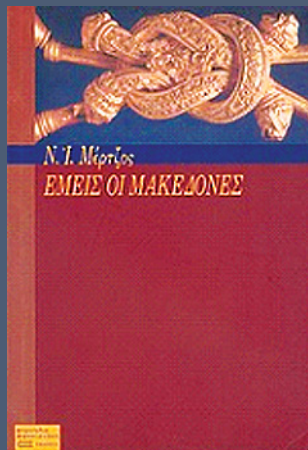
Το βιβλίο «Η δημοκρατία στην αρχαία Αθήνα» παρουσιάζει στο ευρύ αναγνωστικό κοινό την ιστορική περίοδο 507-450 π.Χ., η οποία αντιστοιχεί στην άνοδο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, με έναν περιεκτικό, λεπτομερή και ολοκληρωμένο τρόπο. Στόχος του είναι να αποκαλυφθούν οι δυνάμεις που οδήγησαν στη μεταμόρφωση της Αθήνας από μια πόλη-κράτος σε μια αυτοκρατορία σε μόλις πενήντα επτά χρόνια, ενώ το πολίτευμά της εξελίχθηκε στην απόλυτη, άμεση δημοκρατία, όπου όλες οι αποφάσεις λαμβάνονταν στην Εκκλησία του Δήμου από όλους τους πολίτες.

Η μελέτη περιλαμβάνει και ένα χρονικό διάστημα σχεδόν τριάντα χρόνων της Πεντηκονταετίας (479-433 π.Χ.), μιας σκοτεινής και ελάχιστα γνωστής περιόδου της αθηναϊκής ιστορίας του 5ου αι. π.Χ. Η μεθοδολογική προσέγγιση του βιβλίου επιτρέπει στον αναγνώστη να συνδέσει τα γεγονότα της περιόδου 479-450 π.Χ. με την πολιτική κατάσταση στην Αθήνα κατά τη διάρκεια των προηγούμενων είκοσι χρόνων (499-480 π.Χ.). Στόχος είναι να φωτιστούν σημαντικά θέματα όπως οι σχέσεις της Αθήνας με τη Σπάρτη και ο τρόπος διακυβέρνησης της Αθήνας κατά την αρχή της Πεντηκονταετίας.

Η έρευνα επικεντρώνεται σε τέσσερις πρωτογενείς πηγές: τις «Ιστορίες» του Ηροδότου, την «Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου» του Θουκυδίδη, την «Αθηναίων Πολιτεία» του Αριστοτέλη, και την «Ιστορική Βιβλιοθήκη» του Διόδωρου του Σικελιώτη. Αρχαιολογικά ευρήματα όπως επιγραφές και όστρακα επίσης αξιοποιούνται. Στο βιβλίο παρουσιάζονται νέα στοιχεία που βοηθούν τη μελέτη της περιόδου 507-450 π.Χ., και αναλύονται ζητήματα που αφορούν τους θεσμούς, τα πολιτικά κινήματα και τους ηγέτες της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, καθώς και τον καταλυτικό ρόλο των Περσικών Πολέμων στην εξέλιξη της.

Συγγραφέας: Ν. Ι. Μέρτζου
Τίτλος: Εμείς οι Μακεδόνες
Εκδόσεις: Σφακιανάκη

Ο Νικόλαος Μέρτζος γεννήθηκε το 1936 στο πατρογονικό του Νυμφαίου σε παλαιά οικογένεια χρυσικών και εμπόρων εγκατεστημένη ήδη στη Θεσσαλονίκη, όπου διήλθε όλη του τη ζωή. Δικηγόρος, δημοσιογράφος και συγγραφέας 15 βιβλίων μέχρι το 2004. Από το 1955 επεδόθη επαγγελματικά στη δημοσιογραφία παράλληλα με τις σπουδές του στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. Πρωτοστάτησε στο φοιτητικό κίνημα και στους εθνικούς αγώνες για την Κύπρο, τη Μακεδονία και τη Θράκη. Αρχισυντάκτης από το 1966 εργάστηκε σκληρά σε πολλές εφημερίδες, σε περιοδικά, στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση και στο Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στο χρονογράφημα, στο πολιτικό άρθρο και στην πολιτική ανάλυση σε εφημερίδες της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας. Ειδικός στα βαλκανικά ζητήματα. Ταξίδεψε σε όλον σχεδόν τον κόσμο με επιτυχείς δημοσιογραφικές αποστολές. Εξ απορρήτων στενός συνεργάτης του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή και Ευαγγέλου Αβέρωφ-Τοσίτσα, σύμβουλος του Πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Κ. Μητσοτάκη στα εθνικά θέματα 1990-1993. Διηύθυνε την ιστορική εφημερίδα "Ελληνικός Βορράς", και το περιοδικό "Μακεδονική Ζωή" καθ' όλο το τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα. Μέλος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα και της Μακεδονικής Επιτροπής όργωσε την Ελλάδα, την Ευρώπη, την Αυστραλία και τη Βόρειο Αμερική επί 30 χρόνια για τη Μακεδονία. Για την προσφορά του τιμήθηκε με δεκάδες διακρίσεις.

Με τον τίτλο "Εμείς οι Μακεδόνες", γεμάτος περηφάνια, ένας Μακεδών δημοσιογράφος έρχεται από την Μακεδονία να επανακαταθέσει τη μαρτυρία της Ιστορίας σε καιρούς, όπου μια επίμονη, μακροχρόνια και γιγαντιαία εκστρατεία αποπειράται και εν μέρει επιτυγχάνει, σε διεθνές επίπεδο, να αφαιρέσει τους πανάρχαιους ελληνικούς όρους "Μακεδών" και "Μακεδονία" από την εθνική ταυτότητα του μακεδονικού ελληνισμού και από την ιστορική, εθνική και κρατική υπόσταση της Ελλάδος.

Το βιβλίο δεν διαμαρτύρεται ούτε κατηγορεί και δεν συνηγορεί ούτε απολογείται. Καταγράφει τα κυρίαρχα γεγονότα των τελευταίων διακοσίων ετών στη Μακεδονία, όπως αυτά έχουν απογραφεί αδιαφιλόνικητα σε αυθεντικά τεκμήρια και τ' αφήνει να ομιλούν. Σημασιολογεί, επίσης τα αίτια και την κατεύθυνση των γεγονότων υπό το πρίσμα της στρατηγικής σημασίας, που είχε και έχει η γεωγραφική θέση της Μακεδονίας κατά την αναμέτρηση και την εκάστοτε ισορροπία των δυνάμεων ανάμεσα σε Δύση και Ανατολή, σε Βορρά και σε Νότο, σε θάλασσα και σε Στεριά.

Το βιβλίο αυτό πρωτοκυκλοφόρησε τον Ιούνιο 1986 και έκτοτε γνώρισε αρκετές επανεκδόσεις διότι συν τοις άλλοις, εν το μεταξύ, η Ιστορία το κατέστησε εξαιρετικά επίκαιρο κατά την αμέσως επόμενη δεκαετία. [...] (από τον πρόλογο του βιβλίου).

Διακλαδικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ενόπλων Δυνάμεων

Το Διακλαδικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ενόπλων Δυνάμεων (ΔΚΨΥΕΔ) είναι μία εξωνοσοκομειακή δομή παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας η οποία απευθύνεται στη στρατιωτική κοινότητα. Υπάγεται στη ΔΥΓ/ΓΕΕΘΑ και φιλοδοξεί να προσεγγίσει τόσο το έφεδρο όσο και το μόνιμο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και τα μέλη των οικογενειών αυτών παρέχοντας πληροφόρηση, υποστήριξη και θεραπεία.

Η φιλοσοφία του ΔΚΨΥΕΔ διαφοροποιείται από την κλασσική ιατρική αντιμετώπιση της ψυχικής νόσου, η οποία θέλει το άτομο παθητικό δέκτη των ιατρικών οδηγιών, αλλά εστιάζει σε μία ενεργό κινητοποίηση και συμμετοχή. Επιδιώκει την εκπαίδευση των μελών της στρατιωτικής κοινότητας ώστε να αναγνωρίζουν και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των ψυχολογικών προβλημάτων.

Στόχοι

Πρόληψη των ψυχικών νοσημάτων στη στρατιωτική κοινότητα και προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Πρόληψη και αντιμετώπιση προβληματικών εκδηλώσεων της συμπεριφοράς (αυτοκτονικότητα, βιαιότητα, κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών) στο στρατιωτικό, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.

Υποβοήθηση των στρατευσίμων στην ομαλή προσαρμογή και ολοκλήρωση της θητείας τους.

Υποστήριξη των οικογενειών του εν ενεργεία και εν αποστρατεία στρατιωτικού προσωπικού και πολιτικών υπαλλήλων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Πρόληψη και διαχείριση του καθημερινού στρες.

Πρόληψη και διαχείριση του εργασιακού στρες Διαχείριση στρες οφειλόμενου σε ψυχικό τραυματικό γεγονός.

Πρόληψη και διαχείριση στρες οφειλόμενου σε στρατιωτικές επιχειρήσεις

Παρεχόμενες Υπηρεσίες

Λειτουργία σε 24ωρη βάση της Τηλεφωνικής Γραμμής Ψυχολογικής Υποστήριξης και Παρέμβασης σε Κρίση.

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 8001145551-2-3 χωρίς χρέωση από σταθερό τηλέφωνο και 2108105068, 2105574121 με αστική χρέωση.

Συμβουλευτική Διοικήσεων για χειρισμό ειδικών περιστατικών και καταστάσεων.

Πρόγραμμα πρόληψης και διαχείρισης εργασιακού στρες.

Πρόγραμμα πρόληψης και διαχείρισης επιχειρησιακού στρες ειρηνευτικών αποστολών και ανθρωπιστικών επιχειρήσεων.

Εκπαιδευτικές και ενημερωτικές δράσεις στο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων με στόχο την ευαισθητοποίηση, πρόληψη και προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Ψυχοθεραπεία, συμβουλευτική ατόμου - ζεύγους - γονέων - οικογένειας, ατομική και ομαδική ψυχοθεραπεία.

Ψυχιατρική παρακολούθηση ενηλίκων.

Παρέμβαση σε δυνητικά ψυχικά τραυματικά γεγονότα για τον περιορισμό των ψυχικών επιπτώσεων του συμβάντος.

Λειτουργία εξειδικευμένου κέντρου μελέτης και εφαρμογής συστημάτων επιλογής στρατιωτικού προσωπικού.

Έρευνα σε θέματα στρατιωτικής ψυχικής υγείας.

Εξειδικευμένο γραφείο συμβουλευτικής των εξαρτήσεων.

Τα Τμήματα

Πρόληψης
Θεραπείας - Αποκατάστασης
Εκπαίδευση - Έρευνας
Ψυχικής Υγείας στη διάρκεια Επιχειρήσεων
Επιλογής - Ανάπτυξης προσωπικού

Το Προσωπικό

Το προσωπικό αποτελείται από ειδικούς ψυχικής υγείας και των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων: Ψυχιάτρους, Ψυχολόγους, Νοσηλευτές, Κοινωνικούς Λειτουργούς κ.ά.

Οι Δικαιούχοι των Υπηρεσιών

Εν ενεργεία στρατιωτικό προσωπικό Ενόπλων Δυνάμεων, μόνιμο και στρατευμένης θητείας.

Εν αποστρατεία μόνιμο στρατιωτικό προσωπικό.

Πολιτικοί Υπάλληλοι Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Συνταξιούχοι πολιτικοί υπάλληλοι Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Ενήλικα μέλη των οικογενειών των ανωτέρω κατηγοριών.

Πρόσβαση

Το Διακλαδικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Ενόπλων Δυνάμεων εδρεύει στο 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ειδικών Νοσημάτων, Ταξιάρχου Βελίου 6, 15236 Παλαιά Πεντέλη, ΣΤΓ 902.

Η πρόσβαση με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς πραγματοποιείται με τις λεωφορειακές γραμμές 460 και 461 από το σταθμό Μετρό Χαλανδρίου και τη γραμμή λεωφορείου 446 από το σταθμό ΗΣΑΠ Αμαρουσίου.

Ραντεβού – Επικοινωνία

Τηλέφωνα επικοινωνίας:

800 114 5551 - 2 - 3 χωρίς χρέωση από σταθερό τηλέφωνο

210 810 5068 και

210 557 4121 με αστική χρέωση

Ηλεκτρονική Επικοινωνία στη διεύθυνση (email): DKPsYED@hndgs.mil.gr

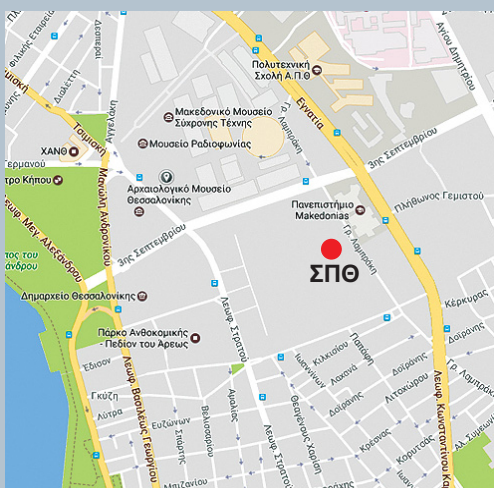
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΩΡΑΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΜΗΝΕΣ	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σαββάτο
Όλο το χρόνο εκτός Ιουλίου & Αυγούστου	ΚΛΕΙΣΤΟ	08:00 έως 20:00	14:00 έως 20:00	08:00 έως 20:00	09:30 έως 14:00	09:30 έως 14:00
Ιούλιο & Αύγουστο		14:00 έως 20:00				ΚΛΕΙΣΤΟ

Η είσοδος στους χώρους του ΣΠΘ σταματά 30' πριν τη λήξη του ωραρίου λειτουργίας.

Παρακαλούμε φροντίστε για την έγκαιρη ανανέωση των δελτίων εισόδων σας.

Στρατιωτικό Πρατήριο Θεσσαλονίκης

Στρατόπεδο
“Πεδίον του Άρεως”
ΤΚ 54636 Θεσσαλονίκη

τηλ. 2310894480
2310894481
2310894484-7

ΑΔΙΣΠΟ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Αποστολή ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή της Σχολής είναι να παρέχει διακλαδική εκπαίδευση επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου, καθώς και επιμόρφωση σε βασικά θέματα γεωπολιτικής σε ανώτερους αξιωματικούς των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) με σκοπό την προαγωγή της ικανότητάς τους στη σχεδίαση, διεύθυνση, διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, την κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών διακλαδικών στρατηγείων, στο εσωτερικό ή εξωτερικό και λοιπών εθνικών - συμμαχικών διεθνών θέσεων και για να τους καταστήσει ικανούς διοικητές και επιτελείς διακλαδικών στρατηγείων.

Η Σχολή λειτουργεί και ως επιστημονικός και επιτελικός φορέας στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων για θέματα διακλαδικότητας, άμυνας, ασφάλειας και γεωπολιτικής - στρατηγικής εθνικού - συμμαχικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
www.adispo.gr / e-mail: info@adispo.gr